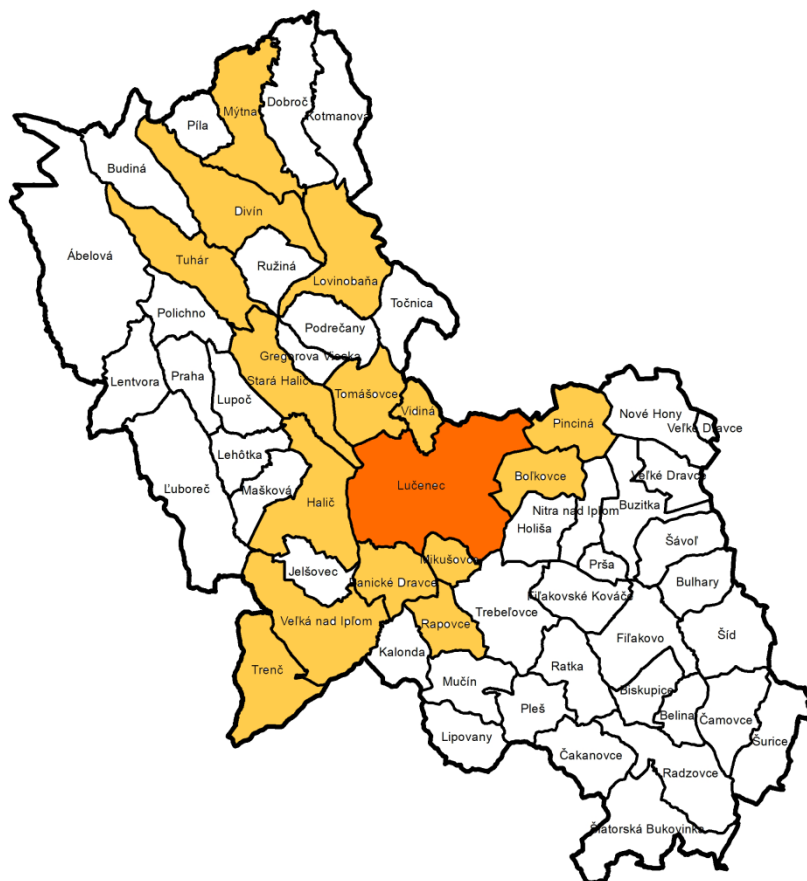

Integrovaná územná stratégia UMR Lučenec 2022 – 2027 (2030)

PRÍLOHA ANALYTICKÁ ČASŤ

Karpatský rozvojový inštitút, Košice

Jún, 2022

Obsah

1	Úvod do analýzy	5
2	Základná charakteristika UMR Lučenec	6
2.1	Poloha územia UMR Lučenec	7
2.2	Geografické a klimatické pomery	10
3	Demografia v území UMR Lučenec	11
3.1	Vekové zloženie obyvateľstva územia UMR Lučenec	17
3.2	Národnostné zloženie obyvateľstva v území UMR Lučenec	21
3.3	Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva v území UMR Lučenec	25
4	Ekonomický rozvoj územia UMR Lučenec	29
4.1	Trh práce a zamestnanosť	29
4.2	Podnikateľské prostredie a odvetvia hospodárstva	46
4.3	Potenciál pre rozvoj cestovného ruchu	49
4.3.1	Turistická destinácia Novohrad - Podpoľanie	49
4.3.2	Prírodný potenciál územia	51
4.3.3	Kultúrny a historický potenciál územia	53
4.3.4	Mesto Lučenec centrum Novohradu	54
4.4	SWOT analýza: Ekonomický rozvoj územia UMR Lučenec	57
5	Doprava	59
5.1	Cestná doprava	59
5.2	Investície do cestnej infraštruktúry územia UMR	61
5.3	Doprava v meste Lučenec	62
5.4	Prímestská autobusová doprava	63
5.5	Cyklodoprava	65
5.6	Železničná doprava	66
5.7	Letecká doprava	66
5.8	SWOT analýza - Doprava	67
6	Verejné služby	68
6.1	Vzdelávanie a školstvo	68
6.1.1	Materské školy	68
6.1.2	Základné školy	71
6.1.3	Stredné školy	73

6.1.4	Centrum voľného času	74
6.1.5	SWOT analýza – školstvo a školská infraštruktúra	75
6.2	Sociálna a zdravotná starostlivosť	77
6.2.1	Sociálne služby	77
6.2.2	Zdravotná starostlivosť	82
6.2.3	SWOT analýza - Sociálna a zdravotná starostlivosť	86
6.3	Bývanie	88
6.3.1	SWOT analýza - Bývanie	91
6.4	Voľný čas	92
6.4.1	Kultúra a kultúrna infraštruktúra	92
6.4.2	Šport a športová infraštruktúra	94
6.4.3	SWOT analýza – Voľný čas	96
7	Životné prostredie a zmena klímy	98
7.1	Vodné toky, vodné plochy, podzemné vody	98
7.2	Ovzdušie	100
7.3	Odpady	101
7.4	Environmentálna infraštruktúra	106
7.5	Zeleň	108
7.6	Environmentálne záťaže	109
7.7	Adaptácia na dopady zmeny klímy	109
7.8	Mitigácia zmeny klímy	110
7.9	SWOT analýza – Životné prostredie a zmena klímy	113

1 Úvod do analýzy

Analýza stavu územia UMR Lučenec je jednou z povinných častí strategického dokumentu (Zákon č. 539/2008 Z.z. po regionálnom rozvoji) a základným podkladom pre definovanie stratégie rozvoja územia UMR. Je vypracovaná ako popis stavu územia a kvality života obyvateľov podľa jednotlivých rozvojových oblastí a sektorov.

Metodika vypracovania tejto časti rozvojového dokumentu je postavená na analýze relevantných sekundárnych dát a informácii získaných empirickým prieskumom v území. Za účelom objektivizácie výsledkov sa okrem kvantitatívnych údajov využili aj údaje kvalitatívnej povahy získané najmä konzultáciami s členmi UMR Lučenec, expertmi a odborníkmi v príslušnej oblasti. Na účely zmapovania zdrojov a rozvojového potenciálu územia boli zvolené nasledujúce metódy:

- **Analyticko-syntetické spracovanie** verejnej dostupných kvantitatívnych dát z oficiálnych štatistík (Datacube, Štatistický úrad SR a pod.) a informácii špeciálne vyžiadaných na potreby analýzy od relevantných subjektov a inštitúcií
- **Komparácia údajov** v čase a vo väzbe na ďalšie vhodné okresné, regionálne a národné ukazovatele,
- **Facilitované pracovné stretnutia** s členmi UMR Lučenec za účelom identifikácie kľúčových zdrojov rozvoja územia vo väzbe na strategické zámery,
- **Dotazníkový prieskum rozvojových potrieb a priorít územia**
- **Konzultácie a pracovné stretnutia s MIRRI SR a s BBSK.**

Analýza je postavená primárne na údajoch za územie UMR Lučenec. V prípade, že žiaduce údaje neboli v čase spracovania analýzy v dostupnej forme získateľné, sú použité údaje za okres. Porozumenie problémov cez SWOT analýzy za jednotlivé oblasti (silných stránok, príležitostí a ohrození) môže v budúcnosti viesť ku komplexnejším a integrovanejším riešeniam. SWOT analýza je založená nielen na zozbieraných oficiálnych štatistických údajoch a empiricky dozbieraných údajoch, ale tiež na výstupoch práce pracovnej skupiny za Mesto Lučenec, na konzultáciách členov UMR Lučenec a ďalších aktérov v území, ako aj na nezávislých expertných názoroch.

V súlade s metodikou na vypracovanie stratégie sa analýza zdrojov územia sústreďuje na najvýznamnejšie oblasti tvoriace rozvojový potenciál územia v zreteľnej väzbe na časť strategickú.

2 Základná charakteristika UMR Lučenec

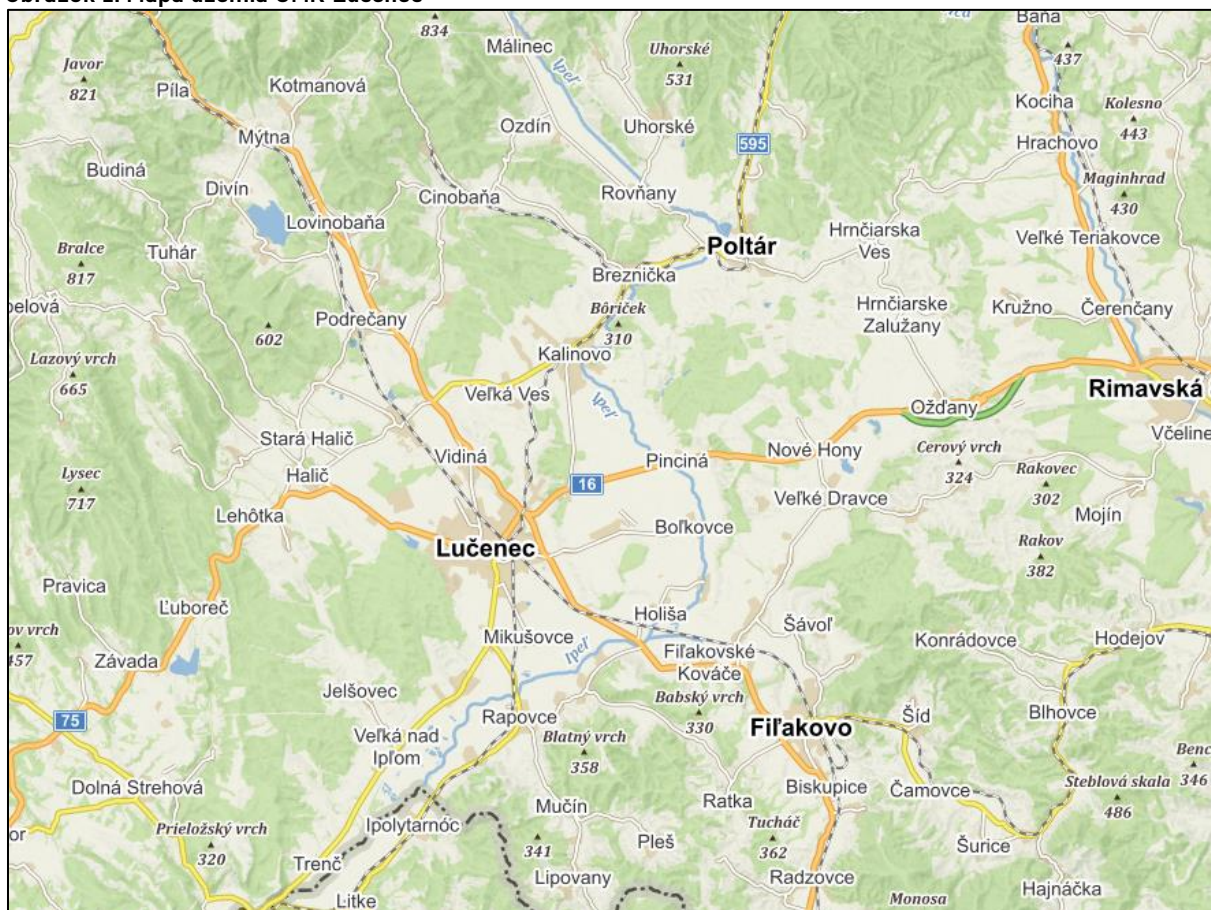
Územie udržateľného mestského rozvoja (UMR), teda územie funkčnej mestskej oblasti mesta Lučenec tvorí katastrálne územie mesta **Lučenec** a 15 obcí v jeho okolí:

Bol'kovce, Divín, Halič, Lovinobaňa, Mikušovce, Mýtna, Panické Dravce, Pinciná, Rapovce, Stará Halič, Tomášovce, Trenč, Tuhár, Veľká nad Ipľom a Vidiná.

Územie UMR Lučenec je súčasťou okresu Lučenec, ktorý tvorí spolu 57 miest a obcí (2 mestá a 55 obcí); 16 z nich je súčasťou UMR Lučenec. UMR je súčasťou Banskobystrického kraja.

V súlade s metodikou tvorby integrovaných územných investícií¹ (IÚI) je súčasťou územia tzv. **strategicky plánovacieho regiónu** (SPR), ktorý, pre účely rozvoja banskobystrického kraja, tvoria spolu **okresy Lučenec, Veľký Krtíš a Poltár**.

Obrázok 1: Mapa územia UMR Lučenec

Zdroj: mapy.cz

¹ Metodika MIRRI SR

Tabuľka 1: Základná charakteristika obcí UMR Lučenec

	Prvá písomná zmienka	Nadmorská výška, m n. m.	Celková výmera územia v km ²	Hustota obyvateľstva na km ²
Lučenec	1247	186	47,8	576,17
Boľkovce	1255	186	10,99	56,78
Divín	1329	434	23,92	86,46
Halič	1299	262	21,81	76,76
Lovinobaňa	1286	264	21,13	94,7
Mikušovce	1259	186	4,98	54,31
Mýtna	1393	252	20,28	58,63
Panické Dravce	1246	185	11,15	68,34
Pinciná	1326	190	11,91	18,04
Rapovce	1299	174	8,87	104,74
Stará Halič	1350	251	17,59	37,16
Tomášovce	1247	202	14,1	95,04
Trenč	1327	181	17,56	30,87
Tuhár	1573	384	19,24	17,98
Veľká nad Ipľom	1327	169	24,42	38,41
Vidiná	1335	198	5,49	322,4

Zdroj: Webové stránky obcí, <http://jaspi.justice.gov.sk/jaspidd/vzory/008060Pr1.pdf> a <http://www.sodbtn.sk/>

Celková rozloha územia UMR Lučenec predstavuje viac ako 281,00 km².

Z hľadiska rozlohy najväčším je mesto Lučenec 47,8 km², ďalej obce s rozlohou viac ako 20,0 km² a to obce Veľká nad Ipľom, Divín, Halič, Lovinobaňa a Mýtna.

Rozlohou najmenšie sú obce Mikušovce (4,98 km²), Vidiná (5,49 km²) a Rapovce (8,87 km²).

Priemerná hustota obyvateľstva jadrového mesta Lučenec je 576, 17 obyvateľov na km². Najhustejšie osídlenou obcou územia UMR Lučenec je obec Vidiná s 322,4 obyv./km², nasleduje obec Rapovce s 104,74 obyv./km². Obce s najnižšou hustotou obyvateľov sú obce Tuhár a Pinciná s cca 18 obyv./km². Priemerná hustota obyvateľstva územia UMR Lučenec (vynímajúc mesto Lučenec) je 77,37 obyv./km².

Obce sa v rámci UMR Lučenec líšia situovaním z hľadiska nadmorskej výšky. Najnižšie položená je Veľká nad Ipľom (169 m.n.m.), najvyššie položená je obec Divín (434 m.n.m.). Priemerná hustota obyvateľstva obcí (vynímajúc mesto Lučenec) je 77,37 osôb na km².

2.1 Poloha územia UMR Lučenec

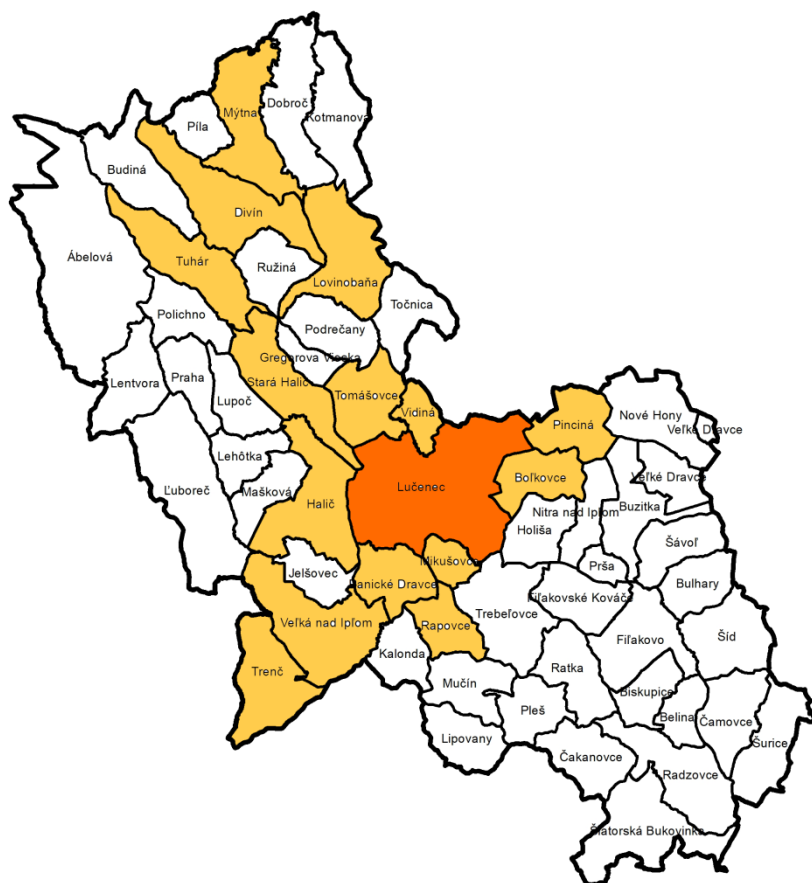
Územie UMR Lučenec sa nachádza na juhu Slovenska, v okrese Lučenec, v Banskobystrickom kraji a je **súčasťou historického regiónu Novohrad**. Zemepisné súradnice jadrového mesta Lučenec sú:

- zemepisná šírka N48° 19,719',
- zemepisná dĺžka E19° 40,148'.

Územie UMR susedí s 4 okresmi – na západe s okresom Veľký Krtíš, na východe s okresmi Poltár a Rimavská Sobota a na severe s okresom Detva.

Okres Lučenec a teda aj územie UMR Lučenec je prihraničným regiónom a susedom s Maďarskou republikou.

Obrázok 2: Územie UMR Lučenec

Funkčnú mestskú oblasť mesta Lučenec (FM0) tvorí sieť vidieckych sídiel obkolesujúcich mesto v okruhu cca 20 km v susedstve z každej svetovej strany:

- zo západu - *Halič a Stará Halič,*
- z východu - *Boľkovce a Pinciná,*
- zo severu - *Vidiná a Tomášovce, ďalej severnejšie Lovinobaňa, Tuhár, Divín a Mýtne,*
- z juhu až takmer k hraniciam s Maďarskom - *Mikušovce, Panické Dravce a Rapovce;* juhozápadne *Veľká nad Ipľom a Trenč.*

Katastrálne územie mesta Lučenec, ktoré pozostáva z katastrálneho územia Lučenec a katastrálneho územia Opatová, priamo hraničí s 12tmi katastrami obcí - Tomášovce, Vidiná, Veľká Ves, Kalinovo, Pinciná, Boľkovce, Holíša, Trebeľovce, Mikušovce, Panické

Dravce, Halič a Stará Halič. 4 z nich nie sú v čase spracovania tohto dokumentu súčasťou územia UMR Lučenec, a to obce Veľká Ves, Kalinovo, Holiša a Trebeľovce.

Najbližšie pri Lučenci sa nachádzajú obce Vidiná, Mikušovce a Panické Dravce. Najvzdialenejšími obcami od okresného mesta v území UMR Lučenec sú obce Divín, Tuhár a Mýtna. Priemerná vzdialenosť obcí od jadrového mesta Lučenec je 15,46km.

Tabuľka 2: Vzdialenosť obcí od mesta Lučenec

	Vzdialenosť od mesta Lučenec v km
Vidiná	4,1
Mikušovce	4,2
Panické Dravce	5,8
Rapovce	7
Halič	7,7
Pinciná	8,6
Veľká nad Ipľom	9,2
Tomášovce	9,5
Boľkovce	10
Stará Halič	10,8
Trenč	14,5
Lovinobaňa	15,2
Mýtna	19,5
Tuhár	19,8
Divín	22,2

Zdroj: <http://www.sodbtn.sk/>

Územne blízko sa nachádza mesto Fiľakovo (nie je súčasťou UMR Lučenec) a ďalšie okresné mestá bansko-bystrického kraja – Poltár (14,6 km), Rimavská Sobota (25,8 km), Detva (30,7 km) a Veľký Krtíš (36 km).

Vzdialenosť územia UMR Lučenec (z mesta Lučenec) je:

- 84 km do krajského mesta Banská Bystrica,
- 263 km do hlavného mesta Bratislava,
- 144 km k najbližšiemu letisku do mesta Budapešť v Maďarsku (155 km do Košíc),
- 70 km do maďarského mesta Hatvan s napojením na európsku diaľničnú sieť.

Územie UMR Lučenec je súčasťou prihraničného regiónu s Maďarskou republikou, čo je jeho rozvojovou príležitosťou. Maďarské mesto Salgótarján, ktoré je partnerským mestom mesta Lučenec, je vzdialené len 27 km.

2.2 Geografické a klimatické pomery

Územie UMR leží v západnej časti Lučeneckej kotliny, ktorá je súčasťou Juhoslovenskej kotliny, v oblasti Lučensko-košickej zníženiny vnútorných Západných Karpát. Túto kotlinu v južnej časti charakterizujú široké nivy so sprievodnými terasami potokov a riek, ktoré sa nazývajú Novohradské terasy. V severnej časti, nazývanej Poltárska pahorkatina, prevláda pahorkatý reliéf. V západnej časti kotliny sa vytvorila podobná Jelšovská pahorkatina.

Povrch chotára na poriečnej rovine a pahorkatine tvoria stredotreťohorné slienité íly, v západnej časti mladotreťohorné tufitické íly a piesky, karbonátové a andezitové zlepence pokryté riečnymi štrkopieskami a sprašou. Na pahorkatine sú najmä ilimerizované, na nive lužné a nivné pôdy.

Obce sa v rámci UMR Lučenec líšia situovaním z hľadiska nadmorskej výšky. Najnižšie položená je Veľká nad Ipľom (169 m.n.m.), najvyššie položená je obec Divín (434 m.n.m.).

Územie UMR Lučenec patrí do teplej, mierne suchej oblasti s priemernou ročnou teplotou 9,1°C a ročným úhrnom zrážok 550–650 mm. Relatívna vlhkosť vzduchu dosahuje priemerne 76%. Klimatické pomery mesta Lučenec a okolia sú vnútrozemského charakteru a sú príjemné, s vysokými hodnotami slnečného svitu okolo 2100 – 2150 hodín ročne a krátkym trvaním snehovej prikrývky.

3 Demografia v území UMR Lučenec

Územie UMR Lučenec mal k 31.12.2020 spolu 42 860 obyvateľov, z toho mesto Lučenec malo k tomu istému dátumu 27 535 obyvateľov, teda v Lučenci žije 64% obyvateľov územia UMR Lučenec.

Z hľadiska sídelnej štruktúry je okres Lučenec rozdelený na 2 mestá a 55 obcí. 52% z celkového počtu 73tis. obyvateľov okresu žije v mestách Lučenec a Filákov. Hustota zaľudnenia je 89 obyv.na km². Podľa veľkosti jednotlivých obcí územie UMR Lučenec tvoria:

- 2 väčšie obce s počtom obyvateľov nad 2000 obyvateľov: Divín a Lovinobaňa,
- 4 obce s počtom obyvateľov 1 000 a viac: Vidiná, Halič, Tomášovce a Mýtna,
- 6 obcí s počtom obyvateľov 500 – 999: Trenč, Veľká nad Ipľom, Rapovce, Panické Dravce, Stará Halič a Boľkovce,
- 3 obce s počtom obyvateľov 200 – 499: Pinciná, Mikušovce a Tuhár.

Celkovo počet obyvateľov v území UMR Lučenec za porovnávané obdobie 2011 – 2020 klesá, rovnako ako klesá počet obyvateľov v BBSK, kým počet obyvateľov v rámci Slovenska v sledovanom období každoročne narastal. V území UMR Lučenec v tomto období klesol počet trvalo bývajúcего obyvateľstva o 1 373 obyvateľov, z toho o 703 za posledných 5 rokov.

Podľa Tabuľka 3 **najväčší úbytok obyvateľov zaznamenáva mesto Lučenec** o 973 obyvateľov (z 28 508 v r. 2011 na 27 535 v r. 2020) čo je takmer 71% z celkového počtu úbytku obyvateľstva v území UMR Lučenec. Ďalšie obce zaznamenávajúce vyšší pokles obyvateľstva za 10 rokov sú Lovinobaňa (- 167 obyvateľov), Vidiná (- 87), Rapovce (- 50).

V území UMR Lučenec sa však nachádzajú aj obce, v ktorých za porovnávané obdobie 2011 – 2020 počet obyvateľov vzrástol a to najmä v obci Trenč o + 54 obyvateľov (z 482 na 542), tiež v obciach Panické Dravce (+ 7) a Mýtna (+ 4).

Celkový pokles počtu obyvateľov v území UMR Lučenec môžeme na základe nižšie uvedených ukazovateľov vysvetliť z väčšej časti prirodzeným úbytkom obyvateľstva, no prítomné je za sledované obdobie záporné migračné saldo.

Tabuľka 3: Stav trvale bývajúceho obyvateľstva, k 31.12.

	2011	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	28508	28120	27991	27805	27739	27535
Boľkovce	640	633	643	633	622	624
Divín	2070	2074	2075	2073	2073	2069
Halič	1688	1632	1668	1646	1659	1675
Lovinobaňa	2168	2080	2055	2059	2003	2001
Mikušovce	281	277	276	283	277	271
Mýtna	1185	1192	1195	1207	1198	1189
Panické Dravce	755	746	744	754	752	762
Pinciná	248	230	225	225	219	215
Rapovce	979	952	950	942	939	929
Stará Halič	664	676	673	685	658	654
Tomášovce	1385	1374	1360	1348	1348	1340
Trenč	482	495	513	535	539	542
Tuhár	378	358	365	355	344	346
Veľká nad Ipľom	945	921	927	923	921	938
Vidiná	1857	1803	1800	1791	1775	1770
UMR Lučenec	44233	43563	43460	43264	43066	42860

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

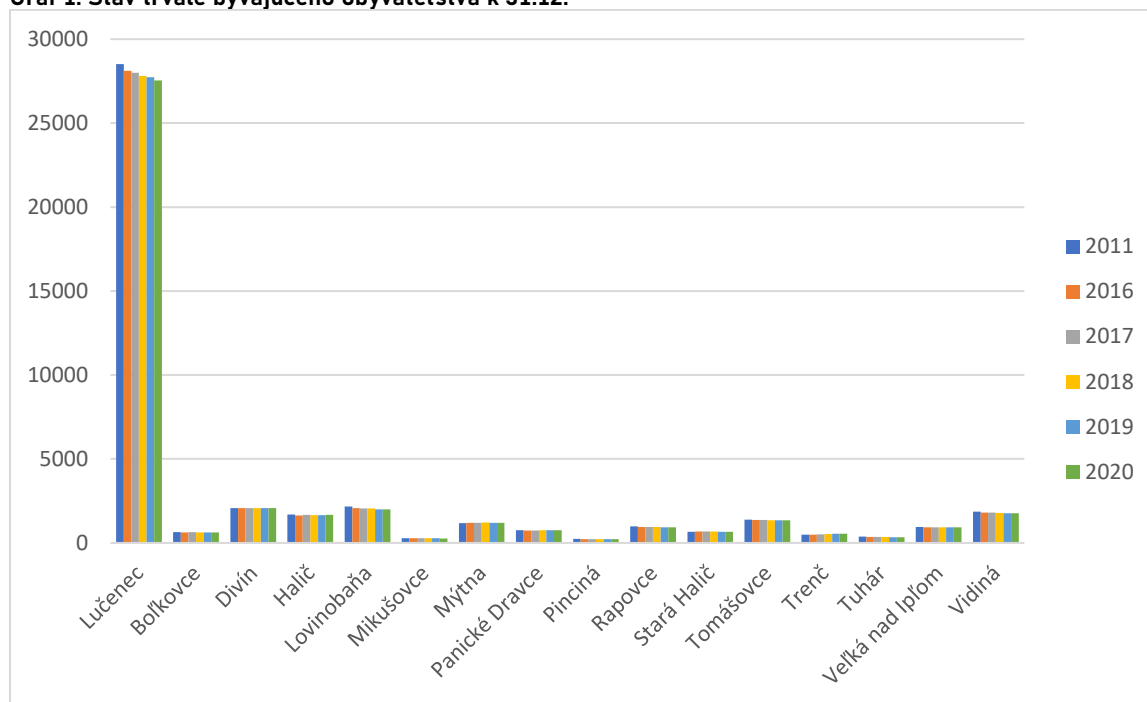
Prognóza demografie až do roku 2030, 2035 a 2040 na úrovni okresu Lučenec podľa nasledujúcej tabuľky naznačuje ďalší pokles počtu obyvateľstva, ako aj zvyšujúci sa priemerný vek:

Tabuľka 4: Demografická prognóza okresu Lučenec

	2020	2025	2030	2035	2040	2018-2040	
						ABS	%
počet obyvateľov	73435	72783	71828	70645	69449	-4141	-5,63
prírodný prírastok/úbytok (os./1000 obyv.)	-1,43	-2,47	-3,56	-4,48	-5,15	-2,75	
celkový prírastok/úbytok (os./1000 obyv.)	-1,13	-2,17	-3,06	-3,68	-3,65	-0,14	
priemerný vek obyvateľstva	41,65	42,98	44,32	45,56	46,66	5,53	13,44

Zdroj: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Krajokrprog2040.pdf>

Graf 1: Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12.

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Tabuľka 5: Prírastok a úbytok obyvateľstva za posledných 5 rokov

	Prírodný prírastok (osoba)					Migračné saldo (osoba)					Celkový prírastok (osoba)				
	2016 - 2020					2016 - 2020					2016 - 2020				
Lučenec	-46	-35	-102	-70	-130	67	-94	-84	4	-74	21	-129	-186	-66	-204
Boľkovce	-5	-4	-1	-5	1	7	14	-9	-6	1	2	10	-10	-11	2
Divín	-4	-1	5	-9	9	1	2	-7	9	-13	-3	1	-2	0	-4
Halič	-4	5	-13	1	1	-2	31	-9	12	15	-6	36	-22	13	16
Lovinobaňa	0	-5	-2	-8	-10	-5	-20	6	-48	8	-5	-25	4	-56	-2
Mikušovce	1	0	2	-4	0	3	-1	5	-2	-6	4	-1	7	-6	-6
Mýtna	7	-9	-7	-2	-5	-2	12	19	-7	-4	5	3	12	-9	-9
Panické Dravce	-1	-6	-3	-2	1	3	4	13	0	9	2	-2	10	-2	10
Pinciná	1	-3	0	-4	0	-6	-2	0	-2	-4	-5	-5	0	-6	-4
Rapovce	4	-5	4	0	-5	2	3	-12	-3	-5	6	-2	-8	-3	-10
Stará Halič	0	3	-1	-4	-5	-11	-6	13	-23	1	-11	-3	12	-27	-4
Tomášovce	-9	-4	-11	0	-6	-13	-10	-1	0	-2	-22	-14	-12	0	-8
Trenč	6	6	10	6	3	17	12	12	-2	0	23	18	22	4	3
Tuhár	-6	0	-1	-3	-4	6	7	-9	-8	6	0	7	-10	-11	2
Veľká nad Ipľom	0	4	5	1	-1	-14	2	-9	-3	18	-14	6	-4	-2	17
Vidiná	1	-10	-7	-3	-13	-5	7	-2	-13	8	-4	-3	-9	-16	-5
UMR Lučenec	-55	-64	-122	-106	-164	48	-39	-74	-92	-42	-7	-103	-196	-198	-206

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Celkový prírastok obyvateľstva UMR Lučenec vychádza z hodnôt prírodného prírastku obyvateľstva a migračného salda.

V území UMR Lučenec narastá záporná hodnota celkového prírastku obyvateľstva. Kým v roku 2011 to bola plusová hodnota (+7 obyvateľov), od roku 2016, a najmä od roku 2017 celkový prírastok obyvateľstva výrazne klesá (-103 obyvateľov) a bol najsignifikantnejší od roku 2018. Celkový prírastok obyvateľstva v r. 2020 vykazuje už hodnotu mínus 206 obyvateľov (-206).

Tabuľka 6: Celkový prírastok obyvateľstva za posledných 5 rokov

	Celkový prírastok obyvateľstva (osoba)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	21	-129	-186	-66	-204
Bol'kovce	2	10	-10	-11	2
Divín	-3	1	-2	0	-4
Halič	-6	36	-22	13	16
Lovinobaňa	-5	-25	4	-56	-2
Mikušovce	4	-1	7	-6	-6
Mýtna	5	3	12	-9	-9
Panické Dravce	2	-2	10	-2	10
Pinciná	-5	-5	0	-6	-4
Rapovce	6	-2	-8	-3	-10
Stará Halič	-11	-3	12	-27	-4
Tomášovce	-22	-14	-12	0	-8
Trenč	23	18	22	4	3
Tuhár	0	7	-10	-11	2
Veľká nad Ipľom	-14	6	-4	-2	17
Vidiná	-4	-3	-9	-16	-5
UMR Lučenec	-7	-103	-196	-198	-206

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Najvyšší prirodzený úbytok obyvateľstva vykazuje mesto Lučenec. Kým v roku 2011 to bolo -10 obyvateľov, v roku 2020 až -130 obyvateľov, pričom ďalej za posledných 5 rokov 2016 - 2020 prirodzený prírastok postupne klesal.

Tabuľka 7: Prirodzený prírastok obyvateľstva za posledných 5 rokov

	Prirodzený prírastok obyvateľstva (osoba)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	-46	-35	-102	-70	-130
Boľkovce	-5	-4	-1	-5	1
Divín	-4	-1	5	-9	9
Halič	-4	5	-13	1	1
Lovinobaňa	0	-5	-2	-8	-10
Mikušovce	1	0	2	-4	0
Mýtna	7	-9	-7	-2	-5
Panické Dravce	-1	-6	-3	-2	1
Pinciná	1	-3	0	-4	0
Rapovce	4	-5	4	0	-5
Stará Halič	0	3	-1	-4	-5
Tomášovce	-9	-4	-11	0	-6
Trenč	6	6	10	6	3
Tuhár	-6	0	-1	-3	-4
Veľká nad Ipľom	0	4	5	1	-1
Vidiná	1	-10	-7	-3	-13
UMR Lučenec	-55	-64	-122	-106	-164

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

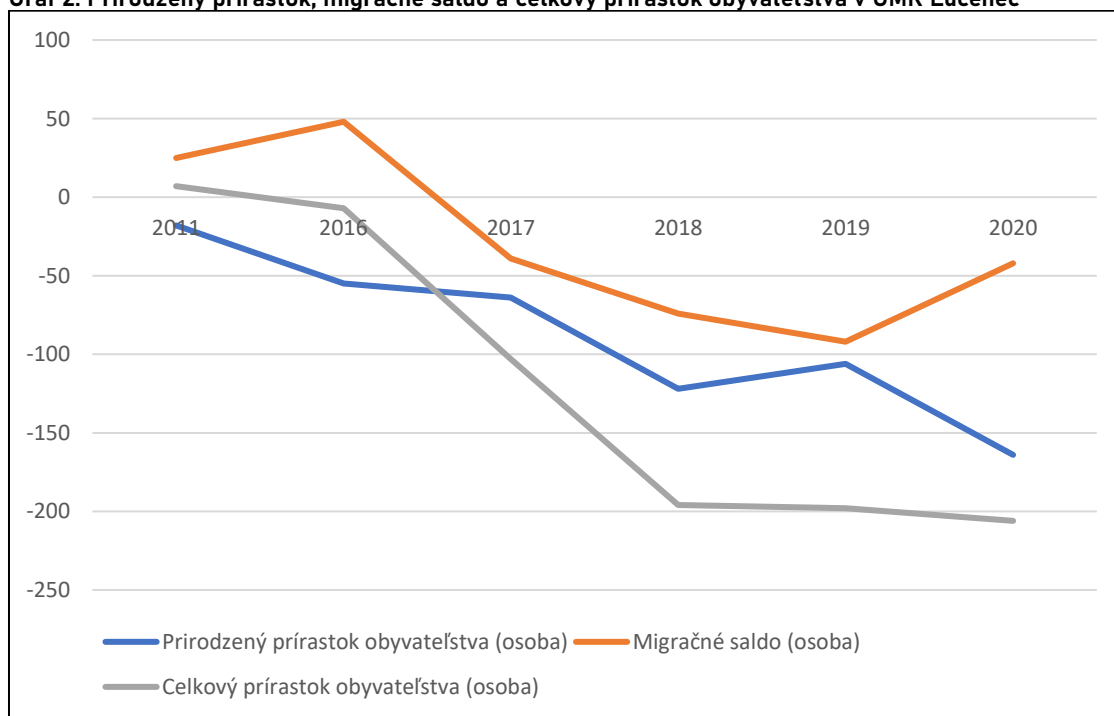
Podobná situácia je v hodnotách migračného salda a **územie UMR vykazuje celkovo záporné migračné saldo. Najvyššie záporné migračné saldo vykazovalo z územia UMR mesto Lučenec** – kým v roku 2011 mesto vykazovalo kladné migračné saldo (+10 obyvateľov), v r. 2018 už mínus 94 obyvateľov (-94) a následne do porovnávaného roku 2020 migračné saldo mierne klesalo na hodnotu -74 obyvateľov. Kladné migračné saldo k r. 2020 vykazujú obce Halič, Veľká nad Ipľom, Panické Dravce, Vidiná, Lovinobaňa i Tuhár.

Tabuľka 8: Migračné saldo za posledných 5 rokov

	Migračné saldo (osoba)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	67	-94	-84	4	-74
Boľkovce	7	14	-9	-6	1
Divín	1	2	-7	9	-13
Halič	-2	31	-9	12	15
Lovinobaňa	-5	-20	6	-48	8
Mikušovce	3	-1	5	-2	-6
Mýtna	-2	12	19	-7	-4
Panické Dravce	3	4	13	0	9
Pinciná	-6	-2	0	-2	-4
Rapovce	2	3	-12	-3	-5
Stará Halič	-11	-6	13	-23	1
Tomášovce	-13	-10	-1	0	-2
Trenč	17	12	12	-2	0
Tuhár	6	7	-9	-8	6
Veľká nad Ipľom	-14	2	-9	-3	18
Vidiná	-5	7	-2	-13	8
UMR Lučenec	48	-39	-74	-92	-42

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 2: Prírodný prírastok, migračné saldo a celkový prírastok obyvateľstva v UMR Lučenec

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

3.1 Vekové zloženie obyvateľstva územia UMR Lučenec

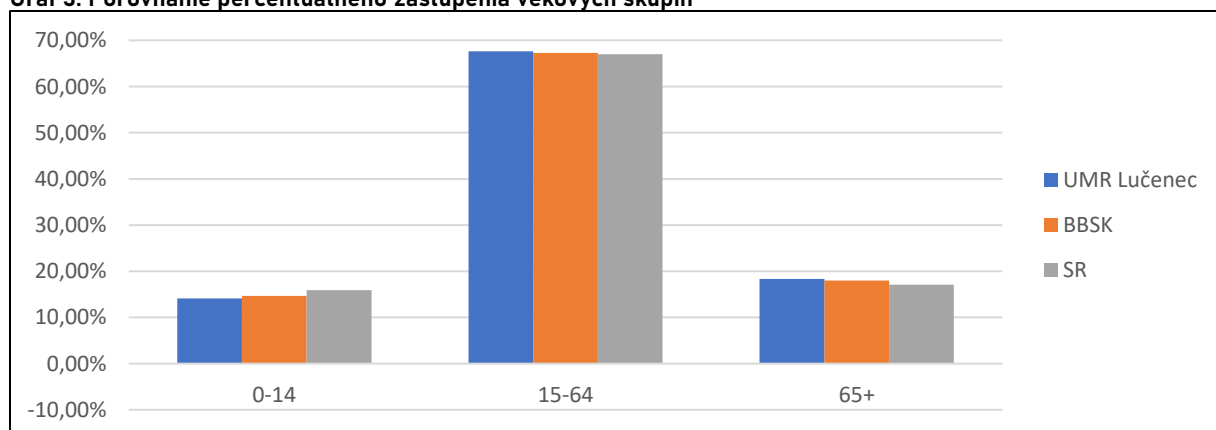
Na základe štatistických údajov zozbieraných za mesto Lučenec a každú obec pre obdobie roku 2011 a rokov 2016 – 2020 vyplýva nasledovné percentuálne zastúpenie vekových skupín obyvateľov UMR Lučenec:

Tabuľka 9: Vekové skupiny obyvateľstva, k 31.12.2020

	Počet obyvateľov vo vekových skupinách (osoba)			Veková skupina (v %)		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Lučenec	3673	18586	5276	13,34	67,50	19,16
Bol'kovce	91	429	104	14,58	68,75	16,67
Divín	363	1362	344	17,54	65,83	16,63
Halič	257	1136	282	15,34	67,82	16,84
Lovinobaňa	314	1374	313	15,69	68,67	15,64
Mikušovce	36	185	50	13,28	68,27	18,45
Mýtna	156	807	226	13,12	67,87	19,01
Panické Dravce	118	529	115	15,49	69,42	15,09
Pinciná	27	150	38	12,56	69,77	17,67
Rapovce	154	658	117	16,58	70,83	12,59
Stará Halič	101	463	90	15,44	70,80	13,76
Tomášovce	173	890	277	12,91	66,42	20,67
Trenč	155	349	38	28,60	64,39	7,01
Tuhár	40	244	62	11,56	70,52	17,92
Veľká nad Ipľom	165	625	148	17,59	66,63	15,78
Vidiná	212	1192	366	11,98	67,34	20,68
UMR Lučenec	6035	28979	7846	14,08	67,61	18,31
BBSK	94453	432727	115922	14,69	67,29	18,03
SR	868294	3659463	932024	15,90	67,03	17,07

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 3: Porovnanie percentuálneho zastúpenia vekových skupín

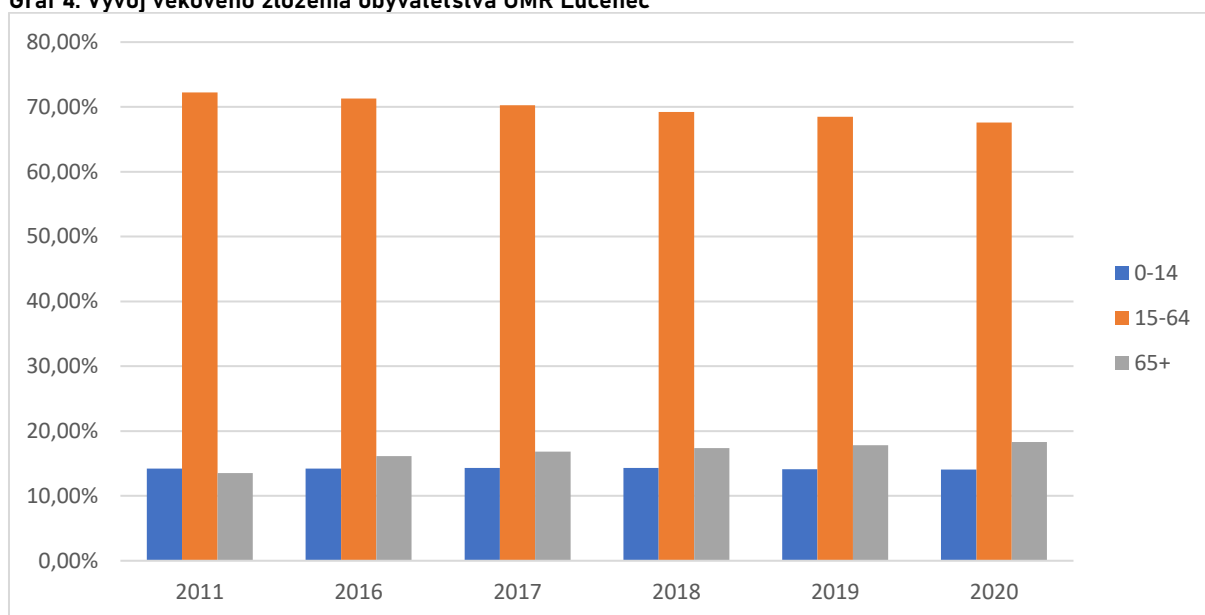
Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Tabuľka 10: Vývoj vekového zloženia obyvateľstva UMR Lučenec

	Veková skupina (%)		
	0-14	15-64	65+
2011	14,20	72,26	13,54
2016	14,20	71,31	16,13
2017	14,31	70,24	16,84
2018	14,31	69,24	17,40
2019	14,13	68,51	17,84
2020	14,08	67,61	18,31

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 4: Vývoj vekového zloženia obyvateľstva UMR Lučenec

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Z Tabuľka 10 vyplýva v percentuálnom vyjadrení:

- stabilné zastúpenie obyvateľstva predproduktívneho veku (0 – 14 ročných),
- klesajúci trend produktívneho obyvateľstva (15 – 64 ročných) a
- rastúci trend veľkosti poproduktívnej vekovej skupiny (65 +), na úkor obyvateľov v produktívnom veku.

Rastúci trend veľkosti poproduktívnej vekovej skupiny (65 +) na úkor obyvateľov v produktívnom veku je prejavom starnutia obyvateľstva v rámci územia UMR Lučenec, teda možno hovoriť o starnúcom obyvateľstve v rámci UMR Lučenec.

Čo sa týka porovnania vekovej skladby obyvateľstva a percentuálneho zastúpenia jednotlivých vekových skupín UMR Lučenec v rámci BBSK a SR, možno konštatovať

- takmer rovnaké percentuálne zastúpenie produktívnej vekovej skupiny (15-64 rokov),

- územie UMR Lučenec dosahuje oproti BBSK aj SR nižšie percento skupiny obyvateľstva v predproduktívnom veku (0–14 rokov),

a tento rozdiel sa následne premieta do vyššieho percenta (do 2 %) obyvateľov v poproduktívnom veku (65+ rokov) v porovnaní s regiónom BBSK i SR.

Zo štatistických údajov vyplýva, že priemerom v podiele osôb v seniorskom veku sa územie UMR Lučenec nachádza nad počty seniorov v SR aj v BBSK – najmä mesto Lučenec, obce Mikušovce, Mýtna, Tomášovce a Vidiná.

Na základe stúpajúceho trendu je možné očakávať stále väčší prírastok seniorov. Podľa nasledujúcej prognostickej tabuľky sa predpokladá nárast populačného starnutia okresu Lučenec, teda aj územia UMR Lučenec:

Tabuľka 11: Prognóza vybraných ukazovateľov populačného starnutia v okrese Lučenec

	2018	2040
podiel osôb vo veku 65 a viac rokov (%)	16,1	25,5
index starnutia	104,4	199,1
index závislosti starého obyvateľstva	25,5	44,8
index ekonomickej závislosti	58,2	75,5

Zdroj: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/Krajokrprog2040.pdf>

Ukazovateľ index starnutia v území UMR Lučenec, v porovnaní so Slovenskom, reflektuje nižšie percento zastúpenia predproduktívneho a vyššie percento zastúpenia poproduktívneho veku obyvateľov. Hodnoty indexu starnutia nad priemerom SR dosahuje mesto Lučenec a až 8 obcí. V porovnaní s BBSK je priemer indexu starnutia v území UMR Lučenec nižší.

Ukazovateľ index ekonomického zaťaženia je v porovnaní s krajom a SR nižší – v roku 2020 dosiahol hodnotu 46,78%, zatiaľ čo pre Slovensko to bolo 49,20% a pre Banskobystrický kraj 48,62%.

Tabuľka 12: Vybrané ukazovatele veku, k 31.12.2020

	Priemerný vek	Mediánový vek	Index starnutia	Index ekonomického zaťaženia
Lučenec	43,45	43,9	143,64	48,15
Bol'kovce	42,17	42,7	114,29	45,45
Divín	40,52	40,9	94,77	51,91
Halič	41,72	42,4	109,73	47,45
Lovinobaňa	40,51	41	99,68	45,63
Mikušovce	42,64	43,8	138,89	46,49
Mýtna	43,45	43,9	144,87	47,34
Panické Dravce	40,81	41	97,46	44,05
Pinciná	43,88	43,3	140,74	43,33
Rapovce	39,02	38,5	75,97	41,19
Stará Halič	40,37	40,3	89,11	41,25
Tomášovce	43,83	44,6	160,12	50,56
Trenč	30,86	27,8	24,52	55,3
Tuhár	45,04	45,5	155	41,8
Veľká nad Ipľom	39,77	40	89,7	50,08
Vidiná	44,81	45,2	172,64	48,49
UMR Lučenec (priemer)	41,43	41,55	115,70	46,78
BBSK	42,23	42,6	122,73	48,62
SR	41,26	41,4	107,34	49,2

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

3.2 Národnostné zloženie obyvateľstva v území UMR Lučenec

Územie UMR Lučenec možno na základe výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov (SODB z roku 2021) považovať za **dvojnárodnostné – slovenská a maďarská národnosť**. V rámci SODB v r. 2011 bolo územie Lučenca a jeho okolia trojnárodnostné so slovenskou, maďarskou a rómskou národnosťou.

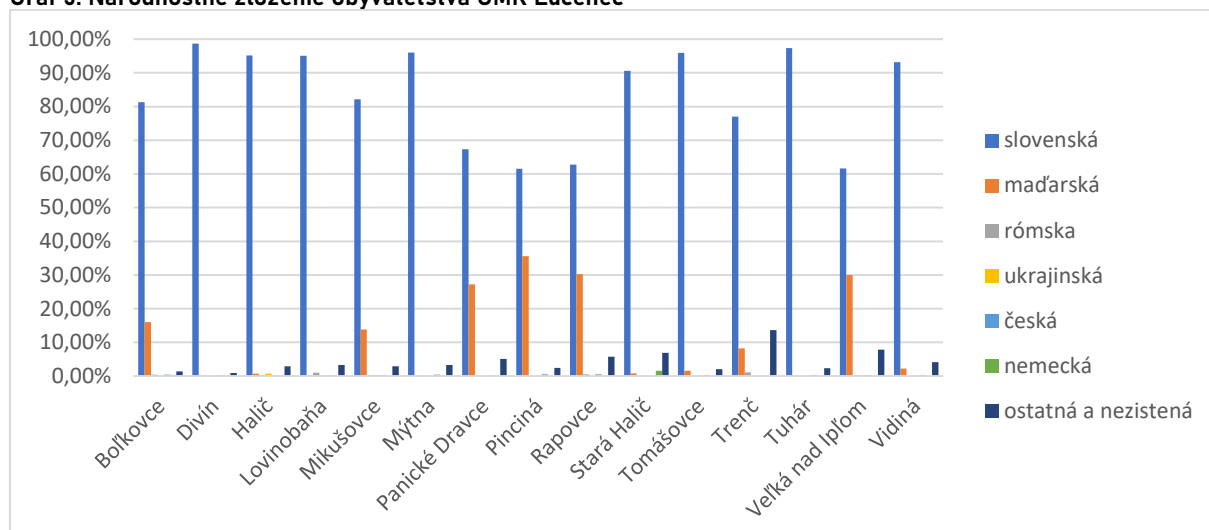
V rámci územia UMR Lučenec najpočetnejšiu skupinu tvoria v priemere obyvatelia so slovenskou národnosťou 82,78%. K slovenskej národnosti sa hlási najviac obyvateľov v obciach Divín (takmer 99 %) a Tuhár (vyše 97%). Najnižšie zastúpenie obyvateľov slovenskej národnosti je v obci Pinciná (cca 61%). V meste Lučenec sa k slovenskej národnosti hlási 79,72% obyvateľov a takmer 9% k maďarskej národnosti.

Tabuľka 13: Národnostné zloženie obyvateľstva

	Národnosť						
	slovenská	maďarská	rómska	ukrajinská	česká	nemecká	ostatná a nezistená
Lučenec	79,72%	8,38%	0,2%	0,06%	0,36%	0,01%	11,27%
Boľkovce	81,29%	16,04%	0,47%	0%	0,47%	0,31%	1,42%
Divín	98,72%	0,15%	0%	0%	0,2%	0%	0,93%
Halič	95,19%	0,72%	0,3%	0,72%	0,12%	0,06%	2,89%
Lovinobaňa	95,04%	0,26%	0,98%	0,16%	0,21%	0,1%	3,25%
Mikušovce	82,18%	13,82%	0,36%	0,36%	0,36%	0%	2,92%
Mýtna	96,05%	0,09%	0,09%	0%	0,43%	0,09%	3,25%
Panické Dravce	67,29%	27,19%	0,27%	0%	0,13%	0%	5,12%
Pinciná	61,54%	35,58%	0%	0%	0,48%	0%	2,4%
Rapovce	62,8%	30,22%	0,54%	0,11%	0,54%	0%	5,79%
Stará Halič	90,6%	0,78%	0%	0,16%	0%	1,57%	6,89%
Tomášovce	95,92%	1,53%	0,15%	0,07%	0,29%	0%	2,04%
Trenč	77,06%	8,24%	1,08%	0%	0%	0%	13,62%
Tuhár	97,35%	0%	0%	0%	0,29%	0%	2,36%
Veľká nad Ipľom	61,59%	29,94%	0,21%	0,11%	0,32%	0%	7,84%
Vidiná	93,21%	2,24%	0%	0,06%	0,35%	0%	4,14%
UMR Lučenec	82,78%	7,99%	0,24%	0,09%	0,33%	0,05%	8,52%
Okres Lučenec	67,2%	23,54%	1,89%	0,07%	0,34%	0,04%	6,92%
BBSK	82,01%	10,53%	1,36%	0,01%	0,43%	0,05%	5,61%
SR	83,82%	7,75%	1,23%	0,17%	0,53%	0,06%	6,44%

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2021

Graf 5: Národnostné zloženie obyvateľstva UMR Lučenec

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2021

Maďarská národnosť je v území UMR zastúpená v priemere 7,99%, teda percentom takmer rovnakým ako je celoslovenský (7,75%) priemer. Najviac obyvateľov maďarskej národnosti nad 30 % žije v obciach Pinciná a Rapovce; nad 20 % (takmer až 30%) maďarskej národnosti je v obciach Panické Dravce a Veľká nad Ipľom.

Celkovo v území UMR Lučenec podľa sčítania obyvateľstva v r. 2021 – 0,24% obyvateľov tvorí rómska národnosť, čo je o takmer 1% menej ako je celoslovenský priemer a tiež menej ako je priemer v okrese Lučenec i v regióne BBSK. Najviac obyvateľov rómskej národnosti podľa SODB v r. 2021 žije v obciach Trenč (1,08%) i v Lovinobani (0,98%).

Tieto údaje sú však v porovnaní so sčítaním z r. 2011 značne odlišné. Celkovo v území UMR Lučenec tvorila podľa sčítania obyvateľstva v r. 2011 rómska národnosť 2,64%, vyššie percento vykazovala aj národnosť maďarská – 23,28%. Takáto zmena môže byť odôvodnená tým, že obyvatelia, ktorí sa v roku 2011 hlásili k rómskej národnosti, uviedli v sčítaní z r. 2021 svoju národnosť ako slovenskú, poprípade maďarskú.

Tabuľka 14: Porovnanie národnostného zloženia obyvateľstva v UMR Lučenec

	UMR Lučenec	
	SODB 2011	SODB 2021
slovenská	62,44%	82,78%
maďarská	23,28%	7,99%
rómska	2,64%	0,24%
ukrajinská	0,09%	0,09%
česká	0,47%	0,33%
nemecká	0,09%	0,05%
ostatná a nezistená	10,73%	8,52%

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2011 a SODB 2021

Tabuľka 14: Počet obyvateľov MRK

OBCE UMR LC	UMR LC 2013			UMR LC 2019		
	Počet obyvateľov obce	Zastúpenie Rómov v obci (%)	Počet evidovaných osídlení	Počet obyvateľov obce	Zastúpenie Rómov v obci (intervaly)	Počet evidovaných osídlení
Divín	2 061	16,0	4	2040	11%-20%	3
Halič	1 651	9,1	x	x	x	x
Lovinobaňa	2 098	16,7	2	1993	11%-20%	3
Lučenec	27 128	8,5	6	28090	11%-20%	4
Mýtna	1 148	5,2	x	x	x	x
Panické Dravce	732	15,7	x	x	x	x
Rapovce	983	44,4	x	968	41%-50%	1
Stará Halič	646	15,5	x			
Trenč	428	87,9	x	564	91%-100%	0
Veľká nad Ipľom	947	31,7	1	920	31%-40%	2

Zdroj: ARK 2013 a ARK 2019 (Atlas rómskych komunít)

Podľa Atlasu rómskych komunít z r. 2013 a r.2019 je však zastúpenie obyvateľov žijúcich v rómskych osídleniach výrazne odlišné a vyššie a počet obydľí rastie. Podľa atlasu rómskych komunít (2019) žije v Trenči až 91% a viac Rómov na počet obyvateľov obce, ďalej Rapovce (41 – 50%), Veľká nad Ipľom (31 – 40%). V samotnom meste Lučenec, ale aj v ďalších obciach – Divín a Lovinobaňa žije od 11 do 20% Rómov. V porovnaní rokov 2013 a 2019 počet obydľí narástol v absolútnej hodnote o 96, čo je nárast za 6 rokov o 36 %. 48% osídlení a 40% obydľí z celkového počtu obydľí v rámci okresu Lučenec sa nachádza v území UMR Lučenec (príklad porovnania z r. 2019):

Tabuľka 15: Osídlenia a obydľia MRK 1

		Počet osídlení	Počet obydľí	nárast počtu obydľí (počet)	nárast počtu obydľí (%)
Okres Lučenec	rok 2013	20	413	493	119%
	rok 2019	27	906		
UMR LC	rok 2013	13	267	96	36%
	rok 2019	13	363		

Zdroj: ARK 2013 a ARK 2019 (Atlas rómskych komunít)

Tabuľka 16: Osídlenia a obydľia MRK 2

	UMR LC 2013		UMR LC 2019	
	Typ osídlenia	Počet obydľí	Typ osídlenia	Počet obydľí
Mimo obce	2	30	2	39
Na okraji	5	77	5	139
Vo vnútri	6	160	6	185
<i>spolu</i>	<i>13</i>	<i>267</i>	<i>13</i>	<i>363</i>

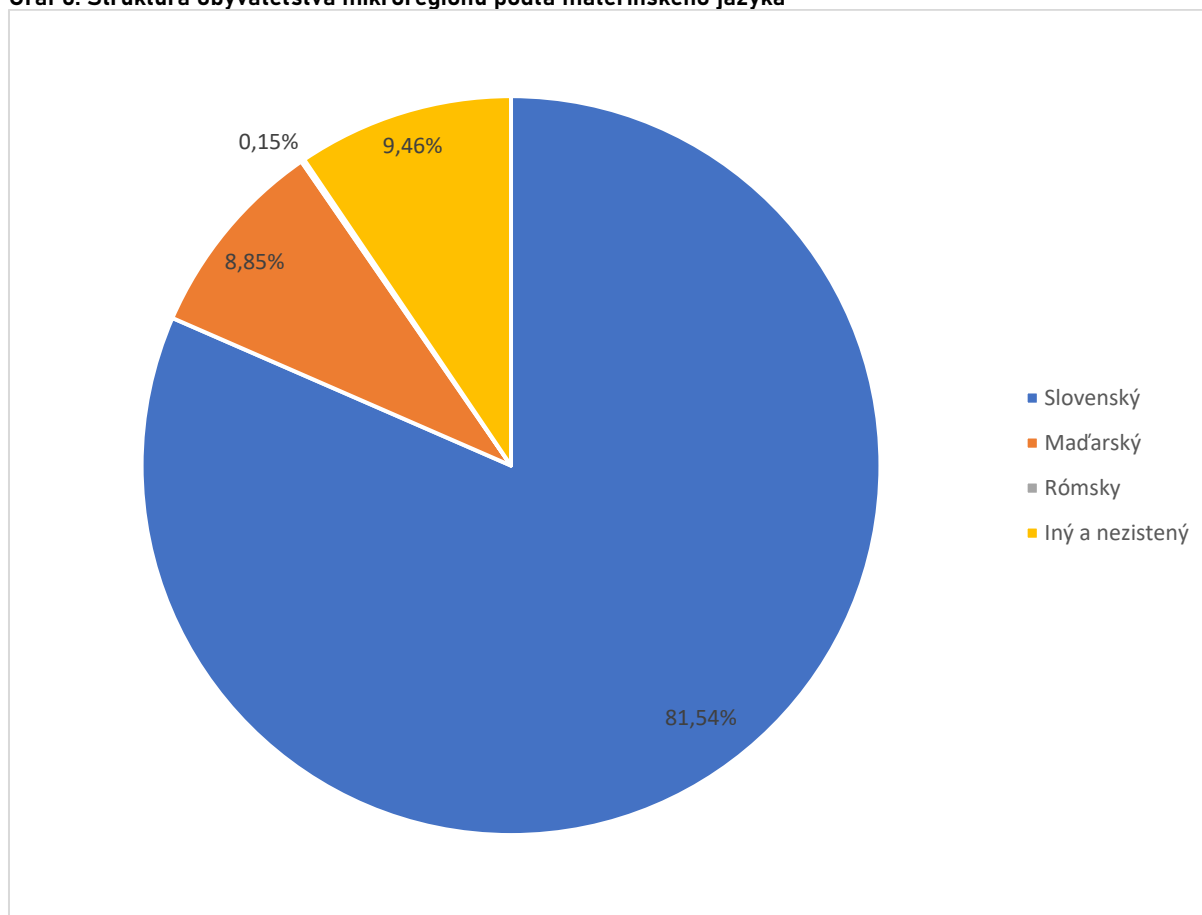
Zdroj: ARK 2013 a ARK 2019 (Atlas rómskych komunít)

Tabuľka 17: Štruktúra obyvateľstva podľa materinského jazyka

	Materinský jazyk			
	Slovenský	Maďarsky	Rómsky	Iný a nezistený
Lučenec	78,25%	9,12%	0,18%	12,45%
Boľkovce	81,45%	15,88%	0,16%	2,51%
Divín	98,13%	0,20%	0,10%	1,57%
Halič	95,25%	0,66%	0,18%	3,91%
Lovinobaňa	96,33%	0,41%	0,00%	3,26%
Mikušovce	78,55%	18,55%	0,00%	2,90%
Mýtna	96,91%	0,17%	0,00%	2,92%
Panické Dravce	63,66%	30,42%	0,27%	5,65%
Pinciná	61,06%	36,54%	0,00%	2,40%
Rapovce	54,95%	38,06%	0,00%	6,99%
Stará Halič	91,07%	0,63%	0,00%	8,30%
Tomášovce	96,07%	1,38%	0,00%	2,55%
Trenč	76,88%	9,68%	0,18%	13,26%
Tuhár	95,87%	0,59%	0,00%	3,54%
Veľká nad Ipľom	58,37%	33,80%	0,21%	7,62%
Vidiná	92,86%	2,30%	0,18%	4,66%
UMR Lučenec	81,55%	8,85%	0,15%	9,46%

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2021

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva mikroregiónu podľa materinského jazyka

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2021

Národnostné zloženie kopíruje materinský jazyk obyvateľov UMR Lučenec. Priemerne 81% obyvateľov uviedlo, že ich materinským jazykom je slovenčina, 8,85% obyvateľov uviedlo maďarský jazyk a 0,15% obyvateľov rómsky jazyk. Najväčšia prítomnosť maďarského materinského jazyka je v obciach Rapovce, Pinciná, Veľká nad Ipľom i Panické Dravce.

3.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva v území UMR Lučenec

Slabou stránkou až ohrozením rozvoja územia je dlhodobu nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra obyvateľstva.

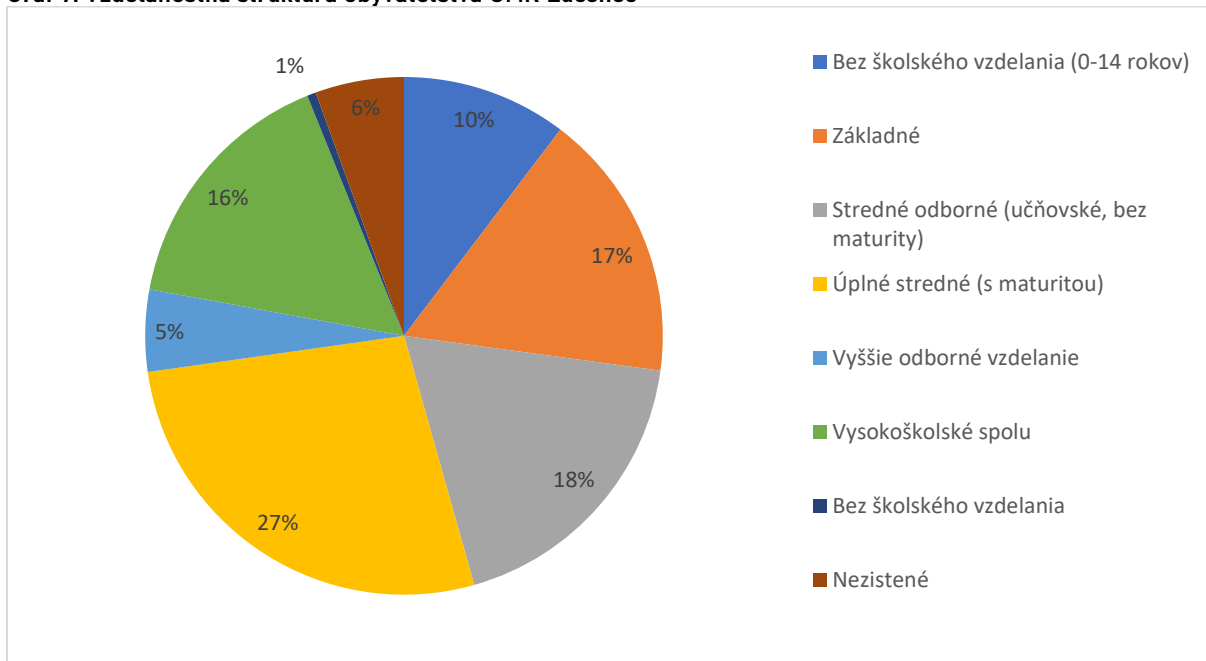
Podľa sčítania obyvateľstva v r. 2011 najvyššie percento tvorilo obyvateľstvo UMR Lučenec bez vzdelania, alebo len so základným vzdelaním (avšak vrátane vekovej skupiny 0-14r.) a to v priemere viac ako 34%. Vysoké % obyvateľstva bez vzdelania/so základným vzdelaním mali v tom čase (2011) obce Lovinobaňa (38,61 %), Mikušovce (41,94 %), Panické Dravce (35,40 %), Pinciná (35,92 %), Rapovce (44,74 %), Stará Halič (37,20 %), Trenč (55,21 %) a Veľká nad Ipľom (40,44 %). Obec Trenč bol zároveň obcou s najväčším percentuálnym zastúpením obyvateľstva bez školského vzdelania (až 31,04%).

Podľa sčítania obyvateľstva v r. 2021 je situácia vo vzdelanosti obyvateľstva odlišná a lepšia. Aj keď skupina obyvateľstva bez vzdelania spolu so skupinou len so základným vzdelaním

(nad 14 rokov) tvorí 17,37 % a je druhou najpočetnejšou skupinou podľa dosiahnutého vzdelania obyvateľstva.

Percento obyvateľov so stredným odborným vzdelaním bez maturity je nižšie ako percento obyvateľstva s úplným stredným vzdelaním s maturitou. Vysokoškolsky vzdelaných je 16,03% obyvateľov.

Graf 7: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva UMR Lučenec

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2021

Pri porovnávaní vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva v rámci územia UMR Lučenec a jeho obcí je stav nasledovný:

- nad hodnotou za UMR Lučenec (17,37 %) v rámci kritéria obyvateľstva bez vzdelania, alebo len so základným vzdelaním sa nachádzajú obce Boľkovce (20,44 %), Divín (22,27 %), Lovinobaňa (27,49 %), Mikušovce (25,45 %), Panické Dravce (22,88 %), Pinciná (21,63 %), Rapovce (35,91 %), Stará Halič (18,34 %), Trenč (44,09 %) a Veľká nad Ipľom (29,72 %), Obec Trenč je zároveň obcou s najväčším percentuálnym zastúpením obyvateľstva bez školského vzdelania (1,08 %) a taktiež s najväčším percentuálnym zastúpením obyvateľstva s len základným vzdelaním (43,01 %).
- vyšší ako podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva za UMR Lučenec (16,03 %) má mesto Lučenec (18,59 %) a obec Vidiná (20,54 %).

Tabuľka 18: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva UMR Lučenec

	Lučenec	Boľkovce	Divín	Halič	Lovinobaňa	Mikušovce
Bez školského vzdelania (0-14 rokov)	9,81%	10,69%	12,76%	10,59%	11,68%	10,91%
Základné	14,05%	20,28%	22,12%	16,06%	27,39%	25,45%
Stredné odborné (učňovské, bez maturity)	16,49%	25,79%	22,22%	20,70%	19,95%	21,45%
Úplné stredné (s maturitou)	27,94%	24,53%	25,81%	27,50%	24,24%	25,45%
Vyššie odborné vzdelanie	5,39%	5,66%	4,88%	4,99%	3,98%	3,27%
Vysokoškolské spolu	18,59%	10,85%	10,89%	14,68%	10,23%	11,27%
Bez školského vzdelania	0,74%	0,16%	0,15%	0,48%	0,10%	0,00%
Nezistené	7,00%	2,04%	1,18%	4,99%	2,43%	2,18%

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2021

Tabuľka 19: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva UMR Lučenec

	Mýtna	Panické Dravce	Pinciná	Rapovce	Stará Halič	Tomášovce
Bez školského vzdelania (0-14 rokov)	9,61%	10,90%	7,21%	11,51%	12,23%	8,15%
Základné	14,76%	22,75%	21,63%	35,59%	18,18%	15,07%
Stredné odborné (učňovské, bez maturity)	26,87%	22,48%	26,92%	19,03%	28,06%	21,62%
Úplné stredné (s maturitou)	30,64%	26,24%	32,69%	20,86%	24,61%	31,30%
Vyššie odborné vzdelanie	4,46%	6,06%	2,40%	3,33%	4,08%	5,60%
Vysokoškolské spolu	10,64%	8,21%	7,69%	5,48%	9,56%	15,57%
Bez školského vzdelania	0,17%	0,13%	0,00%	0,32%	0,16%	0,07%
Nezistené	2,83%	3,23%	1,44%	3,87%	3,13%	2,62%

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2021

Tabuľka 20: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva UMR Lučenec

	Trenč	Tuhár	Veľká nad Ipľom	Vidiná	UMR Lučenec
Bez školského vzdelania (0-14 rokov)	21,86%	8,26%	13,52%	9,09%	10,33%
Základné	43,01%	12,68%	29,40%	13,05%	16,82%
Stredné odborné (učňovské, bez maturity)	14,87%	31,27%	19,64%	20,31%	18,48%
Úplné stredné (s maturitou)	6,27%	29,50%	21,24%	28,69%	27,14%
Vyššie odborné vzdelanie	0,90%	5,60%	4,61%	5,67%	5,11%
Vysokoškolské spolu	0,72%	10,91%	8,58%	20,54%	16,03%
Bez školského vzdelania	1,08%	0,29%	0,32%	0,18%	0,55%
Nezistené	11,29%	1,47%	2,68%	2,48%	5,54%

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2021

Tabuľka 21: Porovnanie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva UMR Lučenec- SODB 2011 a 2021

	UMR Lučenec	
	SODB 2011	SODB 2021
Bez školského vzdelania (0-14 rokov)	-	10,33%
Základné	18,47%	16,82%
Stredné odborné (učňovské, bez maturity)	25,09%	18,48%
Úplné stredné (s maturitou)	24,79%	27,14%
Vyššie odborné vzdelanie	1,06%	5,11%
Vysokoškolské spolu	9,87%	16,03%
Bez školského vzdelania	16,07%	0,55%
Nezistené	4,68%	5,54%

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2011 a SODB 2021

Tabuľka 22: Vzdelanostná štruktúra BBSK

	UMR Lučenec	Banskobystrický kraj	Slovensko
Bez školského vzdelania (0-14 rokov)	10,33%	10,63%	11,44%
Základné	16,82%	19,31%	16,97%
Stredné odborné (učňovské, bez maturity)	18,48%	19,50%	19,22%
Úplné stredné (s maturitou)	27,14%	25,90%	24,66%
Vyššie odborné vzdelanie	5,11%	4,61%	4,91%
Vysokoškolské spolu	16,03%	15,75%	18,38%
Bez školského vzdelania	0,55%	0,32%	0,28%
Nezistené	5,54%	3,98	4,15%

Zdroj: ŠÚ SR – SODB 2021

Pri porovnaní hodnôt vzdelanostnej štruktúry UMR Lučenec s Banskobystrickým krajom a Slovenskom môžeme konštatovať nasledovné. **Percentuálne zastúpenie obyvateľstva bez školského vzdelania je v UMR Lučenec (0,55 %) takmer dvojnásobné oproti celoslovenskému zastúpeniu (0,28 %), vyššie je tiež oproti Banskobystrickému kraju (0,32 %).** Podobnú hodnotu môžeme vidieť pri porovnaní podielu obyvateľstva so základným vzdelaním v UMR (16,82 %) a na Slovensku (16,97 %). Táto hodnota je v Banskobystrickom kraji vyššia o necelé 3 %. Najpočetnejšou skupinou je vo všetkých troch skúmaných geografických oblastiach zhodne obyvateľstvo s úplným stredným vzdelaním (27,14 % v UMR Lučenec). **UMR Lučenec zaostáva za Slovenskom celkovo z hľadiska obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním, a to o 2,35 %.**

Keďže vzdelanie je jedným z predpokladov rozvoja územia, bude potrebné venovať tejto téme v rozvoji územia náležitú pozornosť.

4 Ekonomický rozvoj územia UMR Lučenec

4.1 Trh práce a zamestnanosť

Okres Lučenec patrí dlhodobo k menej rozvinutým oblastiam Slovenska. Súčasný **stav miestnej ekonomiky** je veľmi nepriaznivý. Odzrkadľuje sa to v stave ponuky a dopytu po práci a má to nepriaznivé dôsledky na socio-ekonomickú situáciu obyvateľstva. Výrazne negatívna situácia v oblasti zamestnanosti je zapríčinená predovšetkým nedostatkom pracovných príležitostí a nízkou mierou investícií do tvorby nových. Podpisuje sa na tom aj nevyhovujúca situácia v oblasti vzdelanosti obyvateľstva, nesúlad medzi ponukou pracovných miest a štruktúrou uchádzačov o zamestnanie, ako aj vidiecky ráz oblasti a nedostatočný rozvoj technickej infraštruktúry.

Zamestnanosť

Ekonomická aktivita sa sústreďuje najmä v jadrovom okresnom meste Lučenec. Podľa štruktúry ekonomickej aktivity obyvateľov (EAO²) 34,81% obyvateľov UMR Lučenec tvoria pracujúci, čo je menej oproti BBSK (35,30%) aj oproti Slovensku (38,20%). Tento rozdiel sa odráža na zastúpení vyššieho počtu obyvateľov 65+.

Celkový počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva k roku 2020 v území UMR Lučenec predstavuje spolu 20566 osôb (celkový počet obyvateľov územia UMR Lučenec je 44 192). Z toho je 4109 obyvateľov nezamestnaných, čo predstavuje 20,4% z EOA.

Hlavné odvetvia ekonomickej činnosti v okrese Lučenec sú, na základe priemerného počtu zamestnancov v podnikoch, priemysel a priemyselná výroba verejná správa. Priemysel je rovnako najviac zastúpenou ekonomickou činnosťou aj v BBSK a celkovo na Slovensku.

² EAO sú ekonomicky aktívne osoby v danej obci podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2011, teda vrátane nezamestnaných

Tabuľka 23: Hlavné odvetvia ekonomickej činnosti za rok 2020

	Okres Lučenec		BBSK		SR	
	Priem. počet zamestnancov	%	Priem. počet zamestnancov	%	Priem. počet zamestnancov	%
Spolu	14 711		156 446		1 613 932	
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	321	2,18	5 798	3,71	39 061	2,42
Priemysel spolu	4 896	33,28	40 536	25,91	422 243	26,16
Ťažba a dobývanie	-	-	1 109	0,71	5 257	0,33
Priemyselná výroba	4 441	30,19	35 281	22,55	375 705	23,28
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	112	0,76	1 236	0,79	16 838	1,04
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	-	-	2 911	1,86	24 443	1,51
Stavebníctvo	581	3,95	6 361	4,07	73 978	4,58
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1 631	11,09	20 109	12,85	214 399	13,28
Doprava a skladovanie	1 144	7,78	10 944	7,00	113 323	7,02
Ubytovacie a stravovacie služby	-	-	2 873	1,84	30 725	1,90
Informácie a komunikácia	63	0,43	1 683	1,08	46 479	2,88
Finančné a poisťovacie činnosti	111	0,75	1 438	0,92	30 652	1,90
Činnosti v oblasti nehnuteľností	143	0,97	1 930	1,23	26 094	1,62
Odborné, vedecké a technické činnosti	106	0,72	3 481	2,23	82 700	5,12
Administratívne a podporné služby	206	1,40	4 564	2,92	71 647	4,44
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	1 861	12,65	21 589	13,80	149 740	9,28
Vzdelávanie	1 779	12,09	16 834	10,76	150 873	9,35
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 585	10,77	13 536	8,65	117 593	7,29
Umenie, zábava a rekreácia	192	1,31	2 818	1,80	25 070	1,55
Ostatné činnosti	-	-	1 951	1,25	19 353	1,20

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

V území UMR Lučenec rastie za sledované obdobie 2011 – 2020 počet právnických osôb, ktoré majú v UMR Lučenec vyše 4% zastúpenie, čo je ale zastúpenie nižšie oproti Slovensku. Z hľadiska typu prevládajú PO ziskové – v roku 2020 bol ich podiel až 82,91%.

Tabuľka 24: Počet právnických osôb v obciach UMR Lučenec

	Počet právnických osôb					
	2011	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	1 265	1 229	1 353	1 438	1 493	1532
Boľkovce	16	18	18	20	19	18
Divín	27	23	29	37	39	43
Halič	41	33	51	55	56	64
Lovinobaňa	44	36	45	49	43	48
Mikušovce	5	3	3	3	3	5
Mýtna	19	13	22	26	25	26
Panické Dravce	6	6	10	9	10	12
Pinciná	5	8	8	9	10	10
Rapovce	14	9	11	10	10	14
Stará Halič	9	10	14	18	17	19
Tomášovce	34	27	34	42	45	49
Trenč	3	5	4	6	6	2
Tuhár	8	4	8	8	9	12
Veľká nad Ipľom	13	8	11	15	16	12
Vidiná	40	59	65	60	63	59
UMR Lučenec	1549	1491	1686	1805	1864	1925

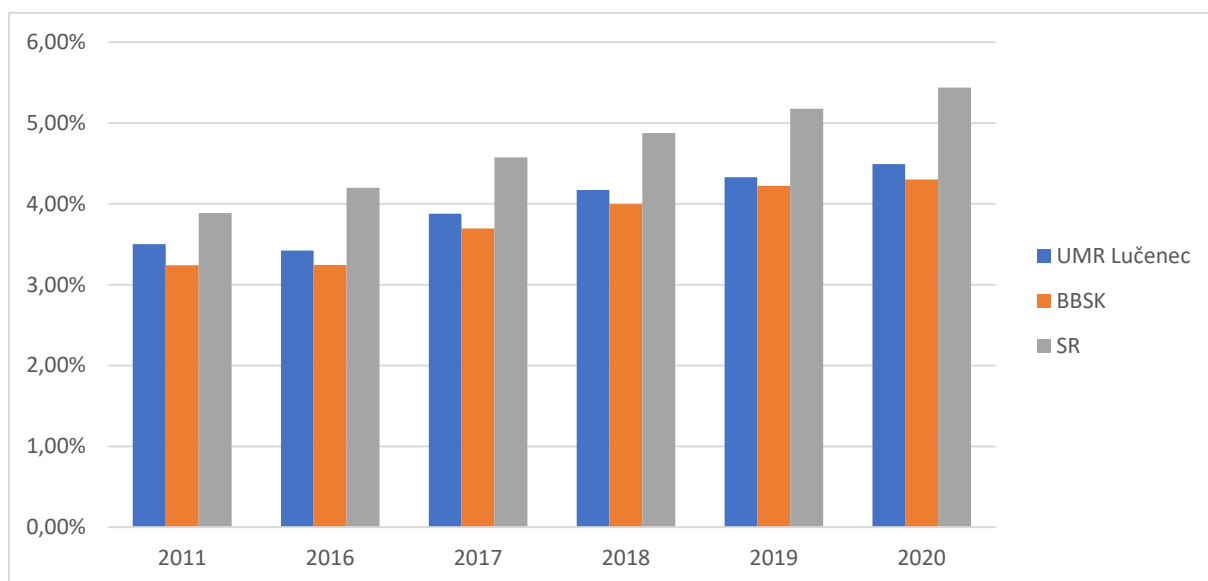
Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Tabuľka 25: Vývoj podielu právnických osôb

	Podiel právnických osôb na celkovom obyvateľstve (%)					
	2011	2016	2017	2018	2019	2020
UMR Lučenec	3,50	3,42	3,88	4,17	4,33	4,49
BBSK	3,24	3,24	3,70	4,00	4,22	4,30
SR	3,89	4,20	4,57	4,88	5,18	5,44

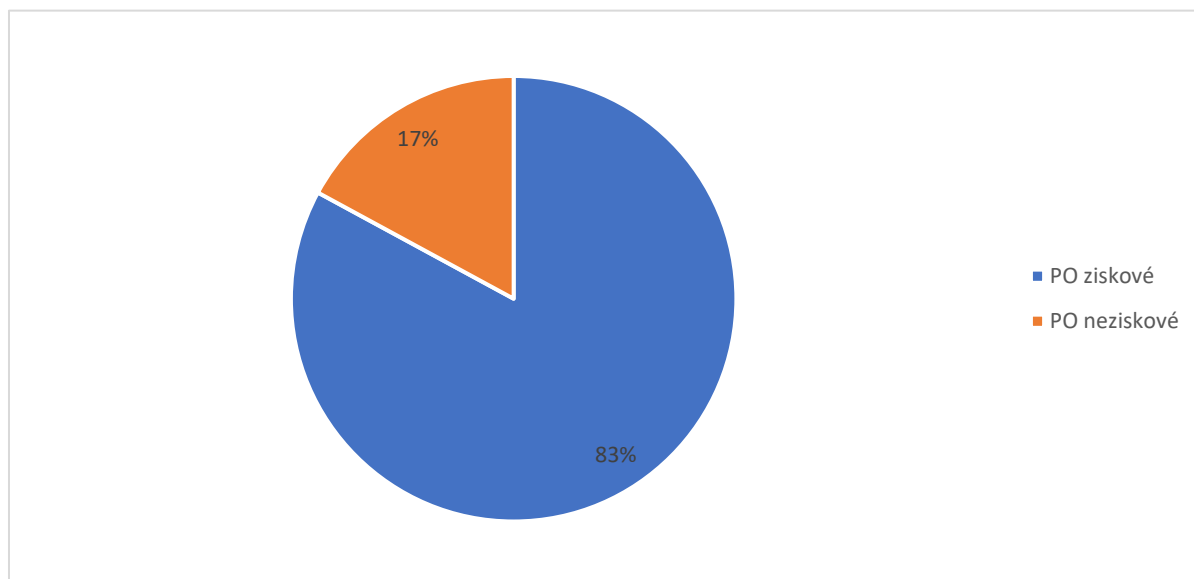
Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 8: Vývoj podielu právnických osôb

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 9: Zastúpenie PO podľa typu

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Výrazný pokles nastal za sledované obdobie v počte fyzických osôb/podnikateľov, ako aj živnostníkov. Podobne klesol aj ich podiel na počte obyvateľov, čo je rovnakým trendom aj v rámci BBSK i na úrovni Slovenska.

Tabuľka 26: Počet fyzických osôb v obciach UMR Lučenec

	Fyzické osoby - podnikatelia (osoby)					
	2011	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	1 835	1 538	1 473	1 362	1 399	1 317
Boľkovce	32	31	41	41	46	39
Divín	93	89	101	92	104	100
Halič	120	96	89	85	91	85
Lovinobaňa	94	81	84	81	90	94
Mikušovce	12	7	10	7	6	4
Mýtna	67	70	72	70	84	67
Panické Dravce	40	41	39	37	45	42
Pinciná	19	15	14	13	18	19
Rapovce	42	35	31	31	33	34
Stará Halič	32	30	33	28	23	27
Tomášovce	57	48	45	50	58	46
Trenč	5	6	10	13	11	12
Tuhár	7	12	13	10	8	8
Veľká nad Ipľom	45	42	45	41	37	27
Vidiná	107	97	100	81	86	85
UMR Lučenec	2607	2238	2200	2042	2139	2006

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Tabuľka 27: Počet živnostníkov v obciach UMR Lučenec

	Živnostníci					
	2011	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	1 658	1 369	1 304	1 183	1 231	1 150
Boľkovce	25	26	34	33	40	32
Divín	88	82	94	88	99	98
Halič	114	90	80	74	81	78
Lovinobaňa	86	77	81	77	85	90
Mikušovce	9	4	6	5	3	2
Mýtna	62	66	68	65	77	61
Panické Dravce	36	39	34	34	43	38
Pinciná	17	15	14	12	17	17
Rapovce	36	28	23	27	29	29
Stará Halič	28	24	27	24	22	25
Tomášovce	52	42	41	45	52	41
Trenč	2	3	7	9	7	9
Tuhár	6	12	12	8	6	6
Veľká nad Ipľom	39	37	39	34	32	23
Vidiná	97	88	93	75	80	80
UMR Lučenec	2355	2002	1957	1793	1904	1779

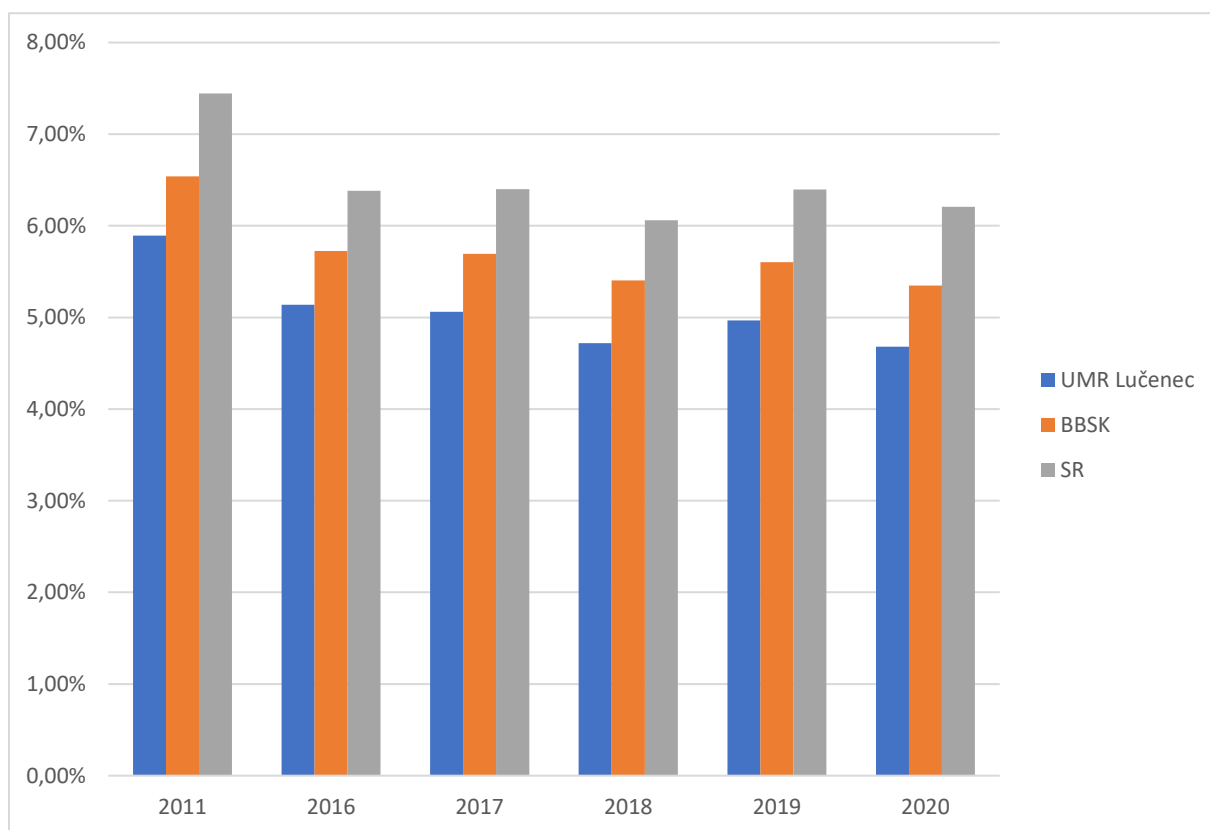
Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Tabuľka 28: Vývoj podielu fyzických osôb a živnostníkov

	Podiel fyzických osôb na celkovom obyvateľstve (%)						Podiel živnostníkov na celkovom obyvateľstve (%)					
	2011, 2016-2020						2011, 2016-2020					
UMR Lučenec	5,89	5,14	5,06	4,72	4,97	4,68	5,32	4,60	4,50	4,14	4,42	
BBSK	6,54	5,72	5,69	5,40	5,60	5,35	6,01	5,22	5,18	4,85	5,11	
SR	7,44	6,38	6,40	6,06	6,39	6,21	6,95	5,94	5,95	5,58	5,93	

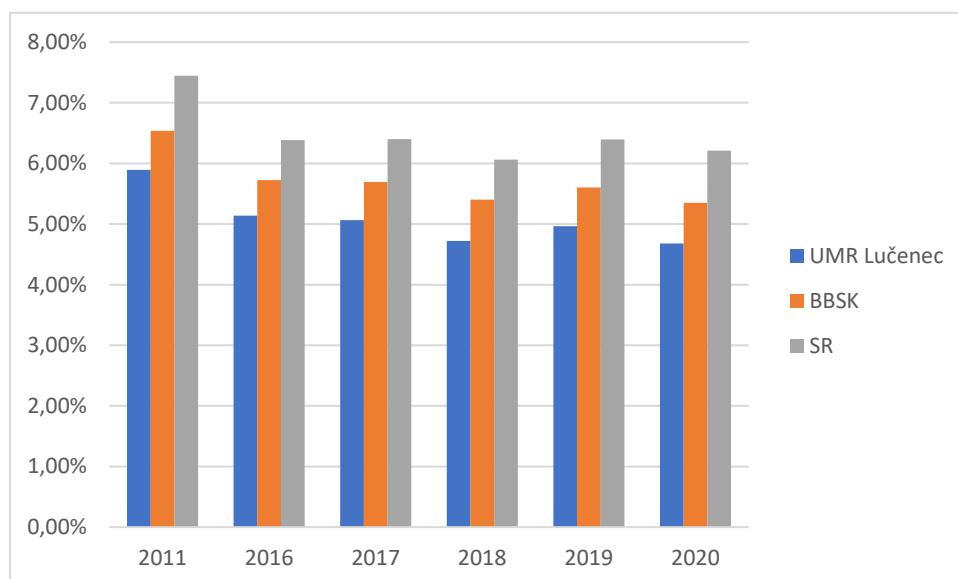
Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 10: Vývoj podielu fyzických osôb

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 11: Vývoj podielu živnostníkov

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Ekonomickú aktivitu obyvateľstva a ekonomický rozvoj územia ovplyvňuje ukazovateľ index ekonomického zaťaženia osôb, ktorý predstavuje počet osôb v predproduktívnom a poproduktívnom veku k osobám v produktívnom veku. Z nasledujúcej tabuľky vyplýva, že v rozmedzí rokov 2011-2020 má index stúpajúci trend, ale jeho priemerná hodnota za celé územie UMR 47,9 % je nižšia ako v BBSK (o cca 1%), ako aj v SR (cca o 2%).

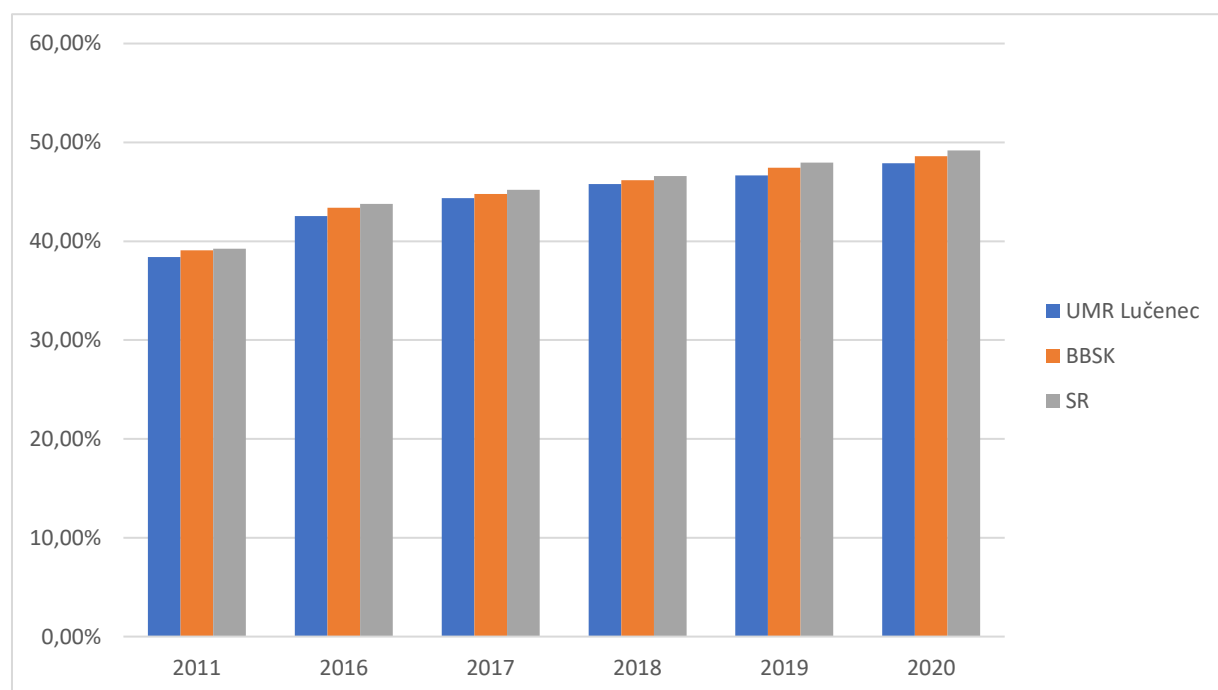
Index ekonomického zaťaženia vyšší ako priemerný za UMR Lučenec vykazujú obce Trenč, Divín, Tomášovce a Veľká nad Ipľom. Najnižší 41% (pod priemerom UMR) je v obciach Rapovce, Stará Halič a Tuhár.

Tabuľka 29: Index ekonomického zaťaženia osôb v obciach UMR Lučenec

	Index ekonomického zaťaženia osôb (%)					
	2011	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	37,73	37,12	39,63	43,31	42,42	48,15
Bol'kovce	32,23	42,29	44,23	45,87	46,77	45,45
Divín	41,10	43,42	45,14	45,57	48,13	51,91
Halič	33,65	42,87	44,69	45,37	48,04	47,45
Lovinobaňa	41,15	40,45	43,05	43,50	45,02	45,63
Mikušovce	43,37	40,23	39,07	39,89	42,42	46,49
Mýtna	38,92	47,12	48,56	49,11	49,27	47,34
Panické Dravce	39,56	40,24	39,75	41,51	41,29	44,05
Pinciná	42,53	38,57	38,48	41,87	42,06	43,33
Rapovce	38,67	37,16	39,31	39,22	39,27	41,19
Stará Halič	42,18	45,54	47,53	46,84	46,45	41,25
Tomášovce	39,34	42,96	44,72	45,72	45,36	50,56
Trenč	58,55	45,85	47,58	49,14	50,33	55,30
Tuhár	38,46	47,34	45,26	48,95	45,79	41,80
Veľká nad Ipľom	44,94	39,74	41,32	41,61	42,66	50,08
Vidiná	37,15	55,66	59,32	60,18	58,53	48,49
UMR Lučenec	38,39	42,54	44,35	45,79	46,67	47,90
BBSK	39,09	43,40	44,79	46,17	47,43	48,62
SR	39,25	43,77	45,21	46,59	47,95	49,20

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 12: Vývoj indexu ekonomického zaťaženia

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Z ekonomicky aktívnych osôb (bez nezamestnaných) mnohí dochádzajú do zamestnania mimo svojho mesta, svojej obce a to najmä do okresného mesta Lučenec, ale aj krajského mesta Banská Bystrica, odchádzajú za prácou aj do vzdialenejších miest a do zahraničia, čo je následkom limitovaných možností pre zamestnanie či samo zamestnanie v mieste bydliska.

Tabuľka 30: Dochádzka za prácou obyvateľov v UMR Lučenec

Z mesta/obce	Do mesta/obce	Zamestnávateľ
Lučenec	Fiľakovo, Kriváň, Štitáre, Detva, Tomášovce, Rimavská Sobota	CERAMIC HAUSES EU, s.r.o. Fiľakovo, DOMETIC SLOVAKIA, s.r.o. Fiľakovo, INTERCABLE s.r.o, Kriváň, MAHAX Slovakia s.r.o., Štitáre, PPS Group a.s., Detva, PRP, s r.o. Tomášovce, YURA ELTEC Corporation Slovakia, s.r.o. Rimavská Sobota, ŽSR
Boľkovce	Lučenec	Adient Slovakia, Mecom Group s.r.o.
Divín	Detva	PPS Group a.s. Detva
Halič	Lučenec, Tomášovce	PRP s.r.o. Tomášovce
Lovinobaňa	Detva, Tomášovce, Kalinovo	PPS Group a.s. Detva, PRP s.r.o. Tomášovce
Mikušovce	Lučenec	Adient Slovakia, Mecom Group s.r.o.
Mýtna	-	-
Panické Dravce	-	najviac do priemyselných podnikov, ďalej gastronómia, administratívne práce, ostatné
Pinciná	Lučenec, Fiľakovo, Rimavská Sobota	Adient Slovakia, Ekoltech spol. s r.o., obchody, súkromné firmy, služby
Rapovce	Lučenec	Johnson Controls
Stará Halič	Lučenec	-
Tomášovce	-	štátna a verejná správa
Trenč	Lučenec	Penam, a.s., Mecom Group s.r.o.
Tuhár	Lučenec, Detva, Lovinobaňa	NsP Lučenec, SAD Lučenec, PPS Group a.s. Detva, MsÚ Lučenec, OO PZ Lovinobaňa, Lučenec, Adient Slovakia, zariadenie pre seniorov, školy – učitelia, stavebniny, autoservis
Veľká nad Ipľom	Lučenec, Tomášovce	Adient Slovakia, Penam, a.s., Mecom Group s.r.o., PRP s.r.o. Tomášovce, D&J desing
Vidiná	-	-

Zdroj: Údaje mesta a obcí UMR Lučenec, 2021

Tabuľka 31: Najväčší zamestnávateľia v meste Lučenec a v regióne

Názov organizácie/firmy	Kategória veľkosti podľa počtu zamestnancov
CBA Slovakia, a.s.	2000-2999
EKOLTECH spol. s r.o.	1000 - 1999
Mesto Lučenec (vrátane MsÚ a organizácií v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti)	500 - 999
Všeobecná nemocnica s poliklinikou	500-999
Adient Slovakia, s.r.o.	500-999
Slovenská autobusová spoločnosť (SAD) Lučenec, a.s.	250-499
THORMA Výroba, k. s.	250-499
Domov sociálnych služieb LIBERTAS	100 - 249
DOMETIC Slovakia s.r.o., výrobný závod Fil'akovo	100 - 249
SOŠ hotelových služieb a dopravy	100 - 249

Zdroj: MsÚ Lučenec, 2022

Územiu UMR Lučenec chýbajú významnejší investori, ktorí by mohli prispieť k akcelerácii hospodárskeho rastu a zníženiu nezamestnanosti.

Na území mesta Lučenec sa nachádza **priemyselná zóna** (cca 50 ha), v ktorej pracuje okolo 1000 zamestnancov v automobilovom, nábytkárskom priemysle a vo viacerých malých prevádzkach a skladoch. Priemyselná zóna je obsadená na ploche cca 33 ha (fy Mecom Group s.r.o, Johnson Controls a ďalší) s možnosťou rozšírenia plochy o ďalších 50 ha (potreba majetkovo právneho usporiadania v prospech mesta Lučenec) ako ponuka pre nových investorov a zvýšenie hospodárskej úrovne mesta s tvorbou nových pracovných miest.

Súčasťou priemyselnej zóny je **Priemyselný park Juh o rozlohe 6,2 ha** (vo vlastníctve mesta Lučenec a nachádzajú sa v ňom dve firmy (Marek Kočalka – drevovýroba, PWR – Plastic Waste Recycling a.s.), ktoré zamestnávajú v súčasnosti 28 zamestnancov. Ďalší investori, ktorí prejavili záujem o investovanie sú HADO Investments, s.r.o. – výroba prírodnej kozmetiky a plastových obalov, CASTELLO REAL, spol. s r.o., autoopravárenské dielne a skladové priestory, Poortjes s.r.o. – výroba a montáž hliníkových alebo železných brán a oplotení – sú so samosprávou mesta Lučenec vo vyjednávaní o etablovaní svojich investícií.

Jadrové mesto Lučenec vo svojom územnom pláne vymedzuje pre nových investorov aj ďalšie plochy s vybudovanou infraštruktúrou – lokality v Opatovej, areál bývalej POL'ANY (cca 12 ha plocha) v severovýchodnej časti mesta v blízkosti hlavného cestného ťahu a pozemky vo vlastníctve mesta Lučenec smerom na obec Rapovce.

Najväčšou prekážkou hospodárskeho rozvoja mestskej funkčnej oblasti /UMR Lučenec je absencia južnej rýchlostnej cesty a chýbajúce napojenie územia a celého okresu na diaľničnú sieť. Zo strany štátu je realizácia tejto infraštruktúry dlhodobo zanedbávaná.

Nedostatkom a prekážkou zvyšovania zamestnanosti je aj nedostatočné finančné ohodnotenie zamestnancov. Priemerná mesačná mzda v okrese Lučenec patrí k najnižším v krajine.

Tabuľka 32: Priemerná nominálna mesačná mzda (v €)

	2011	2016	2017	2018	2019	2020
Okres Lučenec	663	808	839	920	996	1 070
BBSK	756	897	940	1 023	1 113	1 179
SR	853	1 034	1 095	1 171	1 266	1 324

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Nezamestnanosť

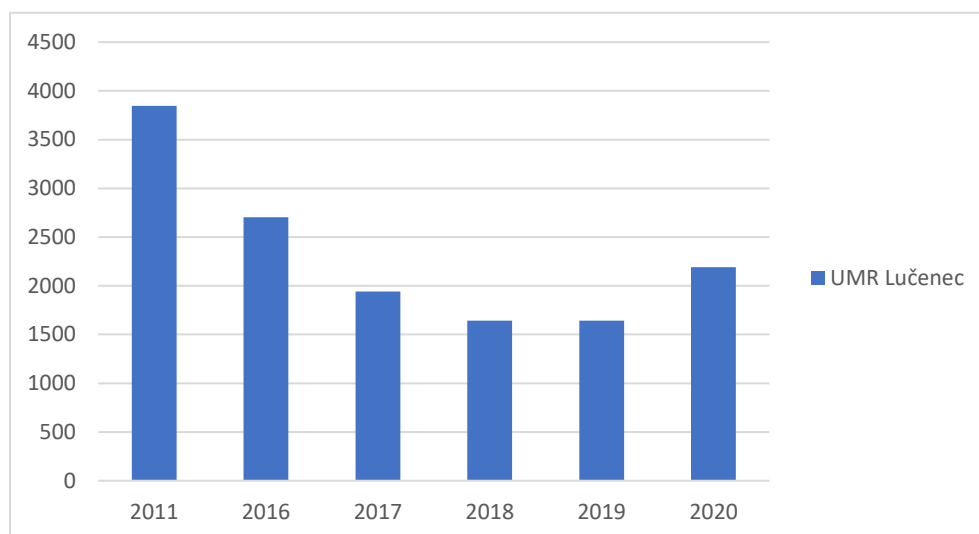
Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie (UoZ) v území UMR Lučenec od roku 2011 klesal (do roku 2019 o 2 204 UoZ), v roku 2020 pod vplyvom pandemickej situácie COVID 19 opäť stúpol, a to o 548 UoZ. Celkový počet uchádzačov o zamestnanie je v území UMR Lučenec k roku 2020 - spolu 2192.

Tabuľka 33: Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie spolu, k 31.12.

	2011	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	2 125	1 441	1 026	860	919	1 236
Bol'kovce	79	55	36	35	29	55
Divín	250	208	171	130	114	133
Halič	132	104	64	72	73	98
Lovinobaňa	225	153	115	104	88	109
Mikušovce	38	23	18	8	12	5
Mýtna	105	79	46	49	31	68
Panické Dravce	92	56	44	40	34	44
Pinciná	16	16	7	7	6	12
Rapovce	176	148	111	88	89	105
Stará Halič	65	50	37	32	31	39
Tomášovce	121	74	54	40	42	60
Trenč	104	78	38	28	34	69
Tuhár	47	34	23	25	18	19
Veľká nad Ipľom	147	112	100	91	86	89
Vidiná	126	74	50	33	38	51
UMR Lučenec	3848	2705	1940	1642	1644	2192
BBSK	68 064	48 043	34 300	29 473	28 296	36 325
SR	399 800	276 131	195 583	169 802	165 455	227 341

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 13: Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie UMR Lučenec

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Nezamestnanosť v priemere predstavuje 9,30 %, čo je o takmer 7% viac v SR, ale nižšia ako v BBSK.

V 13tich obciach územia UMR Lučenec je % nezamestnanosti obyvateľstva vyššie ako je priemer za celé územie. Najvyššia nezamestnanosť je v obci Rapovce – viac ako 22%, v obciach Trenč a Veľká nad Ipľom – viac ako 16%. Od 10 – 14% je nezamestnanosť v obciach Boľkovce, Divín, Lovinobaňa, Mikušovce, Panické Dravce, Pinciná a Tuhár. Vysoké percento nezamestnanosti tvoria najmä obyvatelia zo sociálne znevýhodneného prostredia a MRK.

Pre trh práce v rámci celého okresu Lučenec, teda aj pre územie UMR Lučenec, je charakteristický vysoký počet **ťažko zamestnateľných evidovaných uchádzačov o zamestnanie**. Patria sem dlhodobo a veľmi dlhodobo evidované nezamestnané osoby s nízkou úrovňou zručností a osoby s nízkou kvalifikáciou, ktorá nezodpovedá požiadavkám trhu práce. Podľa odhadu ÚPSVaR v Lučenci až tri štvrtiny nezamestnaných tvoria príslušníci marginalizovaných rómskych komunít, ktorí sú vážne ohrození viacgeneračnou chudobou. Väčšina týchto osôb je dlhodobo vylúčená z trhu práce, je odkázaná na dávky sociálnej pomoci a žije na hranici chudoby. Dlhodobo pretrváva problém nezamestnanosti absolventov stredných a vysokých škôl.

Tabuľka 34: Štruktúra obyvateľstva mikroregiónu podľa ekonomickej aktivity

	pracujúci (okrem dôchodcov)	pracujúci dôchodcovia	osoby na materskej dovolenke	osoby na rodičovskej dovolenke	nezamestnaní
Lučenec	35,58%	2,41%	0,37%	1,62%	7,52%
Boľkovce	35,85%	1,08%	0,31%	1,85%	12,31%
Divín	32,58%	0,92%	0,48%	2,86%	14,28%
Halič	36,42%	2,24%	0,47%	1,89%	10,02%
Lovinobaňa	29,81%	0,83%	0,65%	1,75%	14,21%
Mikušovce	32,62%	0,72%	0,00%	2,51%	13,26%
Mýtna	36,70%	1,35%	0,59%	1,68%	9,43%
Panické Dravce	35,26%	1,21%	0,40%	2,02%	13,73%
Pinciná	40,00%	0,41%	1,22%	1,22%	11,84%
Rapovce	26,56%	0,72%	0,92%	2,15%	22,47%
Stará Halič	34,60%	0,91%	0,76%	2,29%	9,76%
Tomášovce	36,88%	1,74%	0,36%	1,95%	9,33%
Trenč	17,92%	0,63%	0,00%	3,54%	16,04%
Tuhár	35,34%	0,79%	0,26%	1,57%	12,04%
Veľká nad Ipľom	27,98%	1,16%	0,53%	2,53%	16,58%
Vidiná	38,27%	1,83%	0,65%	1,46%	7,65%
UMR Lučenec	34,81%	2,00%	0,43%	1,77%	9,30%
BBSK	35,30%	1,70%	0,50%	1,90%	10,70%
SR	38,20%	1,90%	0,50%	2,20%	2,80%

Tabuľka 35: Štruktúra obyvateľstva mikroregiónu podľa ekonomickej aktivity

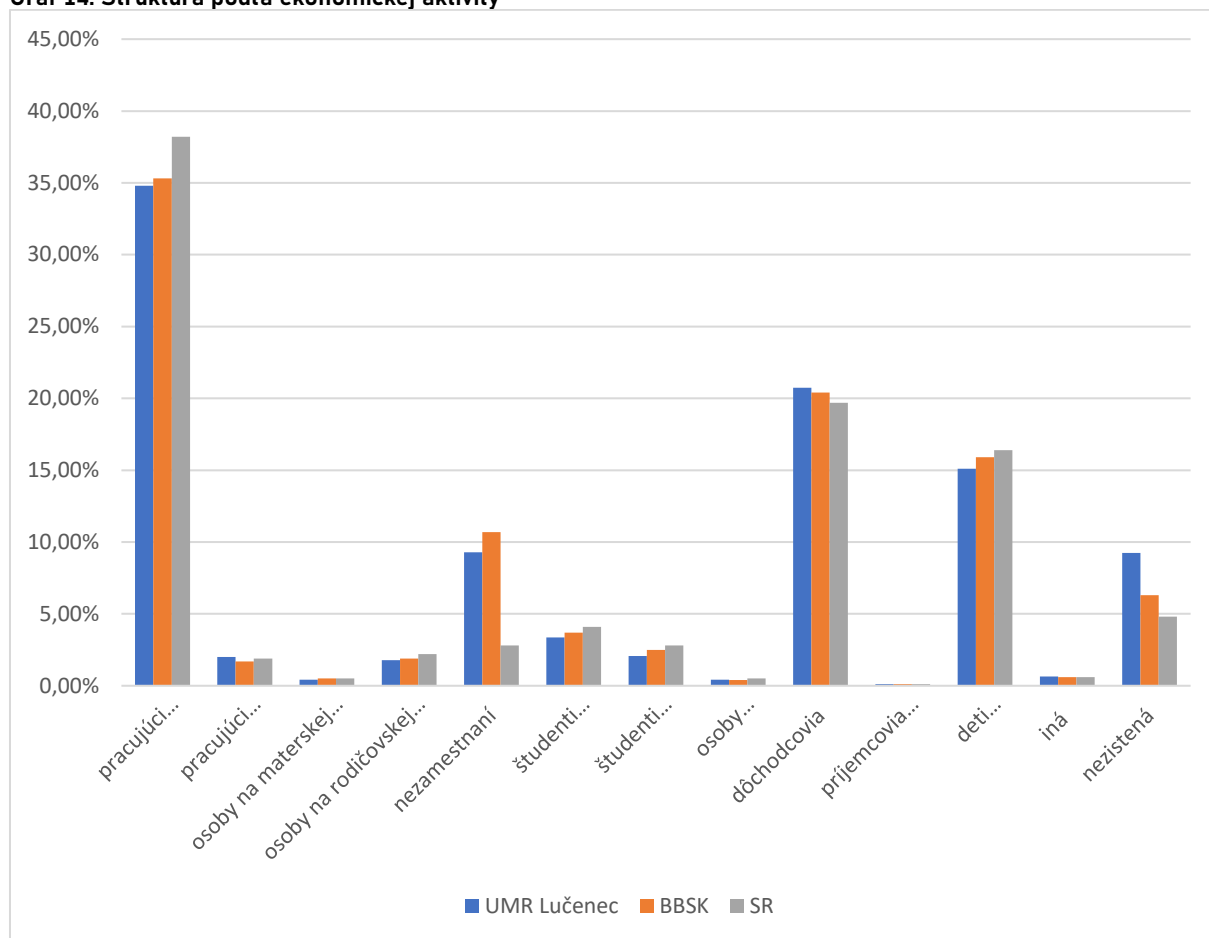
	študenti stredných škôl	študenti vysokých škôl	osoby v domácnosti	dôchodcovia	príjemcovia kapitálových príjmov
Lučenec	3,17%	2,17%	0,39%	20,32%	0,11%
Boľkovce	3,54%	1,23%	0,62%	19,85%	0,00%
Divín	3,58%	1,89%	0,48%	23,43%	0,15%
Halič	3,77%	2,89%	0,24%	19,98%	0,06%
Lovinobaňa	3,88%	1,80%	0,69%	21,41%	0,14%
Mikušovce	4,30%	2,15%	0,36%	24,73%	0,00%
Mýtna	3,20%	2,27%	0,25%	23,15%	0,17%
Panické Dravce	4,44%	1,21%	0,81%	21,00%	0,27%
Pinciná	2,86%	1,22%	0,00%	17,14%	0,00%
Rapovce	3,17%	0,72%	0,20%	16,04%	0,31%
Stará Halič	4,27%	1,52%	0,15%	20,12%	0,00%
Tomášovce	3,76%	2,46%	0,51%	24,44%	0,14%
Trenč	2,29%	0,00%	0,42%	10,83%	0,00%
Tuhár	4,45%	0,79%	0,00%	26,44%	0,00%
Veľká nad Ipľom	3,59%	1,16%	0,32%	21,22%	0,11%
Vidiná	3,94%	2,91%	0,75%	23,88%	0,05%
UMR Lučenec	3,36%	2,08%	0,41%	20,75%	0,11%
BBSK	3,70%	2,50%	0,40%	20,40%	0,10%
SR	4,10%	2,80%	0,50%	19,70%	0,10%

Tabuľka 36: Štruktúra obyvateľstva mikroregiónu podľa ekonomickej aktivity

	deti do 16 rokov	iná	nezistená	z toho ekonomicky aktívni
Lučenec	14,32%	0,62%	11,40%	45,89%
Bol'kovce	13,85%	0,46%	9,08%	49,54%
Divín	16,51%	0,53%	2,32%	48,26%
Halič	14,97%	1,00%	6,07%	49,15%
Lovinobaňa	18,46%	0,60%	5,77%	45,50%
Mikušovce	16,49%	0,72%	2,15%	46,59%
Mýtna	14,23%	0,59%	6,31%	48,06%
Panické Dravce	15,34%	0,81%	3,36%	50,61%
Pinciná	18,37%	0,82%	4,90%	53,47%
Rapovce	21,04%	0,72%	5,01%	50,66%
Stará Halič	17,68%	0,61%	7,32%	46,04%
Tomášovce	14,75%	0,58%	3,11%	48,30%
Trenč	31,88%	0,42%	16,04%	34,58%
Tuhár	12,83%	0,26%	5,24%	48,43%
Veľká nad Ipľom	18,59%	0,74%	5,49%	46,25%
Vidiná	12,56%	0,75%	5,28%	48,41%
UMR Lučenec	15,10%	0,63%	9,25%	46,54%
BBSK	15,90%	0,60%	6,30%	48,20%
SR	16,40%	0,60%	4,80%	48,70%

Zdroj: ŠÚ SR - SODB 2011

Graf 14: Štruktúra podľa ekonomickej aktivity

Zdroj: ŠÚ SR - SODB 2011

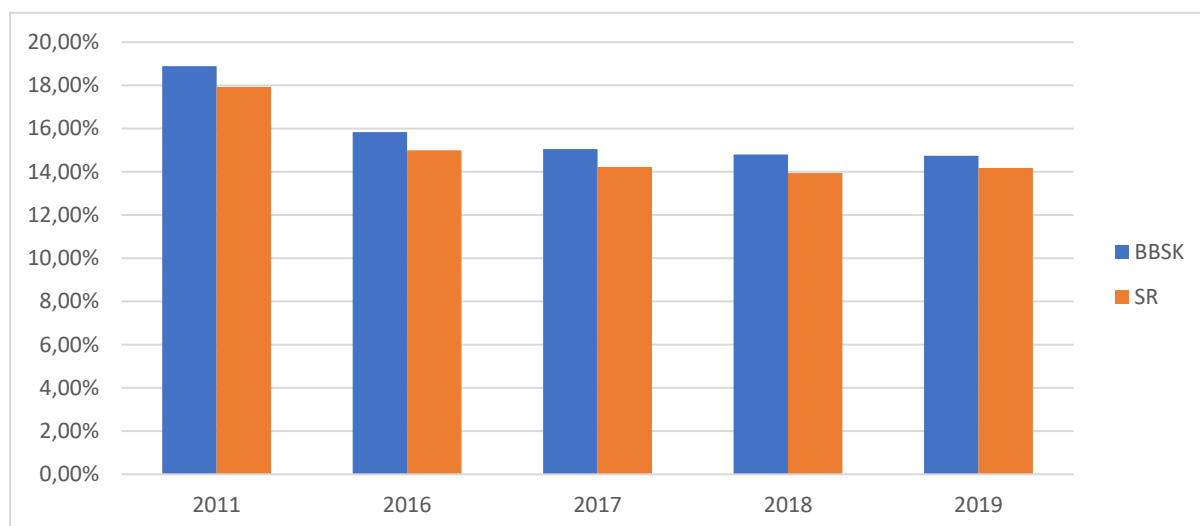
Z dostupných dát v rámci BBSK je podiel výdavkov domácností za bývanie, elektrinu, teplo a vodu na celkových príjmoch domácnosti vyšší ako na Slovensku. Príjmy domácností boli okrem roku 2019 nižšie ako slovenský priemer, zatiaľ čo výdavky za spomenuté položky boli každoročne vyššie.

Tabuľka 37: Podiel výdavkov domácností za bývanie, elektrinu, teplo a vodu na čistých príjmoch domácností (%)

	2011	2016	2017	2018	2019
BBSK	18,89	15,84	15,05	14,81	14,75
SR	17,92	14,99	14,22	13,94	14,17

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 15: Vývoj podielu výdavkov domácností za bývanie, elektrinu, teplo a vodu

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Podľa situačnej analýzy BBSK je nezamestnanosť v okrese Lučenec (po koronakríze) 11,3% a hodnota nezamestnanosti radí okres Lučenec od roku 2015 medzi 20 najmenej rozvinutých okresov Slovenska podľa Zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon č. 336/2015 Z. z.“)

Cieľom je podporiť vytváranie pracovných miest a znižovať regionálne rozdiely, podporovať investície a podnikateľské aktivity, aby sa zamedzilo odchodu mladej a vzdelanej pracovnej sily z regiónov. Osobitná podpora štátu najmenej rozvinutým okresom sa poskytuje adresne na základe akčných plánov, schvaľovaných Vládou SR.

V súčasnosti ešte nie je pripravovaný akčný plán pre NRO Lučenec, jeho obsah by mal byť koordinovaný s touto integrovanou stratégiou.

V dôsledku vysokej nezamestnanosti, nižšej mzdy a vyššej miery ekonomickej závislosti obyvateľstva sa územie UMR Lučenec, tak ako celý okres Lučenec radí medzi oblasti vysoko ohrozené chudobou. Vysoký podiel rómskeho obyvateľstva žijúceho v zlých materiálnych podmienkach a viacdetné domácnosti sú odkázané na poberanie dávok v hmotnej núdzi.

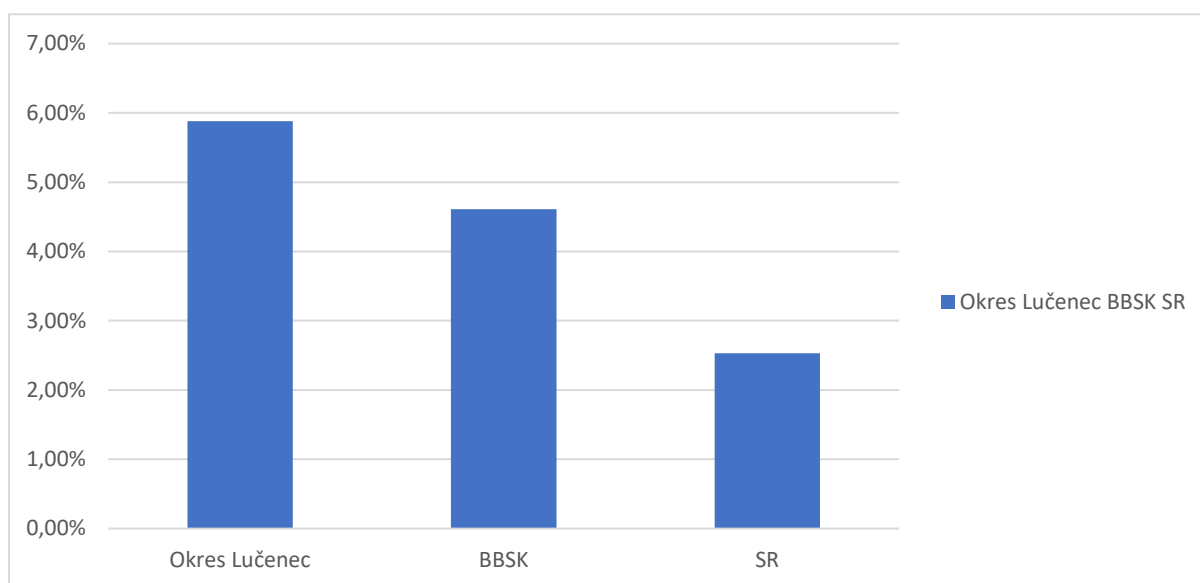
Podiel obyvateľov v **hmotnej núdzi**³ je v okrese Lučenec dlhodobo vysoký. Za september 2020 dosiahol hodnotu 5,88%, pričom v celej SR predstavuje tento podiel 2,53% a v BBSK 4,61%.

³ Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny definuje hmotnú núdzu ako stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima ustanovené osobitným predpisom a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem. Základné životné podmienky na účely tohto zákona sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie.

Tabuľka 38: Osoby v hmotnej núdzi (september 2020)

	Počet poberateľov PHN	Podiel osôb v HN
Okres Lučenec	4 309	5,88%
BBSK	29 752	4,61%
SR	138 156	2,53%

Zdroj: UPSVR – sociálne dávky, september 2020

Graf 16: Osoby v hmotnej núdzi (september 2020)

Zdroj: UPSVR – sociálne dávky, september 2020

Mesto Lučenec a obce jeho okolia s cieľom znižovania nezamestnanosti aktívne spolupracujú s úradmi práce pri aplikácii nástrojov aktívnej politiky trhu práce a využívaním najmä aktivačných činností formou menších obecných prác.

V území UMR Lučenec sú v súčasnosti zriadené len 2 obecné podniky (Tomášovce, Trenč) so zámerom získania a udržania štatútu sociálneho podniku podľa Zák. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch. Založiť sociálne podniky plánujú v budúcnosti v Lučenci a v obciach Tuhár a Veľká nad Ipľom.

Sociálne podniky môžu byť účinným nástrojom riešenia problému nezamestnanosti znevýhodnených skupín najmä v prostredí malých samospráv v málo rozvinutých územiach.

4.2 Podnikateľské prostredie a odvetvia hospodárstva

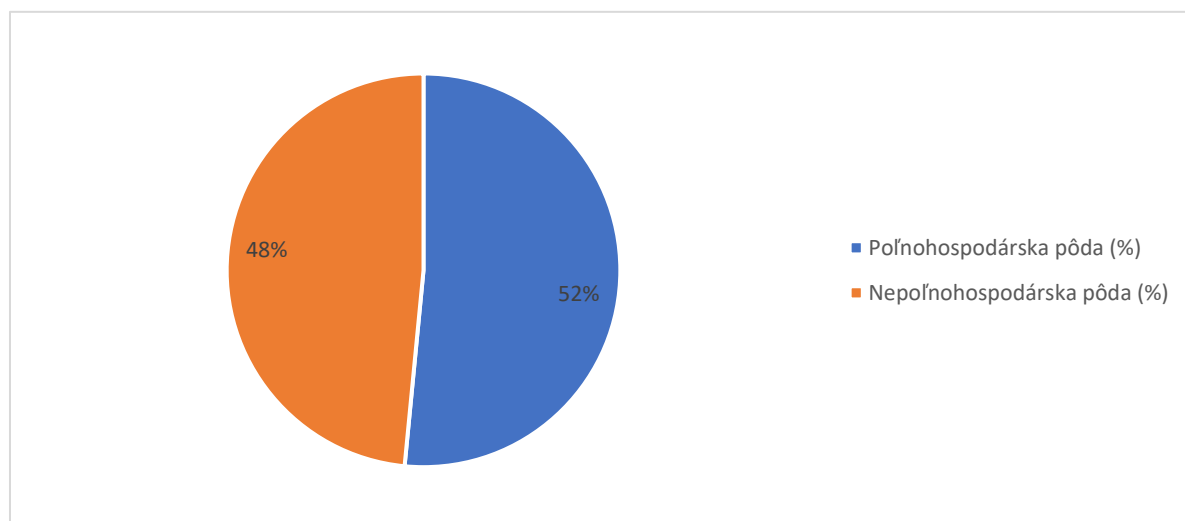
Poľnohospodárstvo – v minulosti v území okresu Lučenec, teda aj v území UMR Lučenec, toto odvetvie prevládalo. Avšak v súčasnosti sa vyznačuje nízkou intenzitou a produktivitou výroby poľnohospodárskej výroby a teda aj nízkym stupňom potravinovej sebestačnosti. Poľnohospodárske subjekty fungujú zväčša vďaka dotáciám, ktoré získavajú. Z celkového počtu podnikateľských subjektov v okrese pôsobí len asi 6 % v poľnohospodárstve.

Pri tom charakter krajiny a potenciál územia umožňuje rozvoj poľnohospodárstva a ponúka ďalšie možnosti rozvoja zamestnanosti – priaznivé podmienky na pestovanie teplomilných plodín, obilnín, zeleniny na báze bioprodukcie, tiež tabaku a kvetov. Pre rozvoj poľnohospodárstva je potrebná diverzifikácia poľnohospodárskych činností a celková reštrukturalizácia výrobných procesov. V prihraničnom území s Maďarskom perspektívu má rozvoj agropodnikania, vidieckeho turizmu a agroturistiky prostredníctvom menších poľnohospodárskych a spracovateľských firiem.

O využití pôdy v území UMR Lučenec v r. 2020 informujú Graf 17, Graf 18 a Tabuľka 39, podľa ktorých:

- poľnohospodárska pôda v roku 2020 tvorila 51,54% územia a tvorí ju najmä orná pôda (31,88%) a trvalý trávnatý porast (17,12%) z celkovej výmery územia,
- nepoľnohospodárska pôda tvorí 48,46% a je tvorená najmä lesnými pozemkami (38,24%) a zastavanou plochou a nádvoriami (6,45%) z celkovej výmery územia.

Graf 17: Využitie pôdy v území UMR Lučenec, k 31.12.2020

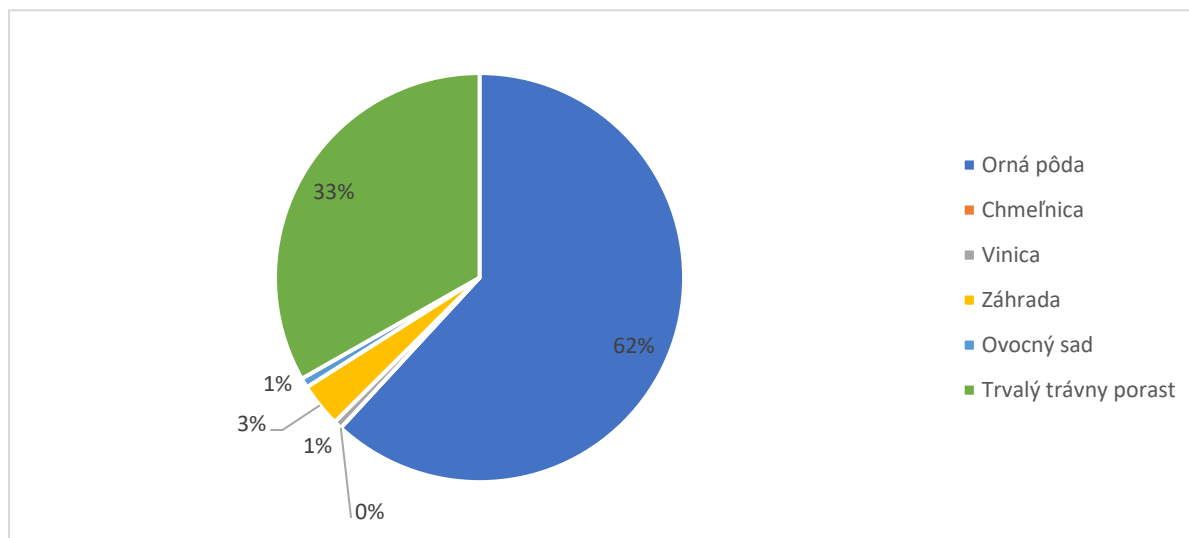

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Na území jadrového mesta Lučenec výmera poľnohospodárskej pôdy klesá, najmä orná pôda i trvalo trávnaté porasty; dlhodobo stabilnejšia je rozloha lesných pozemkov a vodných plôch, rastie však rozloha zastavanej plochy.

Kým v roku 2009 tvorila poľnohospodárska pôda spolu v meste Lučenec 28 668 823 m², v roku 2014 rozloha klesla na 27 417 341 m² a v roku 2020 až na 20 095 564 m².

Graf 18: Štruktúra poľnohospodárskej pôdy v území UMR Lučenec, k 31.12.2020

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Tabuľka 39: Využitie pôdy v území UMR Lučenec a jednotlivých obcí, k 31.12.2020

	Poľnohospodárska pôda						Nepoľnohospodárska pôda				
	Spolu	Orná pôda	Vinica	Záhrada	Ovocný sad	Trvalý trávny	Spolu	Lesný pozemok	Vodná plocha	Zastav. plocha	Ostatná plocha
Lučenec	57,15	42,05	0,00	0,01	2,97	0,48	11,65	42,85	19,58	1,54	15,47
Boľkovce	86,49	77,34	0,00	0,02	1,17	1,54	6,41	13,51	0,50	2,10	10,30
Divín	33,78	15,99	0,00	0,00	2,37	0,60	14,82	66,22	59,07	2,10	4,49
Halič	41,43	25,60	0,00	0,00	1,00	0,23	14,60	58,57	53,33	0,28	3,99
Lovinobaňa	44,13	25,61	0,00	0,12	2,16	0,41	15,83	55,87	46,57	0,82	6,73
Mikušovce	82,36	66,60	0,00	0,00	2,45	0,19	13,12	17,64	0,00	0,47	4,19
Mýtna	29,42	4,67	0,00	0,00	0,95	0,00	23,80	70,58	63,51	0,96	3,79
Panické Dravce	64,98	49,89	0,00	2,49	2,20	0,41	9,99	35,02	26,60	0,91	4,00
Pinciná	75,61	44,09	0,00	2,77	1,10	0,00	27,64	24,39	17,61	0,76	3,60
Rapovce	64,55	43,26	0,00	0,00	2,56	0,00	18,74	35,45	23,32	2,08	6,25
Stará Halič	54,35	34,32	0,00	0,00	0,89	0,07	19,08	45,65	40,78	0,74	2,72
Tomášovce	70,62	38,69	0,00	0,00	1,90	0,00	30,02	29,38	18,96	1,29	8,19
Trenč	42,69	24,15	0,00	0,56	1,01	1,62	15,35	57,31	53,22	1,38	2,12
Tuhár	28,11	0,31	0,00	0,02	0,70	0,00	27,07	71,89	67,40	0,33	2,39
Veľká nad Ipľom	53,16	36,11	0,00	0,88	1,21	0,38	14,58	46,84	40,30	2,03	3,22
Vidiná	76,93	49,53	0,00	0,01	5,49	0,00	21,90	23,07	9,50	1,21	10,93
UMR Lučenec	51,54	31,88	0,00	0,34	1,79	0,40	17,12	48,46	38,24	1,24	6,45
BBSK	43,08	17,37	0,00	0,34	1,15	0,24	23,96	56,92	49,49	0,86	3,66
SR	48,44	28,66	0,01	0,53	1,55	0,35	17,34	51,56	41,36	1,94	4,88

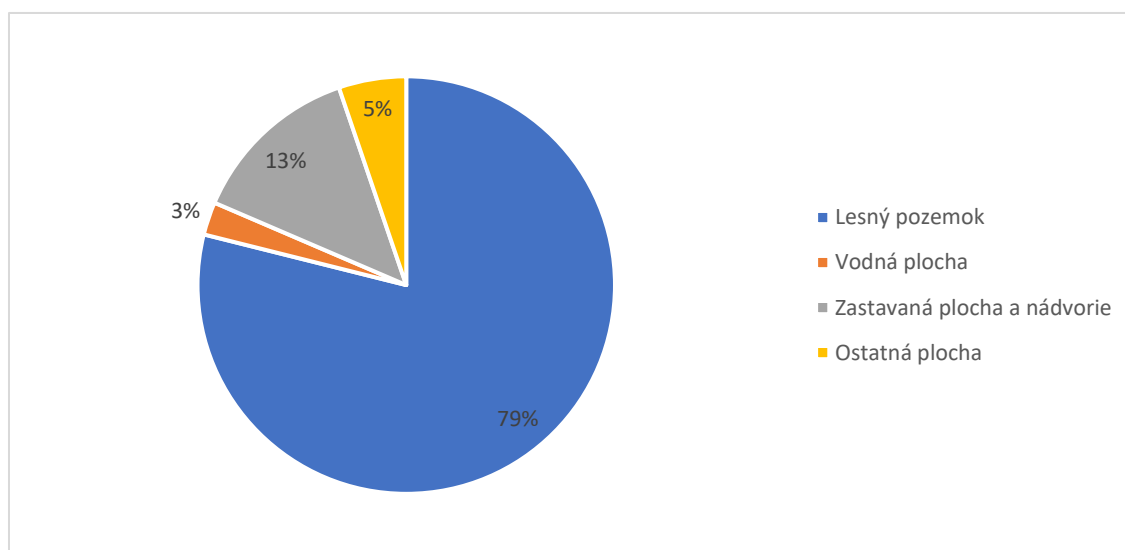
Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Z hľadiska nepoľnohospodárskej pôdy dominujú **lesné porasty** – viac ako 38%. Vysoké zastúpenie lesov majú vo svojich katastroch najmä obce Tuhár (72%), Mýtina (71%), Divín (66%). Viac ako 50% zastúpenie lesov je v obciach Halič, Trenč a Lovinobaňa. Lesy sa rozprestierajú najmä v bukovo-dubovom lesnom vegetačnom stupni a predstavujú bukové dúbravy (Fageto Qercetum).

Z celkovej výmery viac ako 107 000 000 m² lesných pozemkov v území UMR Lučenec mestské lesy (Mestské lesy, s.r.o. Lučenec) obhospodarujú 9 650 000 m² (965,68 ha z toho v katastrálnom území Lučenec 701,91 ha a v katastrálnom území Halič 263,77 ha). V katastroch obcí hospodária lesné spoločenstvá/urbariáty.

V území absentujú kapacity na spracovanie a zhodnocovanie vyťaženej drevnej suroviny.

Graf 19: Štruktúra nepoľnohospodárskej pôdy v území UMR Lučenec, k 31.12.2020

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Z priemyselnej výroby bolo v minulosti známe nábytkárstvo, textilná výroba, keramická výroba a stavebný priemysel. Územie UMR Lučenec leží v oblasti bohatej na nerastné suroviny – silikáty. V katastri jadrového mesta Lučenec a v jeho bezprostrednom okolí – obce Pinciná, Jelšovec a Veľká nad Ipľom sú ložiská keramických surovín, pieskov, alginitu, diatomitu. Sú to netradičné suroviny, ktoré je možné využívať v stavebníctve (stavebný materiál), poľnohospodárstve (hnojivá), priemysle (sorbenty ťažkých kovov – životné prostredie), ako aj v cestovnom ruchu (kúpeľníctvo – liečivé zábaly na liečbu reumatologických ochorení). Tieto bohaté geologické zásoby stavebných hmôt sú predpokladom rozvoja jedného z najstarších priemyselných odvetví – priemyslu stavebných hmôt spolu s ďalším využitím tzv. moderných nerastov.

V území sú tak predpoklady na rozvoj priemyselných odvetví využívajúcich vlastné zdroje – vlastné prírodné zdroje územia a jeho okolia vrátane drvenej hmoty s perspektívou finalizácie výroby drevených výrobkov. Unikátne minerálne a termálne pramene sú potenciálom využitia geotermálnych zdrojov a geotermálnej energie v cestovnom ruchu.

Zámerom je dobudovať priemyselnú zónu Juh a priemyselný park (infraštruktúra, cyklotrasa, a pod.), ako aj zamerať sa na budovanie centier co-workingu ako formy práce zaujímavej pre mladých podnikateľov.

Zastúpenie významnejších ekonomických subjektov a väčších zamestnávateľov je nízke.

Existujúce podmienky (predovšetkým kvalita a rozvoj technickej, najmä dopravnej, infraštruktúry), ako aj charakter miestnych zdrojov (predovšetkým kvalita disponibilnej pracovnej sily) nie sú zaujímavé pre naštartovanie a rozvoj podnikateľských aktivít v území. Kompletnú infraštruktúru pre potenciálnych investorov poskytuje priemyselná zóna a priemyselný park v Lučenci, ktoré majú podmienky pre ďalšie rozširovanie, no zatiaľ nemajú naplnenú ani súčasnú kapacitu. Rozvoj veľkoobchodu, maloobchodu a služieb je limitovaný potrebami a kúpyschopnosťou miestneho obyvateľstva.

Možnosti obcí v oblasti **podpory miestneho podnikania** sú limitované – niektoré obce poskytujú, prípadne vedľa ešte poskytnúť pozemky a budovy, inde sa zameriavajú skôr na promptnosť pri riešení úradných záležitostí. V jednotlivých obciach sú zabezpečované malé výrobné, predovšetkým remeselné a nevýrobné služby. Nedostatok pozemkov vo vlastníctve obcí a problémy s ich majetkovým vysporiadávaním však viaceré samosprávy vnímajú ako jednu z hlavných bariér pre ich ďalší rozvoj.

4.3 Potenciál pre rozvoj cestovného ruchu

Na Slovensku podporu rozvoja cestovného ruchu upravuje Zákon č. 91/2010 o podpore cestovného ruchu v znení jeho zmien a doplnkov.

Zo sociálno- ekonomickej analýzy BBSK vyplýva, že cestovný ruch v okrese Lučenec je v porovnaní s ostatnými okresmi kraja slabo rozvinutý – podiel ubytovacích zariadení je na celkových výkonoch kraja len 3 – 4 % a tržby na jedného návštevníka sú nižšie ako priemer kraja. Pre porovnanie v roku 2019 boli priemerné tržby/1 návštevníka v BBSK 75,15 EUR, v okrese Lučenec 65,67 EUR. V rokoch 2017 a 2018 bol rozdiel v tržbách ešte väčší, avšak tržby v okrese Lučenec rastú za porovnávané roky 2017 – 2019 rýchlejšie ako priemerné tržby v BBSK – kým priemerné tržby v BBSK (za 3 porovnávané roky 2017 – 2019) narástli o cca 9,00 EUR, v okrese Lučenec až o cca 26,00 EUR.

Tabuľka 40: Tržby/1 návštevníka/rok (EUR)

	2017	2018	2019
BBSK	66,14	71,59	75,15
Okres Lučenec	41,06	59,89	67,65

Zdroj: Socio – ekonomický profil okresu Lučenec, BBSK, 2020

4.3.1 Turistická destinácia Novohrad – Podpoľanie

Územie UMR Lučenec je súčasťou turistickej destinácie Novohrad, ktorá patrí do pôsobnosti Oblastnej organizácie cestovného ruchu Turistický Novohrad – Podpoľanie. OOCR TNP

(regionnovohrad.sk/oocr) tvorí partnerskú platformu na podporu rozvoja cestovného ruchu v 4 okresoch – Lučenec, Veľký Krtíš, Poltár a Detva v zastúpení spolu 78 členov, z toho 57 obcí. Z nich 10 je súčasťou územia UMR Lučenec: Lučenec, Divín, Halič, Mikušovce, Panické Dravce, Pinciná, Rapovce, Trenč, Tuhár a Veľká nad Ipľom.

Perspektívu rozvoja cestovného ruchu mestskej funkčnej oblasti/UMR Lučenec je potrebné vnímať predovšetkým v kontexte širšieho regiónu, bohatého na historicko-kultúrne dedičstvo, prírodné danosti a vodné plochy a atrakcie. Územie destinácie Novohrad sa vďaka svojim pozitívnym klimatickým pomerom radí k zaujímavým turistickým destináciám Slovenska vhodným na kúpanie, vodné športy, rybolov a pešiu turistiku a cykloturistiku.

OOCR TNP rozvíja turistický Novohrad na základe Konceptie rozvoja cestovného ruchu v destináciách Novohrad a Podpoľanie a hlavným cieľom OOCR Turistický Novohrad – Podpoľanie je, aby turizmus začal fungovať ako priemyselné odvetvie prinášajúce nové pracovné príležitosti a celkovú ekonomickú prosperitu regiónu (zdroj: Výročná správa OOCR TNP, 2020).

Aktívna práca na rozširovaní možností ekonomického uplatnenia regiónu v oblasti cestovného ruchu má zmierniť negatívne dopady zániku tradičných priemyselných odnoží, akými boli keramický, strojársky, sklársky a potravinársky priemysel. V rámci svojich aktivít sa OOCR TNP snaží pracovať najmä s prírodnými atraktivitami regiónu (pohoria Javorie, Ostrôžky, Cerová vrchovina, na severe Poľana – letná i zimná turistika; rieka Ipľ – splav; termálne pramene – kúpaliská,...), kultúrno-historickým bohatstvom, i tradičným folklórom regiónu, a premieňať tieto atraktivity na produkty cestovného ruchu. Venuje sa budovaniu cyklotrás, tematických náučných chodníkov, prehľadných informačných systémov pre turistov, marketingu a propagácii.

Jedným z dôležitých ekonomických ukazovateľov rozvoja cestovného ruchu je návštevnosť a počet prenocovaní. Tento ukazovateľ za posledné 4 sledované roky za celé územie OOCR TNP narastal, v rokoch pandémie poklesol podobne ako aj v iných destináciách.

Tabuľka 41: Počet prenocovaní za OOCR TNP

	2017	2018	2019	2020
OOCR TNP	91 703	119 404	142 711	141 590

Zdroj: Výročná správa OOCR TNP 2020

V území UMR Lučenec iba 4 z 10 obcí, ktoré sú členmi OOCR TNP eviduje počet prenocovaní, a to mesto Lučenec a obce Divín, Halič a Rapovce. V sledovanom období od roku 2014 v Lučenci a v Haliči vplyvom pandémie Covid 19 počet prenocovaní klesol, v Divíne a v Rapovciach počet prenocovaní vzrástol.

Tabuľka 42: Počet prenocovaní- UMR Lučenec v OOCR TNP

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	2904	4340	3080	4830	9930	10227	6407
Divín	1191	3328	1392	1970	1788	2671	3218
Halič	910	979	1412	7350	9253	10538	8143

Mikušovce	0	0	0	0	0	0	0
Panické Dravce	0	0	0	0	0	0	0
Pinciná	0	0	0	0	0	0	0
Rapovce	0	0	0	258	881	1097	1829
Trenč	0	0	0	0	0	0	0
Tuhár	0	0	0	0	0	0	0
Veľká nad Ipľom	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obciach UMR Lučenec, 2021

Daň z ubytovania sa pohybuje od 0,10 EUR v Rapovciach po 0,70 v Haliči. Výnosy z dane z ubytovania pre rozpočty uvedených samospráv mesta a obcí sú veľmi nízke. Napr. v Rapovciach, kde služby ponúkajú Termálne kúpalisko Novolandia a Aquapark Novolandia s viacerými možnosťami ubytovania, je to len 180,00 EUR/rok.

Tabuľka 43: Výnosy z dane z ubytovania, v €

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Lučenec	8 297,40	12 399,55	8 800,40	13 799,45	19 859,60	20 454,60	12 814,10
Divín	714,60	1996,80	835,20	1182	1072,80	1608,80	1930,80
Halič	637	685,30	988,40	5 145,09	6 477,10	7 376,60	5 700
Mikušovce	0	0	0	0	0	0	0
Panické Dravce	0	0	0	0	0	0	0
Pinciná	0	0	0	0	0	0	0
Rapovce	0	0	0	25,80	88,10	109,70	182,90
Trenč	0	0	0	0	0	0	0
Tuhár	0	0	0	0	0	0	0
Veľká nad Ipľom	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obciach UMR Lučenec, 2021

4.3.2 Prírodný potenciál územia

Novohrad je vďaka svojim pozitívnym klimatickým pomerom letnou destináciou a radí sa k turistickým destináciám Slovenska, vhodným na kúpanie, vodné športy, rybolov, pešiu turistiku a cykloturistiku.

Významným potenciálom pre rozvoj vodného turizmu je najmä vodná nádrž Ružiná, ktorá sa rozprestiera na katastrálnych územiach obcí Divín a Ružiná a je vzdialená od okresného mesta cca 20 km (rovnako aj od mesta Detva).

Priehrada Ružiná má min. rozlohu 45 ha a max. 170 ha, najhlbšia je v bode 18 m. **Hlavným účelom vodnej nádrže** je vyrovnávanie nerovnomerných prietokov Budinského a Krivánskeho potoka (funkcia ochrany pred povodňami), zabezpečuje dostatok vody pre priemysel a vo vegetačnom období aj na závlahy. **Veľký význam má jej športovo-rekreačné využitie.** Vodná nádrž je vyhlásená za rybársky revír č. 577 ako mimopstruhová voda.

Rekreačná oblasť Ružiná, t.j. rekreačné stredisko Divín (severné pobrežie, kataster obce Divín) a rekreačné stredisko Kotva Ružiná (južné pobrežie, kataster obce Ružiná) predstavujú miesta letnej turistiky, kúpania a vodných športov pre širokú verejnosť okresov Lučenec, Poltár, Detva, Veľký Krtíš, Rimavská Sobota, avšak aj pre širšie územie Banskobystrického a Žilinského kraja.

Pre rozvoj územia je vypracovaný podrobný investičný zámer so štúdiou realizovateľnosti „Komplexné dobudovanie rekreačnej zóny v obci Divín pri vodnej nádrži Ružiná“, ktorý bol aj konceptom rozvoja obce Divín a širšieho okolia.

Charakter a potenciál pre relax a oddych pri vode má tiež vodná nádrž Ľadovo na Tuhárskom potoku. Snahou je využívať vodnú nádrž viacúčelovo, okrem vodohospodárskych záujmov aj ako produkčný rybník, miesto pre športové rybárstvo a rekreačné účely. Nádrž a jej využívanie je zahrnuté v projektoch „Športovo-rekreačná oblasť Lesopark – Ľadovo“ a „Cyklistický náučný chodník Lesopark – Ľadovo – Ipolytarnóc“. Projekty riešia vytvorenie zóny pre cestovný ruch, šport a rekreáciu.

V území UMR a turistickej destinácii Novohrad ponúka svoje služby Termálny park a Aquapark Novolandia nachádzajúci sa v k.ú. obce Rapovce.

Jedinečnosťou územia sú **minerálne artézske pramene** vytekajúce zo zvodnených vrstiev pieskov v hĺbke 350 m s teplotou vody okolo 22°C so silne mineralizovanou vodou (4 g/l) upravenou pre pitné účely.

Zaujímavými pre pešiu turistiku sú:

- **Chránený areál volavčia kolónia (1992) rozprestierajúci sa v katastrálnom území obcí Rapovce a Mikušovce** na ploche 2,23 ha. Jedná sa o jedinú a jedinečnú hniezdnu kolóniu volavky popolavej v povodí Ipľa a na strednom Slovensku.
- **CHKO Cerová vrchovina a bazaltový vodopád pod hradom Šomoška** s NPR Šomoška, Náučnými chodníkmi Mačacia a Šomoška

Medzi obľúbené oddychové miesta priamo v Lučenci **patrí Mestský park** (bývalý Alžbetin park a Park kultúry a oddychu – PKO) založený v r. 1884 na ploche 17 ha, patrí. Bohatým zastúpením vzácnych drevín (65 druhov) patrí k najhodnotnejším a najkrajším na Slovensku. Súčasťou parku je umelo vybudované jazierko, dva pamätníky padlým, altánok, ktorý je v letných mesiacoch využívaný na koncerty, rozárium, detské ihrisko a mini ZOO.

V meste Lučenec je spolu 8 parkov a parčíkov na ploche 27 ha, v ktorých sa nachádza 148 cudzokrajných drevín. Vzácná flóra a zachovala skupina chránených stromov platanov javorolistých sa vyskytuje v parku Szilassyho kaštieľa.

Nížinné a pahorkatinné prostredie mestskej funkčnej oblasti a jej okolia je príležitosťou pre rozvoj cykloturistiky. V súčasnosti sa v území UMR Lučenec nachádzajú 2 cyklomagistrály:

- Novohradská cyklomagistrála - Lučenec- Halič- Stará Halič- Gregorova Vieska - Podrečany - Ružiná - Divín - Tuhár - Budiná,
- Cyklomagistrála Poiplia - Lučenec - Halič - Tomášovce- Veľká Ves - Kalinovo - Breznička - Zelené,

na ktoré sa napájajú ďalšie cyklotrasy:

- Mučín- Rapovce- Mikušovce- Lučenec- Vidiná- Tomášovce- Podrečany- Lovinobaňa- Mýtna (modrá)
- Lučenec- Jelšovec- Veľká nad Ipľom- Panické Dravce- Rapovce- Kalonda a cyklookruh v Trenči (zelená).

4.3.3 Kultúrny a historický potenciál územia

Kultúrno - historickými atraktivitami v území UMR Lučenec sú najmä hrady Šomoška v CHKO Cerová vrchovina a zrúcanina hradu Divín, Haličský zámok, bývalý Soľný úrad a kultúrne a historické hodnoty samotného mesta Lučenec s pamiatkovou zónou a historickým jadrom Kubínyiho námestia.

Pamiatková zóna - história mesta Lučenec sa premieta vo viacerých sakrálnych i svetských pamiatkových objektoch tvoriacich historické jadro mesta - Kubínyiho námestie, ktoré je vyhlásené za pamiatkovú zónu. Spomedzi sakrálnych objektov mestu dominujú najmä

- barokovo-klasicistický katolícky kostol z roku 1783 a
- neogotický kalvínsky kostol z r. 1853 so 64 m vysokou vežou, na vrchole ktorej je umiestnený otáčavý kohút, charakteristický pre panorámu mesta,
- židovská synagóga z r. 1923 - 1925, postavená v secesnom slohu, ktorá je najväčšou svojho druhu na Slovensku.

Významnou sakrálnou stavbou je aj objekt rímsko-katolíckej fary.

Svetským historickým pamiatkam dominuje **objekt Novohradského múzea a galérie**, ako aj **reprezentačná budova Radnice z r. 1894**. Z južnej strany je námestie uzavreté monumentálnym objektom **Reduty z r. 1856**, ktorý v súčasnosti slúži na spoločenské podujatia, ako aj na obchodné účely ako kongresové centrum. Medzi ďalšie pamiatky patrí **Szilassyho kaštieľ** postavený v barokovo-klasicistickom štýle. Na Mestskom cintoríne sa nachádza hrobka Rádayho rodiny.

Najhodnotnejšie hnutelné kultúrno-historické pamiatky mesta Lučenec, i okolitého regiónu Novohrad, sú uchované v **Novohradskom múzeu a galérii**, ktoré sídli v pamiatkovej budove bývalého župného súdu v historickom centre mesta a spravuje viac ako 30 000 archeologických, etnologických, historických a galerijných zbierkových predmetov. Spomedzi nich sú obzvlášť cenné zbierky ľudovej keramiky, smaltu a historického skla dokumentujúce dominantné výrobné odvetvia Novohradu. Galerijná zbierka mapuje tvorbu umelcov pôsobiach v Lučenci a jeho okolí.

K mimoriadne cenným historickým artefaktom patrí **Lučenský poklad so zlatými šperkmi** a ozdobami pohrebných rúch zo 16. – 17. stor., ktorý bol nájdený v r. 1851 v podzemí kalvínskeho kostola. Dnes je uložený v Maďarskom národnom múzeu v Budapešti.

Významnou aktivitou mesta Lučenec smerujúcou k rozvoju cestovného ruchu v meste je rekonštrukcia neologickej synagógy, ktorá sa stáva atraktívnym miestom pre realizáciu rozličných kultúrnych aktivít (koncerty, výstavy...), ako aj rekonštrukcia radnice a rekonštrukcia Námestia republiky.

V obci Halič sa okrem zámku nachádza napríklad aj budova solného úradu z 18. storočia, Budova bývalej manufaktúry na súkno z 19. storočia, židovská synagóga, či kaplnka na cintoríne v klasicistickom štýle, rovnako z 19. storočia.

Obec Tomášovce je taktiež miestom výskytu viacerých kultúrnych pamiatok. Spomenúť možno pamätnú dosku tomášovského kňaza Daniela Mazáriusa, či pamätné tabule obetí I. a II. svetovej vojny.

Už spomínaný hrad Divín nie je jedinou kultúrno-historickou pamiatkou rovnomennej obce. Nachádza sa tu tiež renesančný štvorvežový kaštieľ pod hradom, dvojvežový kostol priamo v srdci obce a k nemu patriaca budova fary, ktorej vznik sa datuje do roku 1761. Ďalej je to kaplnka sv. Anny postavená v roku 1775.

Kultúrnu hodnotu obce Vidiná tvorí Trojkrídlový kaštieľ s vystupujúcimi nárožnými vežami, baroková evanjelická zvonica z polovice 18. storočia v jeho areáli, či kostol Božského Srdca Ježišovho, ktorý dala postaviť grófka Hedviga Asbóthová.

Gotický rímskokatolícky kostol sv. Juraja približne z roku 1300 dal v obci Stará Halič postaviť zakladateľ rodu Lossonczyovcov, Dionýz. Zariadenie tohto kostola pochádza prevažne z 18. storočia a samotný kostol a jeho zvonica boli vyhlásené za Národné kultúrne pamiatky.

V kultúrno-historickom potenciáli UMR Lučenec nezaostáva ani obec Mýtina so svojím pôvodne ranogotickým kostolom z konca 13. storočia, oltárom s obrazom Zmŕtvychvstania Krista v strede polkruhovo uzavretom ráme, či kazateľnicou vyhotovenou z dreva v roku 1772 a zvonickou z 18. storočia, samostatne stojacou pri kostole.

4.3.4 Mesto Lučenec centrum Novohradu

Jadrové mesto Lučenec je vzhľadom na rozsah a kvalitu dostupných služieb považované nie len za obchodné, spoločenské a kultúrne centrum regiónu Novohrad, ale aj ako jedno z centier budovanej turistickej destinácie Novohrad – Podpoľanie.

Mesto Lučenec má významnú geografickú polohu na križovatke ciest a železničných trás vo východo – západnom i severojužnom smere a plní aj funkciu prihraničného mesta. Vybudovaním rýchlostnej komunikácie Salgotarján – Lučenec by sa vytvorila príležitosť priameho napojenia územia na dopravnú sieť so zvýšením dostupnosti turistických destinácií na oboch stranách hranice SK a HU. Na rozvoj turizmu by mohli mať v budúcnosti významný vplyv lokálne letiská, ktoré sa nachádzajú na Sliači (60 km) a Boľkovciach (5 km).

Mesto Lučenec a jeho okolie má bohaté možnosti pre rozvoj športového turizmu vďaka vybudovanej kvalitnej športovej infraštruktúre, s potenciálom zvyšovania návštevnosti na športových podujatiach a významných športových súťažiach. Na území mesta sa nachádza letné kúpalisko, športová hala, zimný štadión, tenisové kurty, strelnica a početné menšie športoviská s potenciálom pre využívanie nielen obyvateľmi mesta, ale aj turistami.

Nížinné prostredie mesta a jeho okolia umožňuje **rozvoj cykloturistiky**. V súčasnosti sa na území mesta a v jeho okolí nachádza 5 cykloturistických trás a to:

1. Cyklistický náučný chodník Lučenec – Ipolytarnóc (HU)

Trasa (zelená): Mestský park v Lučenci: Rybník, rozárium, altánok – Lesopark – L'adovo – Jelšovec – Veľká nad Ipľom – Velické jazerá – Rapovce – Kalonda – Ipolytarnóc (25,5 km).

2. Cyklistický náučný chodník Lučenec – Málinec

Trasa (červená): Mestský park v Lučenci – Halič – Tomášovce – Veľká Ves – Kalinovo – Breznička – Poltár – Rovňany – Uhorské – Málinec (36 km).

3. Cyklotrasy v Lesoparku Lučenec – L'adovo

V Lesoparku sú sprístupnené 2 oddychové zóny a 2 cyklotrasy v dĺžke 10,15 km. V rámci jednej z nich je vybudovaný Náučný chodník v dĺžke 360 m.

4. Cyklotrasa Lučenec – Halič je v štádiu výstavby – do prevádzky sa spustí začiatkom mája 2022.

5. Cyklotrasa Lučenec – Vidiná – Tomášovce je v štádiu výstavby – do prevádzky sa spustí začiatkom mája 2022

Tabuľka 44: Počet návštevníkov mesta Lučenec v období 2016 – 2020

	2008	2011	2016	2018	2019	2020
Zahraniční turisti	4 006	2 962				
Domáci turisti	8 053	6 418				
Spolu	12 059	9 380				

Zdroj: MsÚ Lučenec

Počet prenocovaní a výška vybranej dane z ubytovania má za porovnávané obdobie 2016 – 2020 rastúci trend. Vplyv pandémie sa negatívne odrazil na znížení počtu prenocovaní, ako aj na vybratej dani z ubytovania a v zásade kopíruje celoslovenský trend. Výška sumy dane sa zvýšila v roku 2018 zo sumy 0,35 €/os na 0,50 €/os. Počet prenocovaní je však za porovnávané posledné obdobie 5tich rokov výrazne nižšie, ako bol v rokoch predchádzajúcich 2011 – 2015.

V štruktúre návštevníkov mesta Lučenec prevládajú domáci obyvatelia SR. Zo zahraničných sú to najmä návštevníci Maďarska, potom ČR, PL, DE a USA. Najväčšiu skupinu návštevníkov tvoria krátkodobí návštevníci. Motívom návštevnosti mesta sú najmä:

- služobná alebo obchodná cesta,
- návšteva príbuzných a známych,
- rekreácia v okolí,
- návšteva kultúrnych inštitúcií, kultúrnych a športových podujatí a prehliadka mesta.

Tabuľka 45: Výška vybratej dane z ubytovania a počet prenocovaní v meste Lučenec 2016 – 2020

	2011	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Výška vybratej dane v € (0,50 €/os.)	11 618	12 400	8 800,40	13 799,45	19 859,60	20 454,60	12 814,10
Počet prenocovaní	33 194	35 429	3 080	4 830	9 930	10 227	6 407

Zdroj: MsÚ Lučenec, 2021

Tabuľka 46: Štruktúra stravovacích a ubytovacích zariadení v meste Lučenec

Štruktúra stravovacích zariadení	Počet		Ubytovacie zariadenia	Počet	
	2016	2021		2016	2021
Reštaurácie	16	11	Hotely	5	5
Pizzérie	10	7	Penzióny	4	2
Kaviarne, bary	12	10	Apartmánový dom	1	1
Vinárne	2	1	Ubytovanie v súkromí	1	2
Zariadenia s ponukou zahraničnej gastronómie	2	6	Ostatné	1	1
Predaj rýchleho občerstvenia, bagetéria	2	6			

Zdroj: MsÚ Lučenec, 2021

Za roky 2016 – 2021, teda za 5 rokov vrátane rokov s pandémiou Covid 19, ktorá mala významný negatívny vplyv na gastro prevádzky a ubytovateľov, poklesol počet stravovacích zariadení a z ubytovacích poklesol počet penziónov. V Koncepcii rozvoja turistickej destinácie Novohrad – Podpoľanie sa pri tom, ako jeden z významných predpokladov rozvoja CR, uvádza nedostatok najmä ubytovacích kapacít.

Na Slovensku rozvoj cestovného ruchu upravuje Zákon č. 91/2010 o podpore cestovného ruchu v znení jeho neskorších zmien vrátane každoročných štátnych dotácií pre OOCR. Na viac v Programovom vyhlásení Vlády SR na roky 2020 – 2024 z perspektívy cestovného ruchu je zadefinovaná podpora najmenej rozvinutým okresom, akým je aj okres Lučenec a jeho súčasť UMR Lučenec. Podpora má byť zameraná na zlepšenie dostupnosti destinácií, inovácie v turizme, rozvoj imidžu a posilnenie propagácie regiónov.

Hoci súčasný stav cestovného ruchu neradí Novohrad (Poiplie) medzi vysoko navštevované a vyhľadávané na Slovensku, prínosmi pre miestnu a regionálnu ekonomiku môže byť, popri rozvoji kúpeľov a termálnych areálov, zakladať rozvoj CR na vidieckom cestovnom ruchu, ponuke tichých lokalít, miestnych tradíciách, zachovanom kolorite krajiny, vinárstve a gastronómii. Perspektívny trh je najmä susedné Maďarsko na víkendové a krátkodobé pobyty.

Novohrad je vďaka svojim pozitívnym klimatickým pomerom letnou destináciou a radí sa k turistickým destináciám Slovenska, vhodným na kúpanie, vodné športy, rybolov, pešiu turistiku a cykloturistiku.

4.4 SWOT analýza: Ekonomický rozvoj územia UMR Lučenec

Silné stránky	Slabé stránky
Podpora ekonomiky - rastie počet právnických osôb - využívaná priemyselná zóna Lučenec a priemyselný park JUH v Lučenci - fungujúce obecné podniky - územné plány mesta i obcí vymedzujú plochy pre nové investovanie/nové investície - blízkosť maďarskej hranice pre cezhraničnú spoluprácu - dvojjazyčná vybavenosť veľkého počtu obyvateľov - jadrové mesto Lučenec má vypracovanú SMART stratégiu pre tvorbu a zavádzanie smart riešení - zavedená regionálna značka pre podporu výroby a predpredaja domácich produktov, remesiel, služieb Cestovný ruch - mesto a viacero obcí sú súčasťou destinačného manažmentu a členmi OOCR Novohrad – Podpoľanie – spolupráca s podnikateľským sektorom - skúsenosti so spolupráce v oblasti CR a pri realizácii spoločných projektov - existujúca ponuka a produkty tur. destinácie Novohrad - investičný zámer rekreačnej oblasti Ružiná - rozvoj cykloturizmu - Termal park Rapovce	Podpora ekonomiky - nízka atraktivita územia pre investovanie z hľadiska nízkej dopravnej dostupnosti - klesá počet podnikajúcich fyzických osôb - nedostatočná podpora/servis živnostníkom - nedostatočne využité nástroje samosprávy na podporu rozvoja podnikania (marketing, daňová a dotačná politika, grantové programy, využitie budov a pozemkov v majetku mesta a obcí...) - chýbajú významnejší investori, ktorí by vytvorili pracovné miesta - pretrvávajúca nedostatočná spolupráca verejného a súkromného sektora - chýba autobusové a vlakové spojenie do Maďarska (kedysi bolo), čo obmedzuje cezhraničnú spoluprácu v oblasti rozvoja zamestnanosti - nedostatok vlastných príjmov mesta a obcí na podporu rozvoja zamestnanosti - nedostatočne využitý potenciál pre rozvoj lokálnej ekonomiky – CR, poľnohospodárstvo Cestovný ruch - nedostatočne využitý potenciál CR najmä pre rozvoj vodného turizmu (Ružiná, L'adovo, Ipeľ), pre rozvoj vidiekeho turizmu - chýba v území ubytovanie - nedostatočná infraštruktúra CR - chýbajúca environmentálna infraštruktúra - nedostatok vlastných príjmov mesta a obcí na podporu rozvoja zamestnanosti
Príležitosti	Hrozby
Podpora ekonomiky	- okres Lučenec je NRO

- záujem o rozvoj investícií v priemyselných zónach - záujem o rozvoj sociálneho podnikania pre nízkokvalifikovaných - rozvoj obehového hospodárstva - rozvoj a tvorba pracovných príležitostí v oblasti energetiky a energetickej bezpečnosti - surovinový potenciál v regióne - rozvoj poľnohospodárstva, najmä lokálnej a regionálne výroby a predaja produktov - finalizácia drevovýroby - územná blízkosť maďarského trhu práce a posilnenie cezhraničnej spolupráce - možnosti NRO Lučenec a konkrétne projekty s príležitosťami financovania - rozvoj inovácií - intenzívna spolupráca samospráv so súkromným i neziskovým sektorom Cestovný ruch - potenciál pre rozvoj turizmu v destinácii Novohrad – kultúrny, športový a prírodný potenciál pre rozvoj odvetvia CR - realizácia investičného zámeru rekreačnej oblasti Ružina - prítomnosť minerálnych a termálnych prameňov - rozvoj cezhraničného CR - ...	- dlhodobé vysoké zastúpenie obyvateľov s nízkym vzdelaním až bez vzdelania - nízke zastúpenie vysokoškolsky vzdelaných ľudí - starnutie obyvateľstva a nízky podiel predproduktívneho obyvateľstva - nárast chudoby, zvyšujúce sa percento poberateľov dávok v hmotnej núdzi - vysoký podiel sociálne slabých a sociálne vylúčených obyvateľov, MRK - príjmová polarizácia a priemerná hrubá mesačná mzda je jedna z najnižších v SR - zhoršovanie podnikateľských podmienok v SR a časté legislatívne zmeny - neprepojenosť trhu práce a vzdelávania - zdĺhavé procesy schvaľovania projektov - medzinárodná politická, spoločenská a finančná nestabilita - pretrvávajúca nerovnosť ekonomických podmienok v regiónoch Slovenska - deficit verejných zdrojov, nevhodný štátny systém finančného vyrovnávania ...
--	---

5 Doprava

5.1 Cestná doprava

Jadrové mesto Lučenec sa nachádza na križovatke hlavných ciest a železničných trás spájajúcich Bratislavu s Košicami a Budapešť s Varšavou. Územie UMR Lučenec je dopravne dostupné:

Rýchlostnými cestami (<http://dialnice.szm.com/express/expressways.html>):

- R2 Trenčín – Prievidza – Žiar nad Hronom – Zvolen – Lučenec – Rožňava – Košice
- R7 Bratislava – Nové Zámky – Lučenec
- Vo výstavbe je rýchlostná cesta R2 Kriváň – Mýtna (plánovaný rok otvorenia 2023) a Mýtna – Lovinobaňa, Tomášovce (plánovaný rok otvorenia 2021).

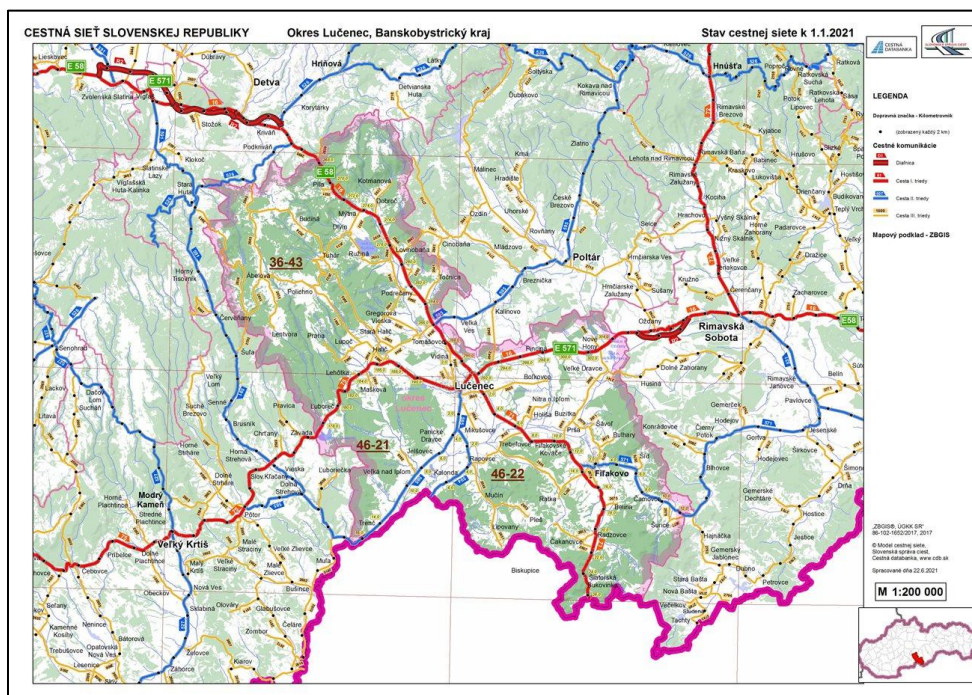
Cestami I. a II. triedy (www.cdb.sk):

- Cesta I. triedy 16 Zvolen – Lučenec – Rožňava – Košice
- Cesta I. triedy 71 Lučenec – Filákov – Maďarsko (Salgótarján)
- Cesta I. triedy 75 Lučenec – Sládkovičovo
- Cesta II. triedy 585 Lučenec – Panické Dravce – Veľká nad Ipľom – Trenč – Dolná Strehová – Pôtor
- Cesta II. triedy 594 Lučenec – Rapovce – Kalonda
- Cesta II. triedy 595 Tomášovce – Veľká Vec – Kalinovo – Breznička – Poltár – České Brezovo – Zlatno – Kokava nad Rimavicou

Železnicami na tratiach:

- Zvolen – Košice,
- Lučenec – Veľký Krtíš,
- Lučenec – Utekáč.

Obrázok 3: Cestná sieť

Zdroj: <https://www.cdb.sk/sk/Vystupy-CDB/Mapy-cestnej-siete-SR/Mapy-okresov/lucenec.alej>

V regióne je 37,36 km ciest E pre medzinárodnú dopravu, 82,7 km ciest I. triedy, 37,67 km ciest II. triedy a 219 km ciest III. triedy. Hustota cestnej siete je 0,412 km/ km² a na 1000 obyvateľov pripadá 4,676 km ciest, čo je nad priemerom Slovenska: 0,368 km/km², 3,32 km/1000 obyvateľov⁴.

V území UMR Lučenec prevládajú cesty III. triedy, ktoré sú na základe vyjadrení obcí, ako a vyplývajú z popisu stavu dopravnej infraštruktúry v platných PHRSR mesta a obcí, v zlom stavebno-technickom stave a vyžadujú finančne náročné rekonštrukcie. O čom svedčia aj plánované investície do rekonštrukcie komunikácií.

Od roku 2017 má mesto Lučenec spracovaný dokument „Územný generel dopravy mesta Lučenec“ ktorý uvádza nasledovné informácie:

Katastrom mesta Lučenec vedie medzinárodný cestný ťah E 571 (Bratislava - Košice). Súčasný parametre cesty E 571 v okrese nevyhovujú platným požiadavkám pre cesty tohto významu. Rozvoj mesta si vyžaduje napojenie na Bratislavu a Košice diaľnicou alebo rýchlostnou komunikáciou. Na Maďarskú republiku je okres napojený cestným hraničným priechodom Šiatorská Bukovinka - Salgótarján a cestným ťahom lokálneho významu Kalonda - Ipolytarnóc.

Územím mesta Lučenec prechádza jedna štátna cesta I/75 (ulice Haličská, Masarykova, Kármana, Jiráskova, Gemerská) a päť ciest v majetkovej správe Banskobystrického samosprávneho kraja II/585 Vajanského III/0718 Filákovská, III/50855 Partizánska, Zvolenská, III/0717 Mikušovská, III/50857 L. Podjavorinskej. Stavebno – technický stav týchto ciest II. a III. triedy je vyhovujúci, nakoľko v roku 2012 a 2013 sa na nich vykonala súvislá obnova asfaltových krytov.

Mesto Lučenec musí riešiť odklon tranzitnej nákladnej dopravy z centra mesta a z miestnych komunikácií, ktoré tohto času tvoria mestský dopravný okruh – jedná sa o ulice Športová, B. Němcovej, Lúčna, Garbiarska, Husova, Komenského, Adyho, M. Rázusa, Bernoláková, Dukelských hrdinov. Mesto Lučenec intenzívne rokuje so Slovenskou správou ciest na riešení tejto otázky a o vybudovaní preložky cesty I/75. Ďalej ku zlepšeniu fungovania cestnej dopravy by dopomohla aj výstavba nových úsekov ciest, ako napr. vybudovanie Východného dopravného okruhu t.j. prepojenie Rázusovej ulice s Filákovskou cestou pozdĺž železnice.

Podľa výsledkov dopravných prieskumov sú v súčasnosti na trasách ciest I/75 a II/585 dopravné intenzity prekračujúce kapacitu komunikácií s následným negatívnym účinkom na životné prostredie v centrálnej mestskej oblasti – hluk, exhaláty, kultúra prostredia. Do doby kompletného stavebného doriešenia dopravnej situácie mesta, je nevyhnutné vytvorenie „vnútorného dopravného okruhu“, ktorý by rámcovo vymedzoval zónu s osobitným dopravným režimom (tzv. skludnenú zónu). Túto si vyžadujú všetky prieskumy medzi občanmi, ako aj ochrana pamiatkovej zóny.

Potrebné je vybudovanie okružnej križovatky na štátnej ceste I/75 vedúcej cez mestskú časť Opatová. Konkrétne sa jedná o križovatku tejto cesty s ulicami Továrenská, Parašutistov a

⁴ Zdroj: Mestský región Lučenec

Gemerskou. Vybudovanie okružnej križovatky bolo zapracované aj do inovovaného územného plánu.

5.2 Investície do cestnej infraštruktúry územia UMR

Na základe dotazníkového prieskumu je možné konštatovať, že investície do cestnej infraštruktúry v podobe ciest, chodníkov a mostov v rokoch 2014–2020 zrealizovalo 10 obcí z územia UMR. Výhľadovo do budúcnosti v horizonte do roku 2027 (2030) celkovo 7 obcí územia UMR investície plánuje, 8 obcí investície zatiaľ neplánuje, Mýtna údaje nedodala.

Tabuľka 47: zrealizovaných investícií do cestnej infraštruktúry

	Divín	€ 135 542
	Halič	1,5 km € 160 000
	Lučenec	11,8 km € 5 665 500
	Mikušovce	€ 111 000
	Pinciná	0,44 km € 51 500
	Stará Halič	1,59 km € 285 069
	Tomášovce	2,32 km € 315 000
	Trenč	0,15 km € 7 000
	Tuhár	0,83 km € 115 000
	Veľká nad Ipľom	1,15 km € 200 000
	Boľkovce, Lovinobaňa, Panické Dravce, Rapovce	

Tabuľka 48: Prehľad plánovaných investícií do cestnej infraštruktúry

	Halič	<plánované, ale bez uvedenej sumy>
	Lučenec	20 km, € 10 000 000
	Mikušovce	1 km, € 270 000
	Tomášovce	1,3 km, € 460 000
	Trenč	4 km, € 360 000
	Tuhár	0,16 km, € 35 000
	Veľká nad Ipľom	0,5 km, € 55 000
	Boľkovce, Divín, Lovinobaňa, Panické Dravce, Pinciná, Rapovce, Stará Halič, Vidiná	

5.3 Doprava v meste Lučenec

Od roku 2017 má mesto Lučenec spracovaný dokument „Územný generel dopravy mesta Lučenec“ ktorý uvádza nasledovné informácie:

Katastrom mesta Lučenec vedie medzinárodný cestný ťah E 571 (Bratislava – Košice). Súčasný parametre cesty E 571 v okrese nevyhovujú platným požiadavkám pre cesty tohto významu. Rozvoj mesta si vyžaduje napojenie na Bratislavu a Košice diaľnicou alebo rýchlostnou komunikáciou. Na Maďarskú republiku je okres napojený cestným hraničným priechodom Šiatorská Bukovinka – Salgótarján a cestným ťahom lokálneho významu Kalonda – Ipolytarnóc.

Územím mesta Lučenec prechádza jedna štátna cesta I/75 (ulice Haličská, Masarykova, Kármana, Jiráskova, Gemerská) a päť ciest v majetkovej správe Banskobystrického samosprávneho kraja II/585 Vajanského III/0718 Filákovská, III/50855 Partizánska, Zvolenská, III/0717 Mikušovská, III/50857 L. Podjavorinskej. Stavebno – technický stav týchto ciest II. a III. triedy je vyhovujúci, nakoľko v roku 2012 a 2013 sa na nich vykonala súvislá obnova asfaltových krytov.

Mesto Lučenec musí riešiť odklon tranzitnej nákladnej dopravy z centra mesta a z miestnych komunikácií, ktoré tohto času tvoria mestský dopravný okruh – jedná sa o ulice Športová, B. Němcovej, Lúčna, Garbiarska, Husova, Komenského, Adyho, M. Rázusa, Bernoláková, Dukelských hrdinov. Mesto Lučenec intenzívne rokuje so Slovenskou správou ciest na riešení tejto otázky a o vybudovaní preložky cesty I/75. Ďalej ku zlepšeniu fungovania cestnej dopravy by dopomohla aj výstavba nových úsekov ciest, ako napr. vybudovanie Východného dopravného okruhu t.j. prepojenie Rázusovej ulice s Filákovskou cestou pozdĺž železnice.

Podľa výsledkov dopravných prieskumov sú v súčasnosti na trasách ciest I/75 a II/585 dopravné intenzity prekračujúce kapacitu komunikácií s následným negatívnym účinkom na životné prostredie v centrálnej mestskej oblasti – hluk, exhaláty, kultúra prostredia. Do doby kompletného stavebného doriešenia dopravnej situácie mesta, je nevyhnutné vytvorenie „vnútorného dopravného okruhu“, ktorý by rámcovo vymedzoval zónu s osobitným dopravným režimom (tzv. skľudnenú zónu). Túto si vyžadujú všetky prieskumy medzi občanmi, ako aj ochrana pamiatkovej zóny.

Potrebné je vybudovanie okružnej križovatky na štátnej ceste I/75 vedúcej cez mestskú časť Opatová. Konkrétne sa jedná o križovatku tejto cesty s ulicami Továrenská, Parašutistov a Gemerskou. Vybudovanie okružnej križovatky bolo zapracované aj do inovovaného územného plánu.

Statická doprava

Otázka statickej dopravy sa javí v meste Lučenec ako problémová z dôvodu stúpajúceho počtu motorových vozidiel.⁵

⁵ Zdroj: Vstupná správa UMR Lučenec

Územný generel dopravy mesta Lučenec uvádza, že z pohľadu vykonávaného prieskumu statickej dopravy, nie je potrebné rozširovať kapacity parkovacích miest v centre mesta. Parkovacie garáže pri OC sú kapacitne dostačujúce⁶. Naopak, za problémovú označil situáciu s parkovaním na sídliskách kde prevláda parkovanie cez noc a v priebehu dňa je nevyužitý.

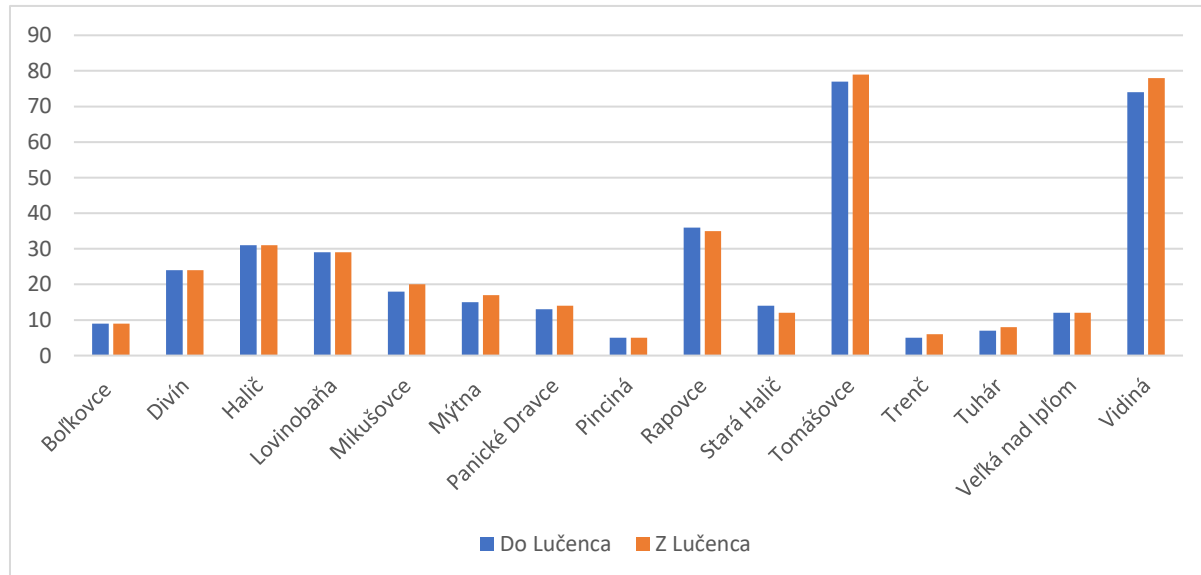
Mestská autobusová doprava

V meste Lučenec je zabezpečovaná dopravcom SAD Lučenec a.s. prostredníctvom 7 liniek MHD. Ročný objem ubehnutých kilometrov autobusov MHD v meste Lučenec je 260 000 km. Súčasťou MHD je 65 autobusových zastávok. Ročne sa autobusmi MHD prepraví 800 000 cestujúcich, z ktorých 53 % sú deti, dôchodcovia a zdravotne postihnutí. Všetky tieto osoby majú zľavnené, resp. bezplatné cestovné. Po prepočte na pracovné dni to vychádza 2800 až 3000 cestujúcich denne. Mesto Lučenec v spolupráci s dopravcom obnovilo vozový park autobusov. Upravil sa tak režim fungovania MHD a trasovanie. Jestvujúci model fungovania MHD je dostatočný.

5.4 Prímestská autobusová doprava

Pravidelnú prímestskú autobusovú dopravu zabezpečuje Slovenská autobusová doprava Lučenec, a.s. V území UMR funguje momentálne 21 liniek, vid' Tabuľka 49⁶, ktoré zväčša začínajú na autobusovej stanici v Lučenci ako ukazuje nasledujúci Graf 20⁷.

Graf 20: Počet prímestských spojov do a z Lučenca v jeden pracovný deň

Údaje z vyššie uvedeného grafu korešpondujú aj s výsledkami dotazníkového prieskumu, kde 4 obce (Pinciná, Trenč, Tuhár a Veľká nad Ipľom) označili počet spojov za nedostatočný a 2 obce (Boľkovce a Panické Dravce) za čiastočne dostatočný.

⁶ Zdroj: sadlc.sk

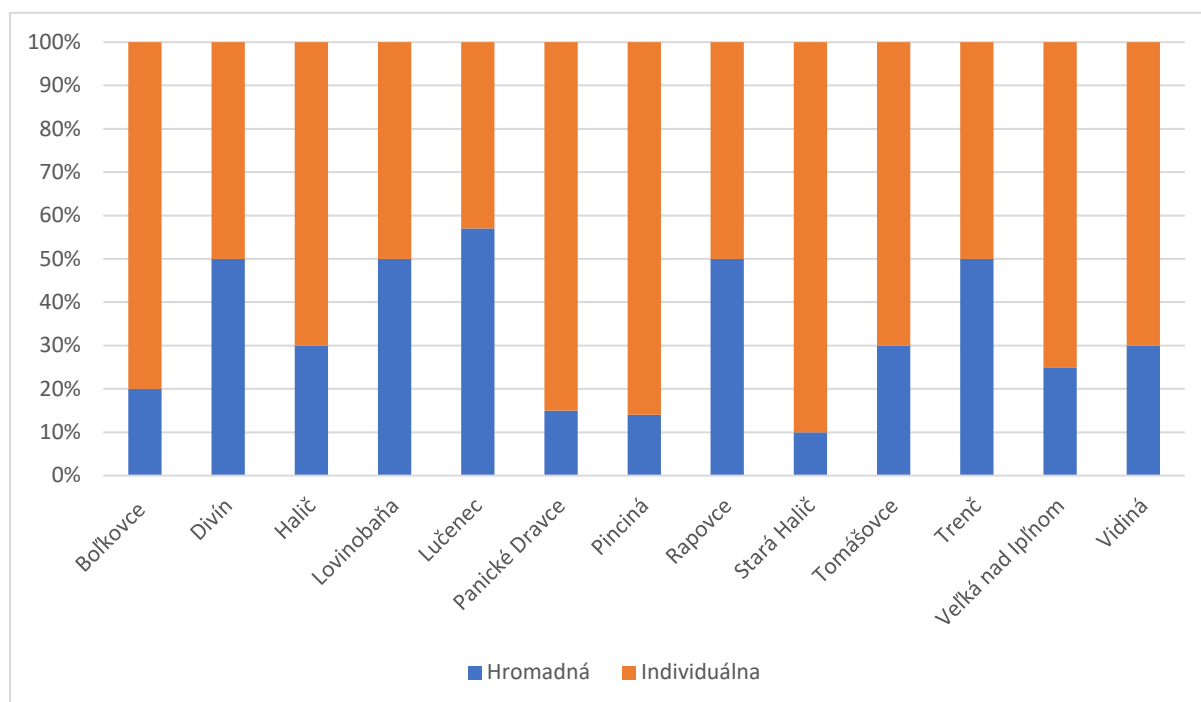
⁷ Zdroj: sadlc.sk

Tabuľka 49: Zoznam liniek prímestskej autobusovej dopravy

606401	Lučenec-Cinobaňa-Málinec
606402	Lučenec-Poltár-Hrachovo-Rimavská Sobota
606403	Lučenec-Lovinobaňa-Kotmanová-Mýtna-Ružiná-Píla-Podkriváň-Podkriváň,ZŠ
606404	Lučenec-Kalinovo-Poltár-Málinec-Málinec,Ipeľ
606405	Lučenec-Podrečany-Lovinobaňa-Ružiná-Divín-Tuhár
606407	Lučenec-Veľká nad Ipľom-Bušince-Veľký Krtíš-Modrý Kameň
606409	Lučenec-Boľkovce
606410	Lučenec-Filákov-Hajnáčka-Tachty
606411	Lučenec-Filákovské Kľačany-Filákov-Radzovce-Šiatorská Bukovinka
606412	Lučenec-Trebeľovce-Rapovce-Mučín-Lipovany-Pleš
606415	Lučenec-Halič-Luboreč-Závada-Ábelová-Ábelová,Madačka
606416	Lučenec-Halič-Závada-Veľký Krtíš
606417	Lučenec-Halič-Stará Halič-Tuhár-Budiná
606420	Lučenec-Halič-Gregorova Vieska-Tomášovce-Podrečany-Ružiná-Divín-Tuhár
606422	Lučenec-Filákov-Radzovce
606423	Lučenec-Halič-Praha-Ábelová-Lentvora
606424	Lučenec-Pinciná-Veľké Dravce-Dolné Zahorany
606425	Lučenec-Poltár-Kokava nad Rimavicou-Utekáč-Ďubákovo-Látky
606426	Lučenec-Vidiná-Tomášovce
606427	Lučenec-Poltár-Poltár,žel.st.-Rovňany-Krná
606428	Filákov-Lučenec-Detva-Zvolen-Banská Bystrica

Dotazníkový prieskum zároveň ukázal, že väčšina občanov stále preferuje individuálnu automobilovú dopravu, najmä čo sa týka dochádzania do práce, vid'. Graf 21. Mikušovce uviedli bez % vyjadrenia, že väčšina využíva najmä auto. Tuhár uviedol, že 25 ľudí využíva hromadnú dopravu. Mýtna údaje nedodala.

Graf 21: Preferencia typu dopravy pri dochádzke za prácou

5.5 Cyklodoprava

Okresom Lučenec prechádza 10 cyklotrás, ktoré majú spolu 142 km. V centrálnej časti mesta Lučenec síce sú vybudované cyklistické koridory (vyčlenenie časti komunikácie), no chýbajú samostatné cyklistické trasy, slúžiace pre nemotorový spôsob prepravy po meste. Preto je možné stav cyklodopravy v meste charakterizovať ako nevyhovujúci⁸.

Z pohľadu územia UMR má Lučenec spracované technické dokumentácie pre cyklistické napojenie na obce Vidiná a Halič a trasu medzi obcami Rapovce a Tomášovce.

Prehľad doteraz vybudovaných cyklodopravných ciest:

Lučenec – 7 km

Vidiná – 0,35 km

Všetky ostatné obce – 0 km

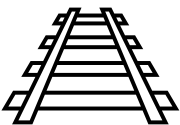
⁸ Zdroj: Vstupná správa UMR Lučenec

Mesto Lučenec v roku 2022 realizuje stavbu cyklistických trás "Lučenec – Vidiná – Tomášovce – Cyklistická cestička – Trasa D" v celkovej dĺžke 6,5 km a vo finančnom objeme 1 milión eur.

5.6 Železničná doprava

Mesto Lučenec a územie UMR je napojené na celoštátny železničný ťah Košice – Jesenské – Lučenec – Zvolen – Kúty. Centrom regiónu a Lučencom vedie južný železničný ťah Bratislava – Košice. Železničnou dopravou je dostupných 6 zo 16 obcí územia UMR Lučenec.

Prehľad obcí, ktoré sú dostupné železničnou dopravou

	Lučenec, Mikušovce, Rapovce, Tomášovce, Lovinobaňa, Mýtna
---	---

5.7 Letecká doprava

Najbližšie letisko medzinárodného štatútu je v Budapešti (150 km), potom v Košiciach (160 km) a v Bratislave (260 km). Približne 60 km od Lučenca sa nachádza funkčné medzinárodné letisko Sliač v okrese Zvolen, ktoré je ale v súčasnosti (apríl 2022) pre civilnú leteckú prevádzku uzavreté. Pri obci Boľkovce (približne 5 km od centra Lučenca) sa nachádza Letisko Lučenec /LZLU/. Charakterom je to malé, športové neverejné vnútroštátne letisko. Celoročne je letisko využívané pre potreby malého športového letectva, hlavne leteckého výcviku, leteckej turistiky a kondičného lietania.⁹

⁹ Zdroj: letectvosr.sk/navstivte-letisko-lucenec-lzlu/

5.8 SWOT analýza – Doprava

Silné stránky	Slabé stránky
• dokumentačná pripravenosť na budovanie cyklo dopravných trás • skúsenosti s budovaním cyklotrás • poznanie stavu miestnych komunikácií a projektová pripravenosť na rekonštrukcie • územné plány mesta a obcí s návrhmi tiešenia dopravy a dopravnej infraštruktúry • popis stavu a zámerov rekonštrukcií miestnych komunikácií v PHRSR mesta a obcí (doteraz platných) • existencia Generelu dopravy vrátane požiadavky na riešenie cyklodopravy • regionálne cesty prechádzajúce Lučencom sú opravené • blízkosť letiska Boľkovce • železničný ťah Bratislava – Košice • ...	• kvalita ciest v celom území UMR je nevyhovujúca až havarijná • chýbajúca rýchlostná komunikácia s napojením na diaľničnú sieť • chýbajúce železničné spojenie s Maďarskom • nedostatok cyklodopravných trás a ich prepojenia na cykloturistické trasy a sieť regionálnych cyklociest • nevyhovujúca dopravná situácia v jadrovom meste Lučenec vrátane parkovania, • nevyhovujúca doprava cez historické centrum do priemyselného parku, tranzit nákladnej dopravy cez mesto • nevybudovaný kruhový objazd na ceste I/75 v mestskej časti Opatová • nedostatok parkovacích miest (najmä počas udalostí v centre mesta, obsadzovanie parkovacích miest návštevníkmi/domáci nemajú kde zaparkovať v blízkosti svojho bývania) • nízka preferencia hromadnej dopravy • ...
Príležitosti	Hrozby
• vybudovanie južnej rýchlostnej komunikácie Zvolen – Košice, ako podmienky rozvoja hospodárstva v meste a regióne • využitie Európskych štrukturálnych investičných fondov na financovanie dopravných strategických zámerov • ...	• rast automobilovej dopravy • nízka dynamika ekonomického a hospodárskeho rozvoja územia, • vplyvy zmeny klímy, častejšie prejavy extrémneho počasia na kvalite dopravnej infraštruktúry, • doprava ako zdroj skleníkových plynov • ...

6 Verejné služby

6.1 Vzdelávanie a školstvo

V dokumente spoločného rozvojového dokumentu pre územie UMR Lučenec sa z dôvodu originálnych kompetencií jadrového mesta Lučenec a obcí UMR Lučenec zaoberáme najmä primárnym a základným vzdelávaním, teda materskými a základnými školami a ich žiakmi.

Podľa dostupných údajov z Centra vedecko-technických informácií SR k 15. 9. šk. r. 2019/2020 resp. 2020/2021 je v území UMR Lučenec sieť vzdelávacích zariadení, do ktorej patria okrem materských a základných škôl aj špeciálne materské školy, špeciálne základné školy, gymnáziá, stredné odborné školy, špeciálne stredné školy, základné umelecké školy, centrá špeciálno-pedagogického poradenstva a centrum voľného času.

Z hľadiska demografického vývoja sa v území UMR Lučenec nachádzajú materské školy i základné školy s dostatočnou kapacitou.

6.1.1 Materské školy

Materských škôl je v území UMR Lučenec spolu 20, z toho 8 je v meste Lučenec (z toho 7 je v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Lučenec a jedna z nich je s výchovným jazykom maďarským). **Materské školy sa nachádzajú v meste Lučenec a vo všetkých obciach územia UMR, okrem obcí Mikušovce, Pinciná a Tuhár.** Deti z týchto obcí, vzhľadom na ich blízkosť k mestu, navštevujú MŠ v Lučenci. Obec Tuhár plánuje prázdne objekty škôl rekonštruovať na zariadenie pre seniorov.

Tabuľka 50: Prehľad MŠ v území UMR Lučenec

	MŠ v obci	Kapacita	Počet detí so špeciálnymi VV potrebami
Lučenec	áno	dostačujúca	5
Boľkovce	áno	dostačujúca	0
Divín	áno	nedostačujúca	0
Halič	áno	dostačujúca	-
Lovinobaňa	áno	dostačujúca	4
Mikušovce	nie	-	0
Mýtna	áno	-	-
Panické Dravce	áno	nedostačujúca	0
Pinciná	nie	-	0
Rapovce	áno	dostačujúca	0
Stará Halič	áno	dostačujúca	0
Tomášovce	áno	dostačujúca	3
Trenč	áno	nedostačujúca	0
Tuhár	nie	-	0
Veľká nad Ipľom	áno	dostačujúca	0
Vidiná	áno	nedostačujúca	0

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obciach UMR Lučenec, 2021

Nedostatočnú kapacitu v MŠ vykazujú obce Divín, Panické Dravce, Trenč a Vidiná. Obec Divín má pripravenú investíciu na zvýšenie kapacity a rekonštrukciu MŠ vo výške cca 350 tis. EUR. Obec Panické Dravce z dôvodu rozšírenia IBV a z dôvodu zavedenia povinnej predškolskej dochádzky do MŠ je pred úlohou riešiť navýšenie kapacity súčasnej MŠ v novej budove (výstavba, alebo rekonštrukcia ďalšej nehnuteľnosti pre účely primárneho vzdelávania). Vidiná pripravuje projektovú dokumentáciu a **v obci Trenč, v ktorej žije podľa Atlasu Rómskych komunit, 2019 až 92,02 % rómskej populácie je potrebné riešiť novú MŠ** (návrh rekonštrukcie ZŠ s 1.- 4. Ročníkmi, v prípade jej zrušenia).

Tabuľka 51: Zoznam materských škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Lučenec

Názov a adresa školy
1. Materská škola, Ul. partizánska 273/19, Lučenec
2. Materská škola, Ul. Dr. Herza 375/5, Lučenec
3. Materská škola, Štvrť M. R. Štefánika 407/12, Lučenec
4. Materská škola Rúbanisko I 2870/16, Lučenec
5. Materská škola Rúbanisko II 2872/39, Lučenec
6. Základná škola s materskou školou J. Kármána s VaVJM, Ul. J. Kármána 5 Lučenec
7. Základná škola s materskou školou, Ul. bratrícka 355/19, Lučenec - Opatová

Zdroj: Súhrnná správa o výsledkoch výchovno-vzdelávacej činnosti za šk. rok 2019/2020 MsÚ Lučenec.

V meste Lučenec je v MŠ v školskom roku 2020/2021 umiestnených 613 detí. **Na celkový počet detí pripadá 63 pedagogických zamestnancov, ktorí spĺňajú kvalifikačné predpoklady. Teda na jedného učiteľa v priemere pripadá cca 10 detí.** Počet detí a zamestnancov MŠ znázorňujú nasledovné tab. č. 48 a 49.

Kapacitne materské školy vzhľadom na demografický vývoj postačujú. Problémom je umiestňovanie detí z okolitých obcí do MŠ na území mesta, ktoré tvoria cca 30 % všetkých detí MŠ, nakoľko zákonní zástupcovia, ktorí žijú v obciach si chcú dieťa umiestniť v meste, kde pracujú. resp. z dôvodu, že v obci, kde žijú nie je zriadená materská škola.

Tabuľka 52: Počet narodených a zapísaných detí v knihách narodení Matričného úradu v Lučenci (všetky deti)

Rok	2016	2017	2018	2019
Počet	985	925	842	758

Zdroj: MsÚ Lučenec

Tabuľka 53: Počet narodených a zapísaných detí v knihách narodení Matričného úradu v Lučenci (deti iba za mesto Lučenec)

Rok	2016	2017	2018	2019
Počet	250	231	221	162

Zdroj: MsÚ Lučenec

Vo všetkých materských školách v zriaďovateľskej pôsobnosti Mesta Lučenec sa vykonáva **intenzívna logopedická starostlivosť** (V školskom roku 2019/2020 si 69 detí predškolského veku zo 195 detí vyžadovalo logopedickú intervenciu).

Požiadavky zo strany zriaďovateľa a jednotlivých materských škôl:

- postupná a celková rekonštrukcia budov a ich objektov materských škôl a ich areálov
- dovybavenie areálov materských škôl na športové a pohybové aktivity
- naďalej pokračovať v modernizovaní a vybavení materských škôl (nábytok, didaktická technika, hračky, spotrebný materiál),
- zabezpečenie bezbariérovosti a bezpečného pohybu v budovách a v areáloch škôl.
- modernizácia výpočtovej techniky

Za predchádzajúce roky 2016 – 2019 len mesto Lučenec vynaložilo finančné prostriedky do opráv a rekonštrukcií materských škôl a školských zariadení bez právnej subjektivity viac ako 400 000,- EUR. V zariadeniach škôl a školských zariadení sa postupne zakupuje a modernizuje aj interiérové vybavenie, strojné zariadenie. Zakupujú sa postupne didaktické pomôcky, učebné pomôcky pre výchovno vzdelávaciu činnosť – (v období rokov 2016 – 2019 pre zariadenia škôl a školských zariadení bez právnej subjektivity boli vynaložené finančné prostriedky v sume cez 200 000,- EUR).

Na území mesta služby poskytujú **aj 2 špeciálne materské školy** v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu v Banskej Bystrici. Špeciálne materské školy sú zamerané na deti s poruchami reči, sluchu, správania a navštevujú ich deti zo širokého okolia.

Nadobudnutím účinnosti zákona č. 209/2019 Z. z. od 1.1.2021 sa zavádza povinné predprimárne vzdelávanie v materskej škole. Z tohto dôvodu mesto plánuje pre deti zo sociálne znevýhodnených rodín (nielen rómske) vybudovať novú materskú školu.

Výhodou pre materské školy v území UMR Lučenec, ich rozvoj a skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu, je existencia a príležitosť spolupráce so Strednou odbornou školou pedagogickou, ktorá vychováva učiteľov pre MŠ, vychovávateľov a sociálnych pracovníkov.

6.1.2 Základné školy

Základné školy sa nachádzajú v 8 zo 16 sídel územia UMR Lučenec – spolu 17 ZŠ, z toho 10 v meste Lučenec. 8 zo 17 ZŠ nie je plnoorganizovaných, teda len s ročníkmi 1. – 4. (Lučenec –3, Mýtňa, Rapovce, Tomášovce, Trenč a Veľká nad Ipľom).

Základné školy nie sú v 7 obciach Boľkovce, Mikušovce, Panické Dravce, Pinciná, Stará Halič, Tuhár a Vidiná. Deti z týchto obcí navštevujú ZŠ v Lučenci a v obci Halič, kde sa nachádza ZŠ so spádovou oblasťou 13 okolitých obcí.

Tabuľka 54: Prehľad ZŠ v území UMR Lučenec

	ZŠ v obci	Kapacita	Počet detí so špeciálnymi VV potrebami
Lučenec	áno – spolu 10 ZŠ, 3 neplnoorganizované, 7 plnoorganizované	dostačujúca	239
Boľkovce	nie	-	0
Divín	áno, plnoorganizovaná	dostačujúca	34
Halič	áno, plnoorganizovaná	dostačujúca	49
Lovinobaňa	áno	dostačujúca	75
Mikušovce	nie	-	3
Mýtňa	áno, neplnoorganizovaná		
Panické Dravce	nie	-	-
Pinciná	nie	-	2
Rapovce	áno, neplnoorganizovaná	dostačujúca	4
Stará Halič	nie	-	0
Tomášovce	áno, neplnoorganizovaná	dostačujúca	3
Trenč	áno, neplnoorganizovaná	dostačujúca	0
Tuhár	nie	-	0
Veľká nad Ipľom	áno, neplnoorganizovaná	dostačujúca	0
Vidiná	nie	-	-

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obciach UMR Lučenec, 2021

V meste Lučenec je spolu 10 základných škôl, z toho v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Lučenec sú 4 plnoorganizované ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským, 1 plnoorganizovaná ZŠ s materskou školou s vyučovacím jazykom maďarským a 1 neplnoorganizovaná ZŠ s materskou školou s vyučovacím jazykom slovenským.

Zriaďovateľom ďalších 3 základných škôl sú súkromné subjekty (1 plnoorganizovaná súkromná základná škola s materskou školou, 2 neplnoorganizované súkromné základné školy). Cirkevný zriaďovateľ prevádzkuje 1 plnoorganizovanú základnú školu.

Celkový počet žiakov ZŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Lučenec k 15. 9. 2020 v školskom roku 2020/2021 je 2290 (v šk. roku 2019/2020 to bolo 2278 žiakov). **Celkový počet zamestnancov v základných školách mesta Lučenec k 15. 9. 2020 je 310** (v šk. roku 2019/2020 to bolo 305 zamestnancov). Z toho je 171 pedagogických zamestnancov, čo predstavuje v priemere 14 žiakov na jedného učiteľa.

Počet žiakov v ZŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Lučenec v porovnaní školských rokov 2019/2020 a 2020/2021 v počte spolu vzrástol z 2278 na 2290. Porovnanie počtu žiakov a počtu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami počas troch školských rokov zobrazuje Tabuľka 55.

Tabuľka 55: Počty žiakov základných škôl zriadených mestom Lučenec podľa štatistík predkladaných školami k 15. 9. príslušného školského roka

Základná škola	Počet žiakov základnej školy			Počet žiakov ZŠ so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami		
	2018/19	2019/20	2020/21	2018/19	2019/20	2020/20
ZŠ, Haličská cesta 1493/7	430	425	438	76	78	70
ZŠ M.R.Š., Haličská cesta 1191/8	619	616	583	44	54	59
ZŠ L.N. Rúbanisko II 3079	454	469	470	52	41	37
ZŠ, Ul. Vajanského 2844/47	572	561	590	40	46	52
ZŠ s MŠ J.K. s VJM, Ul. J. Kármána 25/5	151	143	143	8	10	12
ZŠ s MŠ, Ul. bratricka 355/19	71	64	66	6	4	9
SPOLU	2297	2278	2290	226	233	239

Zdroj: MsÚ Lučenec, 2020

V školách rastie počet detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP). V školskom roku 2020/2021 to je spolu 239 žiakov z celkového počtu 2290, teda 10,44%. Pre porovnanie v školskom roku 2019/2020 to bolo spolu 233 žiakov so ŠVVP z celkového počtu žiakov. Porovnanie troch školských rokov uvádza vyššie Tabuľka 55.

V ZŠ v rámci mesta Lučenec školy v školskom roku 2019/2020 vykazujú viac ako 10% žiakov so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami. Pomerne vysoký počet detí so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami evidujú ZŠ v Lovinobani (75 žiakov), v Haliči (49), v Divíne (34). Obec Trenč uvádza, že ZŠ v obci navštevujú len deti zo sociálneho znevýhodneného prostredia, kde je vysoký predpoklad vysokého počtu žiakov so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami.

Na školách je, na základe predchádzajúcich skúseností, potrebné neustále implementovať **prvky inklúzie žiakov** zo sociálne slabších rodín do procesov vzdelávania a realizovať aktivity nielen pre žiakov, ale aj pre ich rodičov a rodinných príslušníkov.

Pre sociálne slabších, zaostalých, prípadne mentálne, či psychicky postihnutých žiakov vzniká potreba zavedenia celodennej starostlivosti a vzdelávania, s čím úzko súvisí potreba prijať do škôl viac odborných asistentov a riešiť problémy týchto detí a rodín aj v spolupráci so službou včasnej intervencie. Na jednej zo ZŠ v Lučenci sú zriadené 2 triedy pre autistické deti.

V meste Lučenec sú ďalej **2 špeciálne základné školy** s počtom žiakov spolu 375, ktorých zriaďovateľom je Okresný úrad v Banskej Bystrici. Špeciálne základné školy sú zamerané

na vzdelávanie detí s poruchami sluchu, reči, telesným a mentálnym postihnutím a syndrómom autizmu. Internátna ZŠ pre žiakov s poruchami sluchu má celoslovenskú pôsobnosť.

Finančne náročným je riešenie problému zlého stavebno-technického stavu niektorých základných škôl, preto sú na nasledovné obdobie plánované rekonštrukcie budov škôl zamerané na zateplovanie, výmenu okien, rekonštrukciu vnútorných priestorov, ako aj komplexné rekonštrukcie.

Na území jadrového mesta pôsobia 2 súkromné **Základné umelecké školy** a 1 **cirkevná**.

Tabuľka 56: Vývoj počtu žiakov umeleckých škôl spolu

2016	2017	2018	2019	2020
1174	1155	1213	1190	1219

6.1.3 Stredné školy

V okresnom meste Lučenec je k 15. 09. 2020 spolu 8 stredných škôl, ktoré navštevujú najmä deti a mládež mesta a blízkeho okolia. Z toho sú:

- 2 gymnáziá s počtom žiakov spolu 596 (súčasnosť)
- 6 stredných odborných škôl s počtom žiakov spolu 2428
- 2 špeciálne stredné školy s počtom žiakov 96.

Stredné odborné školy, ktorých zriaďovateľom je Banskobystrický samosprávny kraj sú:

- Stredná priemyselná škola stavebná Oskara Winklera,
- Stredná odborná škola technická,
- Stredná odborná škola pedagogická,
- Stredná zdravotnícka škola,
- Obchodná akadémia a
- Stredná odborná škola hotelových služieb a dopravy.

Dve z uvedených stredných škôl – SPŠ stavebná a SOŠ pedagogická sú s vyučovacím jazykom slovenským aj maďarským.

Špeciálne stredné školy, ktorých zriaďovateľom je Okresný úrad v Banskej Bystrici, sú Odborné učilište internátne a Praktická škola.

6.1.4 Centrum voľného času

Najmä pre žiakov základných, ale i stredných škôl ponúka činnosti a aktivity Centrum voľného času (CVČ), ktorého zriaďovateľ je Mesto Lučenec. V rámci pravidelnej činnosti v CVČ pracuje v súčasnosti **17 záujmových útvarov s pravidelnými činnosťami. Počet žiakov pravidelne navštevujúcich CVČ je 169.** Z nasledujúcej tabuľky vyplýva, že počet záujmových útvarov a tiež detí zapojených v pravidelnej činnosti sa znižuje. Jednou z príčin je aj úbytok populácie v meste.

Tabuľka 57: Základné štatistiky CVČ 2016/2017 – 2020/2021

Školský rok	Počet ZÚ	Počet detí	Príležitostná činnosť Počet detí	Počet táborov/počet detí	Počet zamestnancov pedagogických/nepedagogických	Počet zamestnancov externých
2016/2017	19	210	5724	6/198	6 - 5 úväzku/2	3
2017/2018	18	201	7431	5/181	5-4,5/úväzku/2	5
2018/2019	19	215	7637	5/161	5-4,5/úväzku/2	4
2019/2020	18	202	5479	7/197	5-4,5 /úväzku/2	5
2020/2021	169				5-4,5/úväzku/2	2

Zdroj: CVČ, Lučenec, 2020

6.1.5 SWOT analýza – Školstvo a školská infraštruktúra

Silné stránky	Slabé stránky
- vyhovujúca sieť škôl a školských zariadení - kvalita pedagogických zborov na jednotlivých školách a činnosti špeciálnych pedagógov - kvalitné školské vzdelávacie programy na školách - vybavenosť škôl výpočtovou a didaktickou technikou, - vysoká gramotnosť učiteľov v oblasti IKT a využívanie IKT, interaktívnych tabúl, internetu - skvalitnenie výučby cudzích jazykov na školách - bohatá mimoškolská činnosť na školách - dodržiavanie psychohygienických podmienok v školách - pravidelná činnosť záujmových útvarov CVČ - letná škola (vznikla ako potreba dovzdelávať žiakov, ktorí nezvládali dištančné vzdelávanie počas prerušeného vyučovania v školách z dôvodu predchádzaniu šírenia nového koronavírusu v druhom polroku školského roka 2019/2020) - ...	- nevyhovujúci stavebno-technický stav viacerých škôl (ZŠ, MŠ), energetické straty - chýbajúce bezbariérové prístupy do budov a v budovách škôl - nárast agresivity medzi žiakmi, žiakov k učiteľom, rozvoj šikany - nedostatok asistentov učiteľov - nedostatočné reflektovanie na modernizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu čo do IT techniky a učebných pomôcok - chýbajúce alebo kapacitne nevyhovujúce telocvične - chýbajúce ihriská na niektorých školách - chýba kontrola verejne dostupných ihrísk kamerovým systémom - školy nezabezpečujú diétne stravovanie - nedostatok financií na športové aktivity mládeže - potreba zavedenia optického internetu na materských školách - nepostačujúca úspešnosť v získavaní finančných prostriedkov z vypracovaných projektov - ...
Príležitosti	Hrozby
- nové materské školy pre deti zo sociálne slabšieho prostredia - posilnenie výchovy a vzdelávania detí zo soc. slabšieho prostredia už v MŠ - služba včasnej intervencie	- znižovanie počtu žiakov - negatívny demografický vývoj celkovo i v štruktúre zloženia žiakov a strach zamestnancov o prácu - nárast počtu žiakov s poruchami učenia a správania

- posilnenie spoločenského statusu učiteľov a zlepšenie ich životných podmienok - personálne posilnenie o mladých nových pedagogických zamestnancov - zvýšenie normatífov financovania - zdravá konkurencieschopnosť škôl, - otvorené školské dvory pre ihriská a športoviská pre verejnosť a rozvoj športových tradícií - externá komunikácia škôl a spolupráca so strednými školami, so zamestnávateľmi - finančné príležitosti/projekty - inovačné vzdelávacie programy - zaviesť systémovú prevenciu detí pred nehodami a úrazmi všetkého druhu - účasť súkromného sektora na financovaní vzdelávania - vzdelávanie negramotných dospelých - zvýšenie záujmu detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia o aktivity CVČ - ...	- nárast počtu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia nevyhovujúce sociálne zloženie školského obvodu - nestabilita a fluktuácia učiteľov, nedostatok mladých učiteľov a odchod mužských pedagógov zo školstva - sociálne problémy v regióne- nezamestnanosť, nezodpovednosť niektorých rodičov k výchove a vzdelávaniu svojich detí - časté zmeny legislatívy v školstve - nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu investičných zámerov - znižovanie počtu detí a žiakov, znižovanie záujmových útvarov CVČ - zvyšovanie nákladov na činnosť CVČ - ...
---	---

6.2 Sociálna a zdravotná starostlivosť

6.2.1 Sociálne služby

Mesto Lučenec a obce UMR Lučenec zabezpečujú a poskytujú sociálnu starostlivosť a sociálne služby v súlade so Zákonom č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov. Podľa uvedeného zákona o sociálnych službách každá obec/mesto vypracúva a schvaľuje **Komunitný plán sociálnych služieb** vo svojom územnom obvode a utvára podmienky na podporu rozvoja sociálnych služieb a komunitného rozvoja. A je dôležité oba koncepčné dokumenty, ktorých platnosť je plánovaná na to isté plánovacie obdobie 2022 – 2027 (2030), vzájomne zosúladiť.

Tabuľka 58: Prehľad komunitných plánov obcí v území UMR Lučenec

Lučenec	Komunitný plán sociálnych služieb mesta Lučenec 2022-2027
Bol'kovce	
Divín	Komunitný plán sociálnych služieb obce Divín 2018-2022
Halič	Komunitný plán sociálnych služieb obce Halič 2017 - 2022
Lovinobaňa	Komunitný plán sociálnych služieb obce Lovinobaňa 2018 - 2022
Mikušovce	Komunitný plán sociálnych služieb obce Mikušovce na obdobie rokov 2019 - 2023
Mýtna	Komunitný plán obce Mýtna (rok?)
Panické Dravce	
Pinciná	
Rapovce	
Stará Halič	Komunitný plán sociálnych služieb obce Stará Halič 2018 - 2023
Tomášovce	Komunitný plán sociálnych služieb obce Tomášovce 2018 - 2022
Trenč	
Tuhár	
Veľká nad Ipľom	
Vidiná	Komunitný plán sociálnych služieb obce Vidiná 2019 - 2023

Zdroj: Vlastný prieskum, 2022

Tabuľka 59: Prehľad poskytovanej sociálnej starostlivosti v obciach

	Sociálna starostlivosť v obci
Lučenec	viaceré DSS, dokopy kapacita 210 osôb, 2 zariadenia pre seniorov (178 osôb dokopy), podporované bývanie (24 osôb), nocľaháreň (15 osôb)
Bol'kovce	terénna opatrovateľská služba
Divín	opatrovateľská služba, denné centrum, denný stacionár
Halič	opatrovateľská služba, denné centrum (kapacita 25 osôb), vypracovaný projekt na denný stacionár (20 osôb)
Lovinobaňa	terénna opatrovateľská služba v domácom prostredí
Mikušovce	-
Mýtna	stravovanie pre obyvateľov 65+
Panické Dravce	zámer zriadiť denný stacionár s kapacitou cca 30 osôb, zámer Komunitného centra
Pinciná	-
Rapovce	-
Stará Halič	zariadenie pre seniorov, kapacita 28 osôb
Tomášovce	obec v súčasnosti neposkytuje sociálne služby, zámer zriadenia denného stacionára
Trenč	k dispozícii zdravotná asistentka, zámer zriadenia komunitného centra
Tuhár	zámer vybudovania pobytového soc. zariadenia pre seniorov s kapacitou 40 osôb, plán spoločného integrovaného centra sociálnych služieb
Veľká nad Ipľom	zámer vybudovania pobytového soc. zariadenia, kapacita 50 klientov, v obci je vykonávaná terénna soc. práca
Vidiná	opatrovateľská služba, plán vybudovania komunitného centra

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obciach v území UMR Lučenec, 2021

Širšiu škálu sociálnych služieb v území prirodzene ponúka najmä mesto Lučenec a to:

A. Sociálne služby krízovej intervencie:

- 1. terénna sociálna služba krízovej intervencie**, ktorá je poskytovaná terénnymi sociálnymi pracovníkmi, ako aj ostatnými zamestnancami oddelenia Š, SV, K a Š
- 2. poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach:**
 - nocľaháreň
 - komunitné centrum

B. Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi:

- zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa

C. Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie, z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku:

- domáca opatrovateľská služba
- požičiavanie pomôcok

D. Sociálne služby s využitím telekomunikačných technológií:

- monitorovanie a signalizácia potreby pomoci

E. Podporné služby:

- odľahčovacia služba
- denné centrá
- práčovňa
- stredisko osobnej hygieny

Na území UMR Lučenec sú pobytové sociálne služby poskytované v meste Lučenec a v obci Stará Halič.

- **Dom seniorov Lučenecké kúpele n.o. (zriaďovateľ BBSK)**
- **Domovy sociálnych služieb (DSS, zriaďovateľ BBSK)** s kapacitou spolu 210 klientov (v DSS sa poskytuje sociálna služba týždennou pobytovou sociálnou službou alebo ambulantnou sociálnou službou fyzickej osoby **do dovŕšenia dôchodkového veku**).
 - *Slatinka – kapacita 39 klientov*
 - *Libertas – kapacita 96 klientov*
 - *Ambra – kapacita 25 klientov*
 - *Harmónia – kapacita 50 klientov*
- **Zariadenia pre seniorov** s kapacitou 206 klientov (v zariadeniach pre seniorov sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV).
 - *Ambra s kapacitou 82 klientov a*
 - *Harmónia s kapacitou 96 klientov*
 - *v obci Stará Halič s kapacitou 28 klientov*
- **Podporované bývanie** (je sociálna služba fyzickej osobe **od 16 roku veku do dovŕšenia dôchodkového veku**, ak je táto osoba odkázaná na pomoc a dohľad, pod ktorým je schopná viesť samostatný život):
 - *Slatinka s kapacitou 16 klientov a*
 - *Harmónia s kapacitou 8 klientov*
- **Nocľaháreň** s kapacitou 15 klientov pre občanov s trvalým pobytom v meste Lučenec, ako aj pre občanov s trvalým pobytom mimo mesta (sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorá nemá zabezpečené ubytovanie, ako ubytovanie poskytnutím prístrešia na prenocovanie, sociálne poradenstvo, nevyhnutné ošatenie a obuv, vytvára podmienky na prípravu stravy a na osobnú hygienu). Nocľaháreň spravidla funguje v období od septembra do konca apríla, pričom sa prevádzková doba upravuje (predlžuje) podľa aktuálnych poveternostných podmienok. V súvislosti s pandemiou Covid – 19 od roku 2020 bola prevádzka nocľahárne celoročne nepretržitá.

Niektoré obce územia UMR majú zámer vybudovať menšie pobytové zariadenia pre seniorov – obec Tuhár pre 40 osôb, Veľká nad Ipľom pre 50 osôb.

V meste Lučenec je v rekonštrukcii sociálne zariadenie – **Stredisko sociálnych služieb** s kapacitou 21 klientov, ktoré bude poskytovať:

- pobytové sociálne služby v zariadení pre seniorov pre 10 klientov, zariadenie opatrovateľskej služby – 1 klient a odľahčovaciu službu pre 1 klienta,
- denný stacionár – ako ambulantná sociálna služba pre 9 klientov,

- podporné služby – prepravná služba, požičiavanie pomôcok a denné centrum,
- už existujúce sociálne služby v nocľahárni – práčovňa a stredisko osobnej hygieny,
- ďalšie sociálne služby – opatrovateľská služba a monitorovanie a signalizácia potreby pomoci.

Na území UMR Lučenec sú poskytované ďalšie sociálne služby:

- Mesto Lučenec a viacero obcí územia UMR poskytuje terénnu **opatrovateľskú službu** a **denné stacionáre** (Lučenec 2 denné centrá s kapacitou spolu pre 260 osôb, Tomášovce pre 20 osôb, Panické Dravce pre 30 osôb; denné stacionáre – Lučenec, Divín a Tomášovce).
- Obec Halič má pripravený projekt (aj s vydaným stavebným povolením) pre vybudovanie Centra integrovanej zdravotnej starostlivosti, ktorý počíta so zriadením denného stacionára pre 20 klientov v budove súčasného zdravotného strediska a zároveň vytvorenie materského centra v časti obnovených priestorov. V obci Tuhár je plánovaná výstavba spoločného integrovaného centra sociálnych služieb.

Ďalšie sociálne služby, ktoré sú klientom poskytované na území mesta Lučenec sú:

- Stredisko osobnej hygieny
- Práčovňa
- Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci
- Požičiavanie pomôcok
- Detské jasle

V území UMR Lučenec pôsobia v oblasti sociálnej starostlivosti a rôznym cieľovým skupinám poskytujú sociálne služby tiež občianske združenia a neziskové organizácie:

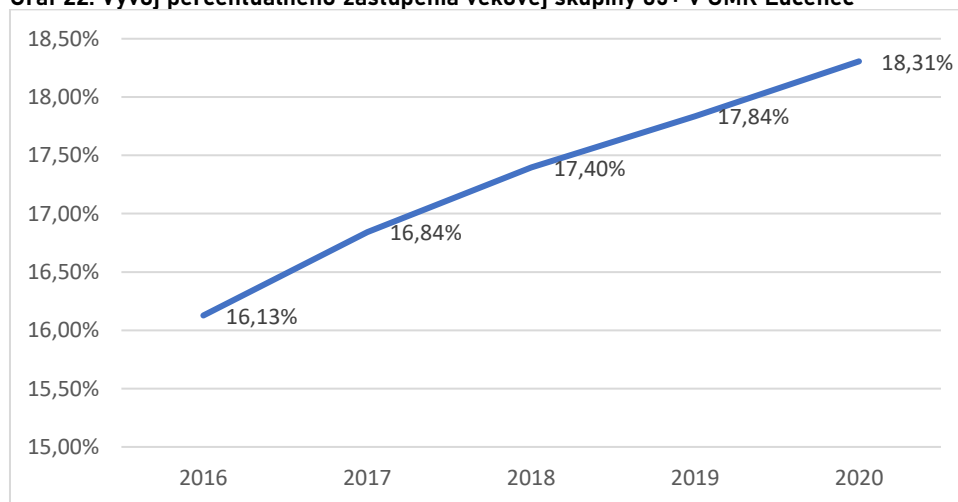
- **OZ ProZdravie** poskytuje domácu opatrovateľskú službu
- **ISTOTA n.o. Lučenec** – chránená dielňa
- **Charitatívno-sociálne centrum sv. Rity Lučenec** (katolícka cirkev Rožňava) – poskytuje pomoc ľuďom v hmotnej núdzi bez domova a prepusteným z výkonu trestu,
- **Červený kríž**
- **OZ Za dôstojný život, Vajanského ul., Lučenec** prevádzkuje:
 - **Detský domov Margaréta** – poskytuje sociálne služby pre deti a mládež od 0 do 18 rokov, príp. do dovŕšenia veku 25 rokov (kapacita 20 detí),
 - **Núdzové bývanie** pre obete násillia, ako aj rodiny bez prístrešia (kapacita 22 klientov)
 - **Útulok** využívaný najmä obeťami násillia, odchovancami detských domovov, ako aj občanmi bez prístrešia (kapacita 7 klientov)
 - **Krízové stredisko** – zariadenie pre deti, ktoré sú obeťami násillia, sociálne ohrozené, opustené, alebo týrané,
- **Naša charita – centrum pomoci Domček.**

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v súčasnosti mesto Lučenec a niektoré obce v jeho okolí poskytujú pomerne širokú škálu sociálnych služieb – aj pobytové aj terénne služby, opatrovateľské služby, avšak vzhľadom na vyvíjajúcu sa demografiu a starnutie obyvateľstva nie sú dostatočné a nebudú v budúcich rokoch postačovať.

Zo štatistických údajov vyplýva, že priemerom v podiele osôb v seniorskom veku sa územie UMR Lučenec nachádza nad počty seniorov v SR aj v BBSK – najmä mesto Lučenec, obce Mikušovce, Tomášovce, Vidiná. **Na základe stúpajúceho trendu je možné očakávať stále väčší prírastok seniorov. Z hľadiska demografického vývoja je preto potrebné sa v najbližších rokoch venovať rozvoju sociálnych služieb a sociálnej pomoci najmä dvom cieľovým skupinám, a to:**

- obyvateľom starším 65 +/seniorom z dôvodu starnutia obyvateľstva,
- obyvateľom zo sociálne znevýhodneného prostredia a ohrození chudobou; z hľadiska početnosti sa jedná najmä o obyvateľov žijúcich v rómskych obydliach a lokalitách.

Graf 22: Vývoj percentuálneho zastúpenia vekovej skupiny 65+ v UMR Lučenec

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Početná a počtom rastúca cieľová skupina seniorov nad 65 rokov bude v budúcnosti potrebovať dostatočné, fungujúce a dostupné sociálne služby, ako aj dostupné a primeranú infraštruktúru a aktivity pre voľný čas.

Špecifickou z hľadiska žijúcich národností v obci je obec Trenč, ktorá má k 31.12.2020 spolu 542 obyvateľov (nárast počtu od roku 2011 o 54 obyvateľov). Podľa Atlasu rómskych komunít, žije v rómskej komunite až 92 % obyvateľov (2019).

Ďalšími obcami s vysokým zastúpením rómskej komunity sú obec Rapovce (49 %) a obec Veľká nad Ipľom (39%).

Viacero obcí vykazuje tiež vysoké % rómskej populácie žijúcej v obciach a to od 10 do 20% – Divín, Lovinobaňa, Panické Dravce, Stará Halič. V meste Lučenec žije podľa Atlasu rómskych komunít 12 % obyvateľov v rómskych komunitách.

V území UMR Lučenec sa nachádzajú obce, kde nežije rómske obyvateľstvo (Vidiná, Tuhár, Pinciná), resp. len nízke percento do 5 % (Mikušovce, Boľkovce a Mýtina).

Nástrojmi na prácu s uvedenými cieľovými skupinami, s cieľom zlepšenia kvality ich života, sú činnosti komunitných centier a terénna sociálna práca.

Vzhľadom na početnejšiu skupinu MRK vo viacerých obciach sú v území UMR zriadené len dve Komunitné centrá a to v meste Lučenec, v ktorých sociálnu a komunitnú prácu zabezpečujú 4 zamestnanci – jedno zriadené mestom Lučenec, ktoré mesto plánuje rozšíriť a jedno súkromné komunitné centrum 3Pé zriadené IN Network Slovakia, n.o.

V komunitnom centre mesta Lučenec na Rapovskej križovatke sa poskytujú, vykonávajú a zabezpečujú činnosti pre cca 300 klientov:

- Sociálne poradenstvo
- Pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov
- Pomoc pri príprave na školskú dochádzku
- Preventívna aktivita
- Záujmová činnosť

Komunitné centrá poskytujú kompletné sociálne a komunitné služby a ich prostredníctvom prispievajú k sociálnej integrácii sociálne vylúčených osôb a to na lokálnej, ako aj na individuálnej úrovni, predovšetkým k integráciou MRK s ostatným obyvateľstvom.

V troch obciach územia UMR plánujú vybudovať komunitné centrum a to v obci Trenč, Pánické Dravce a Vidiná.

Terénna sociálna práca

Terénnu sociálnu prácu zabezpečuje len mesto Lučenec prostredníctvom realizácie projektov od roku 2013. V súčasnosti realizuje terénnu sociálnu prácu cez projekt „**Podpora a zvyšovanie kvality terénnej sociálnej práce**“ v spolupráci s Implementačnou agentúrou MPSVaR. Štyria terénni sociálni pracovníci, s cieľom zlepšenia sociálnej situácie ľudí ohrozených sociálnym vylúčením, poskytujú pomoc obyvateľom mesta, ktorí sa ocitli v sociálnej alebo hmotnej núdzi, nezamestnaným, rodinám s malými deťmi a seniorom s osobitným zreteľom na segregované a sociálne vylúčené komunity.

6.2.2 Zdravotná starostlivosť

Služby zdravotnej starostlivosti sú koncentrované a poskytované najmä v jadrovom meste Lučenec. V meste sa nachádza **Všeobecná nemocnica s poliklinikou Lučenec, n.o.** (ďalej len VŠNsP Lučenec n.o.) poskytujúca široké spektrum zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov žijúcich na juhu Banskobystrického kraja (okresy Lučenec a Poltár)0 obyvateľov). V špecializovaných odboroch infektológia, pneumológia, fitzeológia, ortopédia, urológia, otorinolaryngológia, radiačná onkológia a cievna chirurgia zabezpečuje ústavnú zdravotnú

starostlivosť aj pre okresy Veľký Krtíš, Rimavská Sobota, Hnúšťa a Revúca, čo predstavuje spádové územie s počtom cca **250 000 obyvateľov**.

V súčasnosti VŠNsP Lučenec n.o. poskytuje komplexnú lôžkovú a ambulantnú zdravotnú starostlivosť na regionálnej úrovni. Jedná sa predovšetkým o všeobecnú a špecializovanú ambulantnú starostlivosť v **46 rôznych ambulanciách**, ústavnú zdravotnú starostlivosť **na 16 lôžkových oddeleniach** s počtom **452 lôžok**, poskytuje intenzívnu ošetrovateľskú starostlivosť v rámci Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti a prevádzkuje dopravnú zdravotnú službu. Okrem iných oddelení v nemocnici je v prevádzke Oddelenie pre liečbu dlhodobo chorých, ktoré je napojené na zariadenia sociálnych služieb v meste. V tejto súvislosti sa nemocnica stretáva s problémom umiestnenia sociálne vylúčených pacientov bez vlastného prístrešia (bezdomovcov) po prepustení z liečebnej starostlivosti.

VŠNsP Lučenec n.o. patrí k významným zamestnávateľom v meste Lučenec. Zamestnáva cca **800 pracovníkov**. Aktuálne, podobne ako na celom Slovensku, sa VŠNsP Lučenec n.o. stretáva s problémom nedostatku kvalifikovaného odborného personálu na domácom pracovnom trhu, ktorý sa snaží riešiť prijímaním nových pracovníkov zo zahraničia, najmä z Ukrajiny.

Zámery rozvoja Všeobecnej nemocnice s poliklinikou Lučenec n.o. na obdobie 2016 – 2022 (2025)

- Zníženie energetickej náročnosti jednotlivých stavebných objektov, budov v areáli nemocnice (*zateplenie obvodového plášťa, výmena okien, dverí, zateplenie strešných konštrukcií, rekonštrukcia tepelného hospodárstva*),
- Modernizácia prístrojového vybavenia na jednotlivých pracoviskách (*operačná prístrojová technika, anestéziologické prístroje, diagnostické a terapeutické zdravotnícke prístroje, prístrojové vybavenie na centrálnu sterilizáciu*),
- **Rekonštrukcia a modernizácia vnútorných priestorov stavebných objektov, budov** (*modernizácia obslužných priestorov, chodieb, čakárni, rekonštrukcia priestorov pre jednotlivé oddelenia, ambulancie, pracoviská, rekonštrukcia výťahov*),
- **Ochrana životného prostredia** (*rekonštrukcie inžinierskych sietí, skvalitnenie vonkajšieho prostredia v areáli nemocnice, rekonštrukcie spevnených plôch – komunikácie, chodníky, parkoviská, sadové a parkové úpravy, odpadové hospodárstvo*),
- Informatizácia a bezpečnosť (*Modernizácia nemocničného informačného systému, Vybudovanie kamerového a monitorovacieho systému*).

Okrem nemocnice s poliklinikou zdravotnú starostlivosť v meste poskytujú ďalšie neštátne zdravotnícke zariadenia:

Tabuľka 60: Prehľad neštatných zdravotníckych zariadení v Lučenci

Názov zariadenia	Počet
Poliklinika Q Lučenec	1
Alergicko-imunologická ambulancia	2
Praktický lekár pre deti, pediater	10
Gynekologická ambulancia	5
Kožná ambulancia	4
Praktický lekár pre dospelých	18
Očná ambulancia	2
Ortopedická ambulancia	5
Psychológ, psychiater	5
Rehabilitácie a masáže	2
Stomatologická ambulancia	23

Zdroj: MsÚ Lučenec, 2016

Tabuľka 61: Prehľad ambulantných zdravotníckych zariadení v UMR Lučenec

	Ambulantné zdravotnícke zariadenia
Lučenec	Všeobecná ambulancia pre dospelých, Všeobecná ambulancia pre deti a dorast, Ambulantná pohotovostná služba, Chirurgická ambulancia, Ambulancia úrazovej chirurgie, Nefrologická ambulancia, Ambulancia vnútorného lekárstva, Psychiatrická ambulancia, Neurologická ambulancia, Dermatovenerologická ambulancia, Ambulancia zubného lekárstva, Gynekologická ambulancia, Algeziologická ambulancia, Ambulancia detskej psychiatrie, Ambulancia klinickej psychológie, Ambulancia radiačnej onkológie,...
Boľkovce	
Divín	Všeobecná ambulancia pre deti a dorast, Všeobecná ambulancia pre dospelých, Gynekologická ambulancia, Ambulancia zubného lekárstva
Halič	Všeobecná ambulancia pre deti a dorast, Všeobecná ambulancia pre dospelých, Ambulancia zubného lekárstva
Lovinobaňa	Všeobecná ambulancia pre dospelých, Praktický lekár pre deti a dorast, Ambulancia zubného lekárstva
Mikušovce	
Mýtna	Všeobecná ambulancia pre dospelých, Ambulancia zubného lekárstva
Panické Dravce	
Pinciná	
Rapovce	Všeobecná ambulancia pre dospelých
Stará Halič	
Tomášovce	
Trenč	
Tuhár	
Veľká nad Ipľom	Všeobecná ambulancia pre dospelých
Vidiná	

Zdroj: e-vuc.sk/bbsk

V meste Lučenec sa nachádzajú aj viaceré ďalšie subjekty poskytujúce zdravotnú starostlivosť pre okres Lučenec (Zdroj: VUC BBSK):

Pohotovostná služba:

- LSPP pre deti a dorast
- LSPP pre dospelých
- Zubno-lekárska pohotovosť

Záchranná zdravotná služba:

- Záchranná zdravotná služba, RZP
- Záchranná zdravotná služba, RLP
- Záchranná zdravotná služba, RZP
- Rýchla záchranná služba – prevádzkuje spoločnosť Falck Záchranná a.s., Bačíkova 7, Košice

Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti (ADOS):

ADOS sú súčasťou primárnej zdravotnej starostlivosti a patria medzi zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Medzi služby poskytované ADOS patrí komplexná ošetrovateľská starostlivosť o klienta, rodiny, skupiny v prirodzenom sociálnom prostredí, predovšetkým v rámci skupiny geriatrických pacientov, ktorá sa často realizuje v koordinácii s opatrovateľskou službou zabezpečovanou poskytovateľmi opatrovateľskej služby. V meste Lučenec pôsobia nasledovné ADOS:

- ADOS – Námestie republiky 15
- ADOS – Budáčová, s.r.o., Ul. A. Bernoláka 17
- ADOS TOP SAMBESI s.r.o., – Rúbanisko II/77

Hospice:

Hospice sú zariadenia orientované na starostlivosť o pacientov v záverečnom štádiu choroby, teda v čase, keď ich choroba prestala reagovať na kauzálnu liečbu (nevyliciteľne chorí pacienti). V Lučenci v súčasnosti svoje služby poskytuje Hospic PRO VITAE, HESTIA (Námestie Republiky 15).

Ďalšie početné ambulancie pre všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť (zoznam za okres Lučenec je uvedený nižšie pod čiarou¹⁰).

¹⁰ Pohotovosti (6), Ambulancie/Lekári (230), Akupunktúra (1), Algeziologické ambulancie (2), Ambulancie klinickej výživy (1), Chirurgické ambulancie (3), Cievne ambulancie – angiologické (4), Denný stacionár (1), Dentálna hygiena (1), Diabetologické ambulancie (5), Endokrinologické ambulancie (2), Esteticko-plastická chirurgia (1), Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia (5), Gastroenterologické ambulancie, Geriatrické ambulancie, Gynekologické ambulancie (18), Hematologické ambulancie (2), Hepatologické ambulancie (1), Interné ambulancie (8), Iné – nezaradené ambulancie (7), Jednodňová chirurgia (1), Kardiologické ambulancie (3), Korektívna dermatológia (1), Kožné ambulancie – dermatologické (4), Laserová medicína (1), Lekárska genetika (1), Logopedické ambulancie (5), Neurologické ambulancie (4), ORL ambulancie – ušné, nosné, krčné (2), Onkologické ambulancie (3), Ortopedické ambulancie (5), Očné ambulancie (6), Poradne na odvykanie od fajčenia (1), Psychiatrické ambulancie (4), Psychiatrické liečebne (1), Psychologické ambulancie (14),

V meste majú svoje zastúpenie všetky tri zdravotné poisťovne (Všeobecná zdravotná poisťovňa a.s., Dôvera zdravotná poisťovňa, a.s. a Union zdravotná poisťovňa, a.s.).

6.2.3 SWOT analýza – Sociálna a zdravotná starostlivosť

Silné stránky	Slabé stránky
SOCIÁLNE A KOMUNITNÉ SLUŽBY - existencia siete sociálnych služieb – pobytové i terénne sociálne služby, domovy sociálnych služieb - širšia škála sociálnych služieb poskytovaná neverejnými poskytovateľmi - komunitné služby a 2 komunitné centrá - aktuálne Komunitné plány sociálnych služieb -...zámery výstavby pobytových zariadení - zámery výstavby denných centier ZDRAVOTNÍCKE SLUŽBY - Lučenec má VŠNP, nemocnica je ekonomicky udržateľná - vyhovujúca sieť zdravotníckych zariadení (odborné ambulancie pohotovosť, záchranná služba, ADOS,) - ...	SOCIÁLNE A KOMUNITNÉ SLUŽBY - chýba prepravná služba - chýba služba včasnej intervencie - chýbajú služby 24 hod. opatrovateľskej starostlivosti, týždenná forma - nedostatok denných centier (trend starnutia) - vysoký počet nevybavených žiadostí o umiestnenie v pobytových zariadeniach sociálnej starostlivosti - nedostatočná odbornosť opatrovateľských služieb poskytovaných rodinnými príslušníkmi (v rámci zaopatrovacieho príspevku, cez ÚPSVaR ako náhradné riešenie nezamestnanosti rodinných príslušníkov) - nedostatočná terénna sociálna práca (je závislá na externých zdrojoch) - nedostatok sociálnych (nízkonákladových) nájomných bytov; finančná nedostupnosť bývania (vid'. kap. Bývanie) - zlé životné podmienky Rómov, chýba pasport stavu obydli v rómskych lokalitách - časť nízkoštandardných bytov je v zlom stavebno-technickom stave - nedostatočná spolupráca poskytovateľov sociálnych služieb ZDRAVOTNÍCKE SLUŽBY - nedostatok odborného personálu v nemocnici - chýba zariadenie pre umiestňovanie chorých bezdomovcov po hospitalizácii v nemocnici

Reumatologické ambulancie (2), Rádiodiagnostické ambulancie (4), Ultrazvukové ambulancie – sonografické (4), Urologické ambulancie (3), Všeobecný lekár pre deti a dorast (13), Všeobecný lekár pre dospelých (36), Zubná technika, Zubné ambulancie – stomatologické (48).

	- nedostatok hospicov, služby hospicov sú ťažko dostupné (permanentná obsadenosť)
Príležitosti	Hrozby
SOCIÁLNE A KOMUNITNÉ SLUŽBY - zvyšujúci sa záujem o sociálne a komunitné služby - dobudovanie siete sociálnych služieb, skvalitnenie a rozšírenie ponuky pre občanov podľa ich záujmu - sieťovanie a skvalitňovanie spolupráce medzi samosprávou a subjektmi, poskytovateľmi služieb - zvyšovanie odbornosti pracovníkov v sociálnych a komunitných službách - vybudovanie stredísk sociálnych služieb - rozvoj dobrovoľníctva v sociálnych službách - spolupráca s neziskovým sektorom v oblasti inklúzie marginalizovaných skupín - spolupráca so strednou školou Pedagogickou a sociálnou akadémiou (výchova sociálnych pracovníkov) ZDRAVOTNÍCKE SLUŽBY - definované rozvojové zámery nemocnice - prijímanie lekárov zo zahraničia (Ukrajina) - Využitie EŠIF na financovanie strategických zámerov v sociálnej a zdravotníckej oblasti	- starnutie obyvateľstva a nárast počtu osôb so zdravotnými problémami - chýbajúce zdroje na sociálnu starostlivosť - vysoký podiel obyvateľov so sociálnymi problémami a spolužitím v komunite (bezdomovci, nezamestnaní, chudobní) - rezignácia obyvateľov riešiť vlastnú nepriaznivú sociálnu situáciu - zvyšovanie cien sociálnych služieb - neprehľadné zmeny vo fungovaní zdravotníctva veľké množstvo neplatičov – chudoba - možnosti vzniku dlhodobých negatívnych následkov neriešenia problémov v zdravotníctve a sociálnej starostlivosti - demotivujúci sociálny systém

6.3 Bývanie

Výstavba nových, najmä nájomných bytov, je jedným z predpokladov udržateľnosti i nárastu počtu obyvateľov. Budovaniu nájomných bytov sa už dlhodobo venuje mesto Lučenec.

Podľa Zoznamu dotácií na nájomné byty (zdroj: www.mindop.sk) bolo v území UMR Lučenec za posledných 5 rokov 2016 – 2021 postavených spolu 161 bytov. Z toho najviac v meste Lučenec (124). V Haliči bolo postavených 14 nájomných bytov, v obci Veľká nad Ipľom 11 a v obci Mýtina 12 nájomných bytov.

Rozvoj bývania a výstavba nájomných bytov priamo súvisí s dopytom po nájomných bytoch a s pracovnými príležitosťami. Záujem je najmä o cenovo dostupné nájomné bývanie pre mladé rodiny.

Podiel výdavkov domácností za bývanie, elektrinu, teplo a vodu siete v porovnaní rokov 2011 a 2019 klesol, posledné roky predstavuje v BBSK menej ako 15 % avšak podiel výdavkov na bývanie na celkových príjmoch domácnosti je v Banskobystrickom kraji vyšší ako na Slovensku – príjmy domácností v BBSK boli okrem roku 2019 nižšie ako slovenský priemer, zatiaľ čo výdavky za spomenuté položky boli každoročne vyššie.

Tabuľka 62: Podiel výdavkov domácností za bývanie, elektrinu, teplo a vodu na čistých príjmoch domácností (%)

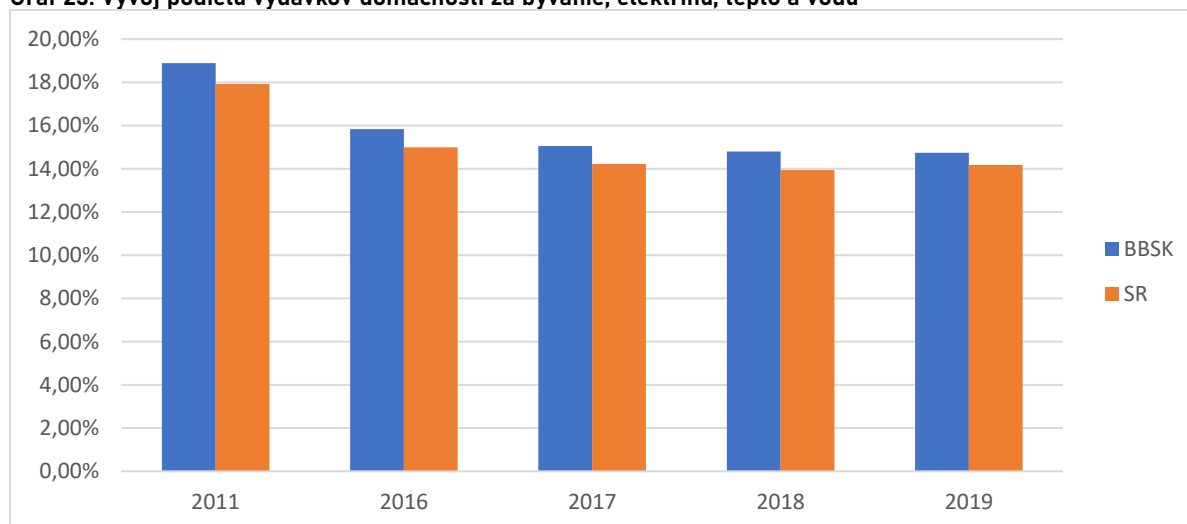
	Čisté príjmy domácností (€)					Čisté výdavky domácností na bývanie, elektrinu, teplo a vodu (€)				
	2011, 2016-2019					2011, 2016-2019				
BBSK	349,62	435,52	450,62	467,59	499,14	66,03	69	67,82	69,23	73,61
SR	361,77	440,91	455,83	473,35	495,84	64,84	66,11	64,83	65,99	70,27

Tabuľka 63: Podiel výdavkov domácností za bývanie, elektrinu, teplo a vodu na čistých príjmoch domácností (%)

	Podiel výdavkov na príjmoch (%)				
	2011, 2016-2019				
BBSK	18,89	15,84	15,05	14,81	14,75
SR	17,92	14,99	14,22	13,94	14,17

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Graf 23: Vývoj podielu výdavkov domácností za bývanie, elektrinu, teplo a vodu

Zdroj: ŠÚ SR, 2022

Od roku 2013 bola priebežne zverejňovaná ponuka nových nájomných bytov v Lučenci na Rúbanisku III/61,62 – 1. etapa, Rúbanisku III/63, 64 a 65 – 2. etapa a v bytovom dome na Ulici lúčnej a Ulici Juraja Fándlyho. Mesto Lučenec tieto byty odkupuje z dotácie MDVRR SR a úveru od štátneho fondu rozvoja bývania od súkromných spoločností, ktoré realizovali rekonštrukciu uvedených bytových domov. Takýmto spôsobom mesto zabezpečuje dostatok bytov hlavne pre mladých obyvateľov a mladé rodiny.

V meste Lučenec boli postavené nové nájomné byty, a to:

- bytový dom Lúčna, s počtom bytov **36**, ktoré sú vo vlastníctve Mesta Lučenec,
- bytový dom Rúbanisko III/61,62, s počtom bytov **36**, ktoré sú vo vlastníctve mesta Lučenec,
- bytový dom Rúbanisko III/63,64 a 65 s počtom bytov **51**, ktoré sú vo vlastníctve mesta Lučenec,
- bytový dom Juraja Fándlyho 2384/5, s počtom bytov **37**, ktoré sú vo vlastníctve mesta Lučenec.

V období od roku 2014 – 2020 bolo na Ulici cintorínskej v Lučenci (sekcia L,K,H,G a F) postavených a skolaudovaných 82 bytov spoločnosťou Stavoúnia.

Vývoj bytového fondu do roku 2020 podľa Územného plánu mesta Lučenec predstavuje nárast o 2 393 bytov na celkový plánovaný počet bytov v tomto roku – 12 671 bytov.

Územný plán mesta Lučenec umožňuje výstavbu pomerne vysokého počtu bytov a výhľadovo po roku 2025 je plánovaná výstavba:

- v lokalite Ládovo /Haličská cesta 195 bytov,
- v lokalite cesta na Panické Dravce spolu 278 bytov,
- v lokalite Havaška, spolu 58 bytov.

Taktiež je rozpracovaná výstavba bytov v lokalitách Rúbanisko I – 91 bytov.

Tabuľka 64: Prehľad potreby zvýšenia kapacity bývania v UMR Lučenec

	Potreba zvýšenia kapacity Áno/Nie	Typy/formy bývania	Pripravenosť na výstavbu
Lučenec	A	Nájomné byty nízkeho štandardu (počty vid'. v texte).	ÚP mesta rieši rozvoj bývania
Boľkovce	A	rodinné domy (RD)	N
Divín	A	RD	ÚPD v príprave
Halič	A	RD (100) bytové domy (3)	ÚP pre IBV, Príprava PD pre IBV, Stavebné povolenie pre bytové domy a nájomné byty.
Lovinobaňa	A	bytové domy	ÚP schválený
Mikušovce	A	IBV pre 18 RD	N
Mýtna	-	-	-
Panické Dravce	A	100 RD	zámer vypracovať ÚP
Pinciná	N		
Rapovce	A	???	N
Stará Halič	A	RD	N
Tomášovce	A	RD (50) , bytové domy (5)	ÚP schválený
Trenč	A	RD (min.10)	PD v príprave
Tuhár	A	RD (RD)	N
Veľká nad Ipľom	A	Nájomné byty (11)	Áno ???
Vidiná	A	bytové domy, RD	ÚP schválený, PD pre bytový dom

Zdroj: Dotazníkový prieskum v obciach UMR Lučenec, 2021

6.3.1 SWOT analýza – Bývanie

Silné stránky	Slabé stránky
- dostatok bytov bežného štandardu - nájomné byty (podporené zo ŠFRB) sú lacnejšie - vybudovaná technická infraštruktúra v meste Lučenec - Program rozvoja bývania v Lučenci do r. 2020 - návrh bývania zo schváleného územného plánu mesta s nárastom počtu bytov	- klesá počet trvale obývaných bytov - nedostatok nájomných nízkonákladových sociálnych bytov vzhľadom na vysoký počet ľudí s nízkymi príjmami; nedostatok bytov s nízkym štandardom - zlý stav existujúcich nízkoštandardných bytov - existencia „čiernych“ stavieb na bývanie najmä v rómskych osídleniach - nevybudovaná/chýbajúca technická infraštruktúra pre rozvoj bývania (vodovody, kanalizácie, ČOV)
Príležitosti	Hrozby
- Program rozvoja bývania v Lučenci a v území UMR do r. 2027 - humanizácia sídlisk/lokalít bývania/rómskych osídlení - využitie finančných príležitostí na rozvoj bývania – ŠFRB, - zvyšovanie pracovných príležitostí - využívanie alternatívnych zdrojov energie na prevádzku objektov bývania	- cenová nedostupnosť nájomných bytov v prípade rastu cien - stúpajúca cena pozemkov a nehnuteľností - starnutie obyvateľstva - odliv mladých ľudí a rodín z mesta - vzhľadom na nedostatok bytov nižšieho štandardu rozmáhanie prenajímania súkromných nehnuteľností za nevyhovujúcich podmienok

6.4 Voľný čas

Príležitosti pre trávenie voľného času obyvateľov územia UMR Lučenec, ako aj jeho návštevníkov považujú zástupcovia mesta a obcí za nepostačujúce nie len v samotnom meste Lučenec, ale aj v obciach územia UMR. Infraštruktúra a aktivity voľného času významne prispievajú aj k rozvoju prímestskej rekreácie a k rozvoju cestovného ruchu zvyšovaním návštevnosti.

Za nedostatok sa považuje aj fakt, že voľnočasová infraštruktúra (kultúrna, športová, spoločenská) nepokrýva potreby a záujmy všetkých cieľových skupín obyvateľstva a chýbajú možnosti aktívneho trávenia voľného času najmä pre dospelých a seniorov. Tento nedostatok naberá na významnosti a dôležitosti najmä z dôvodu starnutia obyvateľstva v celom území UMR Lučenec.

6.4.1 Kultúra a kultúrna infraštruktúra

Kultúrnym centrom regiónu Novohrad je mesto Lučenec, na čo má vzhľadom na početnosť svojich kultúrno-historických pamiatok, kultúrnych inštitúcií, organizovaných podujatí, či aktívnych umelcov, umeleckých súborov a spolkov, veľmi dobré predpoklady. Ako pozitívum možno hodnotiť i rozmanitú národnostnú štruktúru obyvateľstva mesta a pestrosť kultúrnych hodnôt jednotlivých národností a etník možno aktívne využívať v prospech rozvoja kultúry v meste.

Na základe údajov zo Štatistického úradu (databáza DATAcube), ako aj na základe informácií z PHRSR mesta a obcí a z výstupov dotazníka spracovaného obcami, sa kultúrne inštitúcie a kultúrna infraštruktúra nachádza najmä v jadrovom meste Lučenec. Jedná sa najmä o kiná, múzea, nové Mestské múzeum v budove historickej Radnice, Novohradskú galériu i Novohradskú knižnicu. Zriadené sú obecné knižnice nachádzajúce sa v 9-tich z 15 obcí UMR Lučenec, sú však menej využívané.

V meste Lučenec a takmer v každej obci UMR Lučenec sa nachádza kultúrny dom – dve obce majú po 2 kultúrne domy (Boľkovce a Lovinobaňa). Kultúrne stánky sú však v zlom stavebnom technickom stave so zastaraným vybavením.

V území sa nenachádza žiadne profesionálne divadlo, ale divadelné súbory pôsobia a predstavenia sa hrajú v meste Lučenec i v niektorých obciach využívajúc existujúce kultúrne objekty v obci (napr. obce Divín i Pinciná).

Mesto Lučenec a jeho okolie bolo rodiskom alebo pôsobiskom viacerých významných osobností z oblasti kultúry a umenia. Sú to o.i. spisovateľka Božena Slančíková – Timrava, maďarský básnik Sándor Petöfi, spisovateľ a básnik Koloman Banšell, maliar Janko Alexy, či maliar a grafik Július Szabó.

Ako pozitívum možno hodnotiť i rozmanitú národnostnú štruktúru obyvateľstva mesta a pestrosť kultúrnych hodnôt jednotlivých národností a etník možno aktívne využívať v prospech rozvoja kultúry v území UMR.

Územie disponuje potenciálom pre rozvoj maďarskej kultúry – vysoký je predovšetkým v meste Lučenec a v obciach s vyšším percentom maďarskej populácie.

V Lučenci, v obci Trenč a v ďalších obciach s vyšším percentom rómskej populácie (Rapovce, Lovinobaňa) je potenciál pre rozvoj rómskej kultúry.

V území je organizovaných niekoľko kultúrnych a spoločenských akcií, predovšetkým individuálne/lokálne v meste Lučenec a obciach – najmä oslavy kresťanských sviatkov, plesy, folklórne dni, stavenie májov, MDD, MDŽ, Rozlúčka s letom a ďalšie.

Medzi významné kultúrne podujatia, ktoré presahujú lokálny charakter a zvyšujú krátkodobú návštevnosť územia patria najmä udalosti ako Novohradský folklórny festival, Timravina studnička, Lučenské hodovanie, Novohradský maratón, festivaly Divadelná jeseň a Jazzové lístie, ďalej Haličské slávnosti, Poipel'ský umelecký festival či regionálne gastronomické podujatie (Pinciná), tiež napr. Národná a celoštátna výstava psov v Lučenci.

Bolo by do budúcnosti vhodné zvýšiť počet atraktívnych, najmä viacdňových, podujatí, prípadne rozšíriť rámec už existujúcich podujatí etablovaných na miestnej, či okresnej úrovni. Rovnako je potrebné vhodne koordinovať existujúce aktivity, čo nie je možné bez aktívnej spolupráce všetkých zainteresovaných subjektov.

Kultúrne, historické a pamiatkové objekty v území UMR Lučenec reprezentujú viaceré objekty nachádzajúce sa v meste Lučenec (popísané bližšie v kapitole cestovný ruch 0), navštevovanými dominantami sú Hrad Divín, zámok v Haliči, vo viacerých obciach sa nachádzajú kaštiele s areálmi – v Lučenci Szilassyho kaštieľ, Rakottayho vila, Malovesský ďalej kaštieľ Halič, opevnený kaštieľ v Divíne, kaštieľ Vidiná.

Stavebno-technický stav historických a pamiatkových objektov vyjadruje nasledujúca tabuľka:

Tabuľka 65: Prehľad pamiatok v území UMR Lučenec

	Zaužívaný názov	Technický stav
Lučenec	63 NNKP, napríklad: pomník rumunskej armáde	dobrý
	neologická synagóga	dezolátny
	Hrobka rod.Andrejcsikovcov	vyhovujúci
	kaštieľ a park	vyhovujúci
	Szilassyho kaštieľ	narušený
	Rakottayho vila	vyhovujúci
	kalvínsky kostol	dobrý
	evanjelický kostol	vyhovujúci
	Malovesský kaštieľ	narušený
Boľkovce	Kostol sv.Dionýza	vyhovujúci
Divín	Hrad Divín	narušený
	kostol Všetkých svätých	vyhovujúci
	katolícka fara	vyhovujúci
	opevnený kaštieľ	v obnove, v reštaurovaní
Halič	kostol Nájdenia sv.Kríža	v obnove, v reštaurovaní
	kaštieľ Halič s areálom	dobrý
	manufaktúra na majoliku	narušený
Lovinobaňa	pam.tabuľa revolučného NV	dobrý
Mikušovce		
Mýtňa	evanjelický kostol	dobrý
	evanjelický kostol s opevnením	narušený
Panické Dravce		
Pinciná	Temetodomb, kostol zaniknutý	dobrý
Rapovce		
Stará Halič	Kostol r.k.sv.Juraja	v obnove, v reštaurovaní
Tomášovce		
Trenč		
Tuhár		
Veľká nad Ipľom		
Vidiná	kaštieľ Vidiná s areálom	narušený
	kaplnka Božského srdca	vyhovujúci

Zdroj: pamiatky.sk

6.4.2 Šport a športová infraštruktúra

Zázemie pre aktívny oddych a **športové aktivity** obyvateľstva, ako aj pre činnosť športových klubov v rámci územia UMR Lučenec, nie je dostatočné a potrebné sú nové impulzy pre jeho ďalší, koordinovaný rozvoj. Širokú škálu športov a športovania ponúkajú športové kluby i športová infraštruktúra v meste Lučenec i v niektorých obciach – napr. hokejové kluby v Haliči a v Boľkovciach, cykloklub i strelecký klub v Mýtnej, lukostrelecký klub v Divíne, vo viacerých obciach aktívny turistický klub a pod.

Jadrové mesto Lučenec je mnoho rokov známym v športoch **basketbal, futbal, futsal, judo, stolný tenis, tanečný šport, tlak na lavičke a boccia**. Pôsobia tu dva profesionálne športové kluby – Futsal klub Lučenec a Basketbalový klub mesta Lučenec (BKM). Futsalový klub hrá najvyššiu slovenskú súťaž – Extraliga, Varta liga a BKM v sezóne 2020/2021 hrá najvyššiu slovenskú basketbalovú ligu a športovci v tlaku na lavičke klubu **Powerlifting PWC** získali už mnoho titulov Majstrov sveta a majstrov Európy vo svojich vekových a váhových kategóriách. V meste uskutočňuje Slovenský pohár i **medzinárodné súťaže v tanečnom športe**.

V spolu 30 športových kluboch je v meste organizovaných 2319 členov, z toho viac ako 1300 detí a mládeže (zdroj: MsÚ Lučenec, štatistika k r. 2016).

Pre širokú verejnosť sú sprístupnené viacúčelové športoviská v areáloch základných škôl, pre mladých funguje skatepark, vybudované sú nové športoviská – Fit cesta i posilňovacie zariadenia v Mestskom parku, multifunkčné a detské ihriská

V okolí mesta sa rozvíja cykloturistika, turistika a nordic walking. O cykloturistických trasách pojednáva viac kapitola cestovný ruch.

Pre širokú verejnosť a pre návštevníkov regiónu slúžia Termálne kúpalisko Novolandia a Wellness Thermalpark v Rapovciach.

Len v siedmych obciach (z 15tich) územia UMR Lučenec (mimo mesta Lučenec) sa nachádzajú a využívajú multifunkčné ihriská, v niektorých obciach sú už zriadené a funkčné fitnes centrá, či posilňovne.

V meste Lučenec poskytuje športové služby Zimný štadión, Športová hala Aréna, Letné kúpalisko a Futbalový štadión. Futbalové ihriská a futbalové kluby sa nachádzajú takmer v každej obci územia UMR Lučenec. Na území mesta svoje športové pohybové služby ponúkajú aj viaceré súkromné subjekty a športoviská.

V území UMR, resp. v celom okrese Lučenec (i pre susediace okresy v rámci SPR okresov Lučenec – Poltár – Veľký Krtíš) chýba regionálna krytá plaváreň so službami relaxu a odpočinku (najbližšia krytá plaváreň je vo Zvolene). Mesto Lučenec schválilo investičný zámer vybudovať novú krytú plaváreň v areáli letného kúpaliska.

V území chýbajú Outdoorové ihriská, či značené chodníky pre Nordic wolking, či iné športovo a bezpečne vybavené verejné priestranstvá a lokality (kyslíkové dráhy) pre zdravý, nenáročný a aktívny pohyb dospelých a staršej generácie.

V príťažlivom prírodnom prostredí v rámci území viacerých obcí je plánované zriadenie športových aj oddychovo rekreačných zón pre využívanie tak miestnymi obyvateľmi, ako aj návštevníkmi regiónu – rekreačný areál Ľadovo, Ružín, rozvoj cykloturizmu, náučné cesty a chodníky v súlade so zámermi OOCR Turistický Novohrad – Podpoľanie.

6.4.3 SWOT analýza – Voľný čas

Silné stránky	Slabé stránky
Kultúra a kultúrna infraštruktúra - početné kultúrno-historické pamiatky - početné aktívne kultúrne inštitúcie a zariadenia - množstvo organizovaných kultúrnych podujatí - dostatok priestorov pre usporadúvanie kultúrnych podujatí - rozmanitá etnická štruktúra – pestrosť kultúrnych tradícií a hodnôt - početné aktívne umelecké a remeselné súbor a spolky/krúžky Šport a športová infraštruktúra - vybudovaná športová infraštruktúra - dostupné športoviská pre všetkých (mestské, súkromné) - športové výsledky - vysoká divácka podpora - rozvoj cykloturistiky a pešej turistiky (NWT) - pripravené nové investičné zámery pre vybudovanie novej športovej infraštruktúry (nová krytá plaváreň)	Kultúra a kultúrna infraštruktúra - zlý technický stav viacerých kultúrno-historických objektov - málo významnejších kultúrnych podujatí regionálneho a nadregionálneho charakteru s trvaním viac než 1 deň - slabá podpora umelcov a umeleckých telies – Novohrad dlži veľa rozvoju folklóru - pomerne slabá úroveň spolupráce a koordinácie aktivít jednotlivých kultúrnych inštitúcií - nedostatočná úroveň práce s Rómami a využitia ich kultúrnych hodnôt pre rozvoj kultúry v regióne - malá priestorová kapacita Novohradského múzea a galérie, obzvlášť obmedzená je muzeálna expozícia Šport a športová infraštruktúra - chýbajúca krytá plaváreň - nedobudovaná tribúna futbalového štadióna - opotrebovaný skatepark a potreba jeho rekonštrukcie - ihriská sú v zlom stave (mesto, obce) nedostatok a zlý technický stav a označenie cykloturistických trás - nedostatočná informovanosť o športovom dianí vo väzbe na aktivity podporujúce rozvoj cestovného ruchu a zvyšovanie počtu návštevníkov mesta cez športové udalosti zvyšujúce počet prenocovaní - chýbajúce kapacity pre ubytovanie (športové udalosti, aktivity)
Príležitosti	Ohrozenia
Kultúra a kultúrna infraštruktúra rozvoj cezhraničnej kultúrnej spolupráce s Maďarskom	Kultúra a kultúrna infraštruktúra nízka vzdelanostná (i ekonomická) úroveň obyvateľstva, čo negatívne vplyva na jeho kultúrnu úroveň a dopyt po kultúre

• znovuoobnovenie Domu vedy a techniky – atraktívna kultúrno-vzdelávacia inštitúcia pre deti a mládež • regionálna výchova a vzdelávanie v oblasti kultúry • vybudovanie nového Mestského múzea • rekonštrukcia Divadla B. S. Timravy na moderný, multifunkčný kult. priestor – existuje projektová dokumentácia • aktívnejšia spolupráca s umeleckými súbormi pôsobiacimi v území v rozvoji kultúry • financovanie projektov v oblasti kultúry z externých zdrojov – potreba kvalitnej projektovej činnosti • ... Šport a športová infraštruktúra • existencia vhodných priestorov na vybudovanie nových nenáročných ihrísk, rekreačných plôch • nová športová infraštruktúra – relaxačná zóna a nové detské ihriská • prírodné podmienky pre rozvoj aktívneho oddychu, pohybu, rekreačného športu • rozvoj športu ako produktu CR a prímestskej rekreácie	• finančná poddimenzovanosť niektorých kultúrnych zariadení a inštitúcií – nemožnosť realizovania kultúrnej činnosti v potrebnej kvalite • odliv mladých ľudí z regiónu – absencia nových, kreatívnych, „mladých“ postupov v oblasti kultúry • vysoké byrokratické zaťaženie a zle nastavená legislatíva – zdĺhavé procesy schvaľovania podpory projektov v oblasti kultúry z verejných zdrojov (BBSK, MK SR) • ... Šport a športová infraštruktúra • slabá podpora športu štátom • nákladná prevádzka športovísk • športové kluby sa spoliehajú na finančnú podporu mesta/obcí a súkromných subjektov • nízka kúpna schopnosť obyvateľstva platiť športové služby • málo príležitostí pre získavanie externých zdrojov fondov EÚ, resp. ďalších finančných programov na podporu rozvoja športu • ...
--	---

7 Životné prostredie a zmena klímy

Mesto Lučenec má vypracovaný Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES, 2021) na vymedzenom území katastra mesta a susediacich obcí, medzi nimi aj 8 obcí, ktoré sú súčasťou územia UMR Lučenec (Halič, Boľkovce, Vidiná, Mikušovce, Pánické Dravce, Pinciná, Stará Halič a Tomášovce). V tejto kapitole uvádzame niektoré zistenia a návrhy z tohto dokumentu týkajúce sa stavu ŽP.

Súčasťou kapitoly je aj základná charakteritika územia z hľadiska dopadov zmeny klímy.

Región okolo jadrového mesta Lučenec možno charakterizovať z hľadiska dopadov zmeny klímy ako jeden z najexponovanejších v rámci SR.

7.1 Vodné toky, vodné plochy, podzemné vody

Mesto Lučenec sa nachádza v povodí rieky Ipel', ktorý sa zaraďuje do povodia Dunaja. Územím preteká Krivánsky potok a jeho prítok Tuhársky potok, juhovýchodne od Lučenca sa vlievajú do Ipľa. V intraviláne mesta je Tuhársky potok regulovaný, ale v niektorých lokalitách sa v prípade výdatných zrážok napriek tomu vylieva. Na oboch vodných tokoch sa vykonáva monitorovanie kvality povrchovej vody. Pri kvalite povrchových vôd sa hodnotí ekologický stav, chemický stav kvality vody. Podľa údajov MÚSE a Vodného plánu SR (2015) je ekologický stav povrchových vôd „zlý“ a chemický stav „dobrý“. Povrchové vody znečisťujú najmä organické znečistenia, teda odpadové vody (komunálne a priemyselné) vypúšťané priamo do recipientov – do vodných tokov (zdroj: MÚSES).

V rámci dotazníkového prieskumu obce Divín, Halič, Lovinobaňa, Pinciná (Ipel'), Trenč a Vidiná označili stav povrchových vôd ako vyhovujúci. Pánické Dravce zaznamenali občasné znečistenie. Tomášovce označili stav za nevyhovujúci a Tuhár za zlý (vypúšťanie žumpy do potoka).

Samočistiacu schopnosť ohrozuje aj nevyhovujúce koryto Tuhárskeho potoka, ktoré je v časti pred Lučencom rovné, čo umožňuje znečisteniu dostávať sa priamo do vodnej nádrže Ľadovo v Lučenci. Ľadovo na Tuhárskom potoku v správe Povodia Hrona má zátopovú plochu 26,2 ha, plochu 0,26 km², objem 640 000 m³, priemerný ročný prietok 0,36 m³/s, prevádzkovú hladinu 202,85 m n. m. Ľadovo je viacúčelová nádrž – produkčný rybník, športové rybárstvo, rekreačné účely a na zmiernenie prívalovej vlny v prípade povodne. Výška hrádze je 5,7 m, dĺžka čelnej hrádze 303 m, dĺžka bočnej hrádze 467 m. V súčasnosti je jej využívanie na kúpanie nevhodné z dôvodu znečistenia. Po rekonštrukcií a začatí prevádzky zrekonštruovanej ČOV v Haliči je predpoklad zabezpečenia čistejšej vody v nádrži Ľadovo.

Kvalitu podzemných vôd ovplyvňuje horninové prostredie a kvalita vody v povrchových tokoch. Znečistenie podzemných vôd odráža najmä vplyvy priemyselnej a poľnohospodárskej činnosti, čoho dôkazom sú v území zvýšené koncentrácie dusíkatých látok, amónnych iónov, ťažkých kovov a organických látok (zdroj: MÚSES).

Medzi rarity územia patria studne artézskej:

- Voda prírodná, slabo mineralizovaná, hydrouhličitanovo-chloridová, sodná, fluorová, studená, hypotonická na ul. Z. Nejedlého s hĺbkou vrtu 319 m (realizovaný v r. 1896).
- Voda prírodná, slabo mineralizovaná, hydrouhličitanovo-chloridová, sodná, fluorová, studená, hypotonická na ul. Komenského s hĺbkou vrtu 364,5 m (realizovaný v r. 1899), s výdatnosťou 0,4l/s.
- Voda prírodná, slabo mineralizovaná, hydrouhličitanovo-chloridová, sodná, fluorová, studená, hypotonická Námestie artézskych prameňov – centrálna mestská zóna (Vrt HGL 1).

7.2 Ovzdušie

Kvalitu ovzdušia určuje obsah znečisťujúcich látok vo vonkajšom ovzduší. V území mesta a jeho okolia (UMR Lučenec) sa na znečisťovaní ovzdušia v najväčšej miere podieľa priemyselná výroba, vysoká intenzita cestnej dopravy a výroba elektriny.

Podľa údajov z Okresného úradu, odboru starostlivosti o životné prostredie v Lučenci sa na území mesta nachádza 54 stredných a veľkých zdrojov znečistenia ovzdušia. MÚSES uvádza najväčšie zdroje znečistenia:

Adient Slovakia, Družstvo Agrospol, Ipeľské tehelne, Johnson Controls, JP foam manufacturing, Mecom Group, Novoker a Numerox.

Stav ovzdušia v meste nie je systematicky mapovaný a meraný. Počet malých zdrojov znečistenia ovzdušia na území mesta Lučenec za posledných 5 rokov 2016 – 2020 rastie – znázorňuje nasledujúca tabuľka:

Tabuľka 66: Počet prevádzkovateľov malých zdrojov znečisťovania ovzdušia v rokoch 2016 – 2020

Rok	Počet	
2016	78	
2017	79	
2018	89	
2019	105	
2020	107	

Na území mesta Lučenec sa nachádzajú prevádzky na základe integrovaných povolení v rámci integrovanej prevencie a kontrole znečisťovania životného prostredia v súlade so Zák. č. 39/2013 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole životného prostredia:

- Výroba tehliarskych a murárskych materiálov, Ipeľské tehelne, a.s., závod Lučenec
- Výrobný závod Johnson Controls s.r.o., Mikušovská cesta, Lučenec
- Chov ošípaných, Agrospol družstvo, Lučenec
- Porážka dobytka a ošípaných, Mikušovská cesta, Lučenec
- Skládka Čurgov, Filákovská cesta, Lučenec

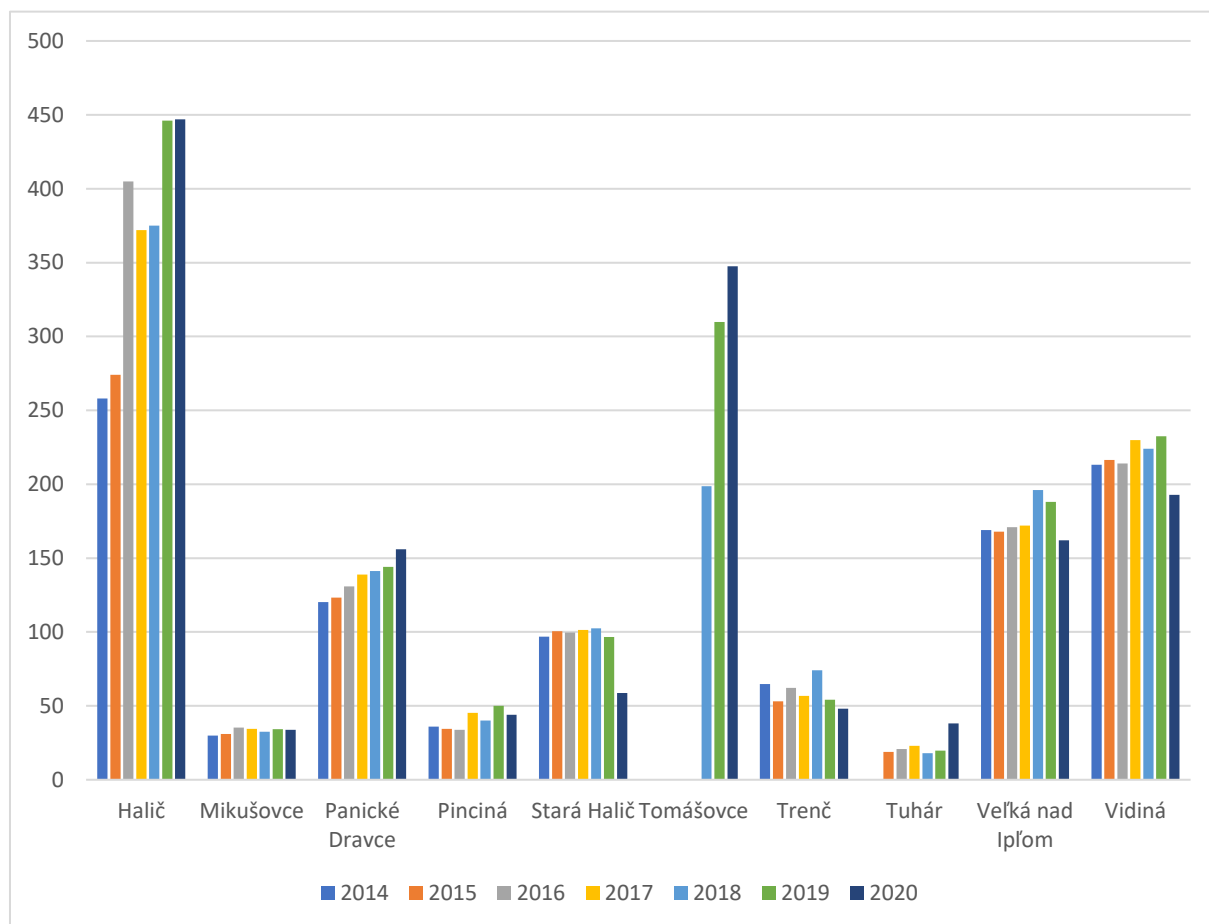
V súčasnosti sa na MŽP SR vykonáva zisťovacie konanie, ktorého účelom je posúdenie vplyvov na životné prostredie skladovacích objektov – dvoch oceľových nádrží pre uskladnenie kvapalného dusíkatého a fosforečného hnojiva v areáli spoločnosti TAJBA, a.s.

v Lučenci. Navrhované zariadenia budú slúžiť na príjem, dočasné uskladnenie a následnú distribúciu kvapalného dusíkatého hnojiva DAM 390 (dusičnan amónny s močovinou).

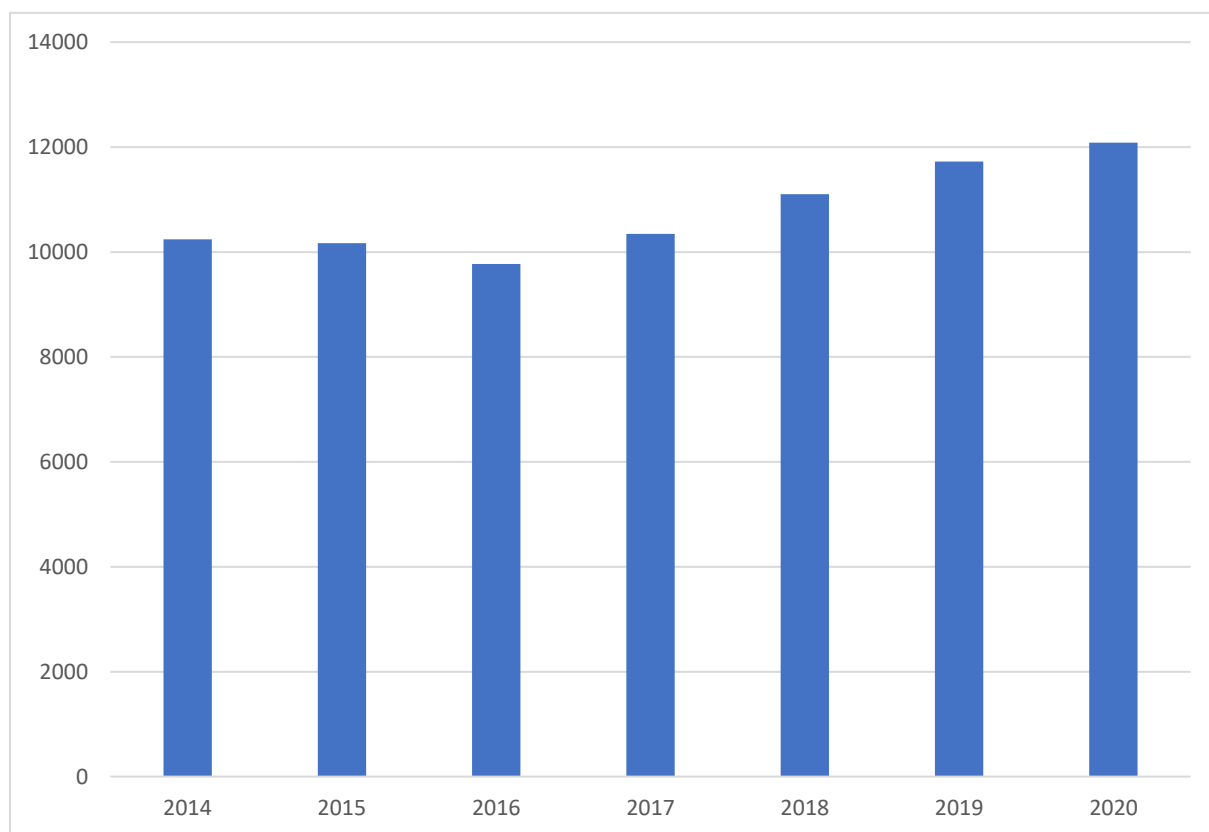
7.3 Odpady

V nasledujúcich grafoch sú uvedené štatistiky týkajúce sa komunálneho odpadu, vyseparovaného odpadu a biologicky rozložiteľného odpadu za obce územia UMR Lučenec, kde boli k dispozícii dáta v rámci dotazníkového prieskumu.

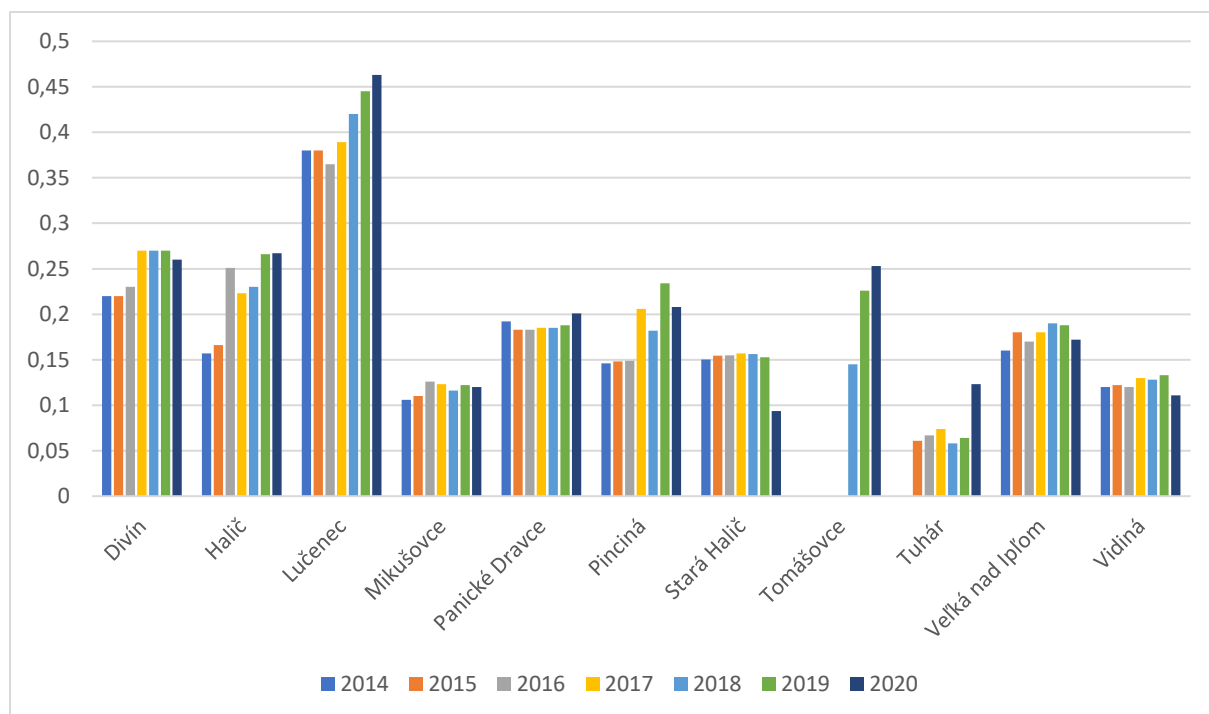
Graf 24: Množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu v tonách - obce

Graf 25: Množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu v tonách - Lučenec

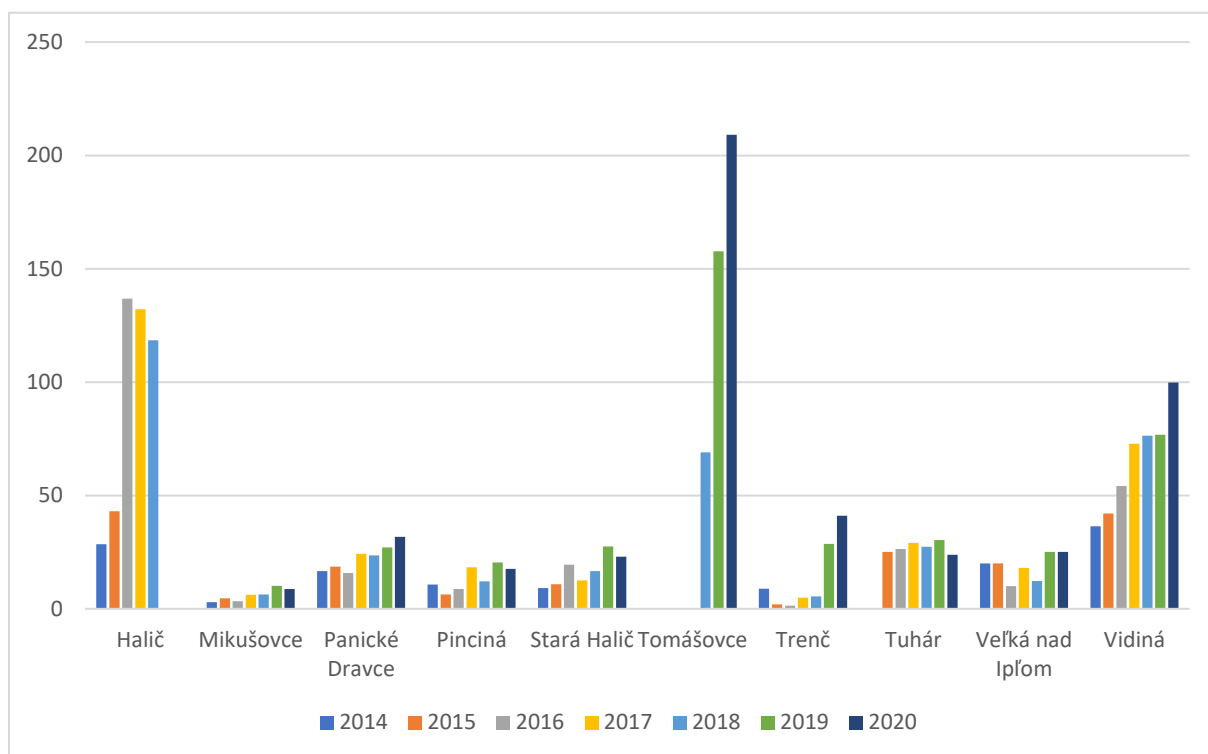

Graf 26: Množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu v tonách v prepočte na 1 obyvateľa

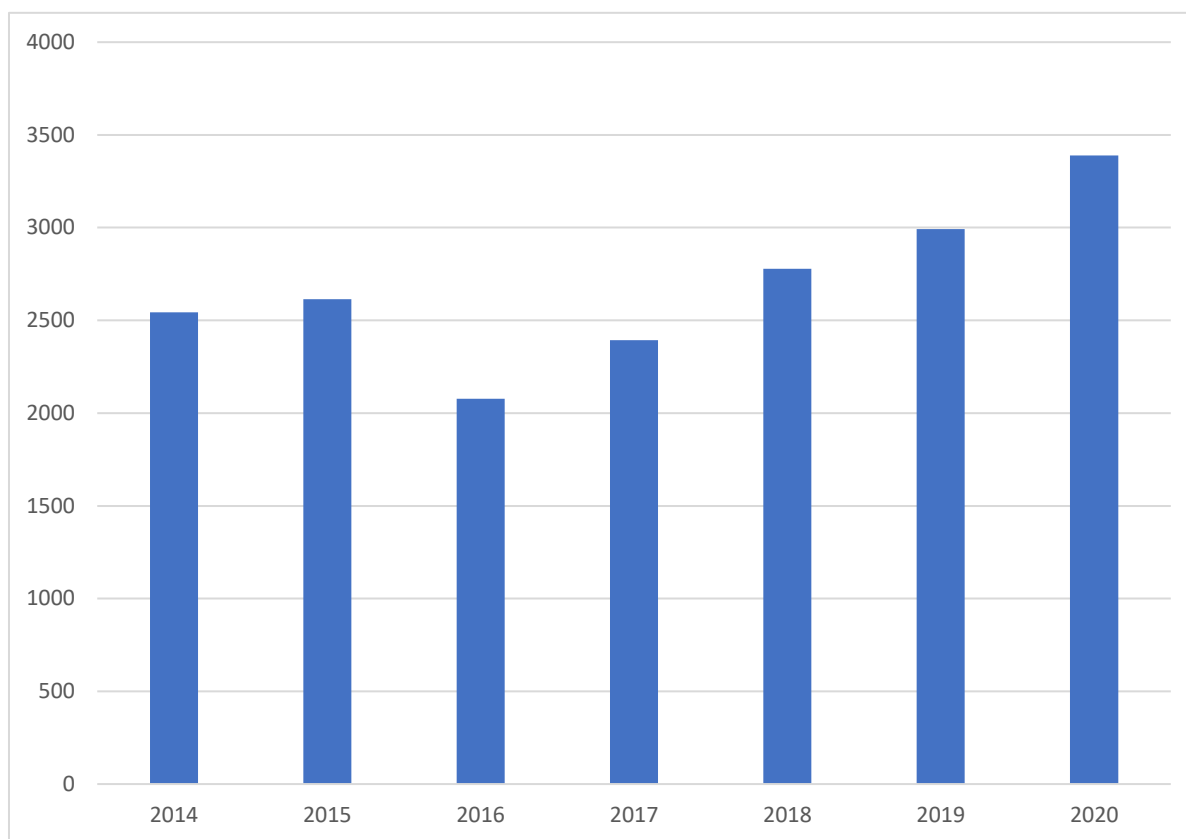

V rámci obcí územia UMR Lučenec nie je možné identifikovať spoločný trend. V Lučenci a v najväčších obciach je zaznamenaný nárast množstva vyprodukovaného komunálneho odpadu.

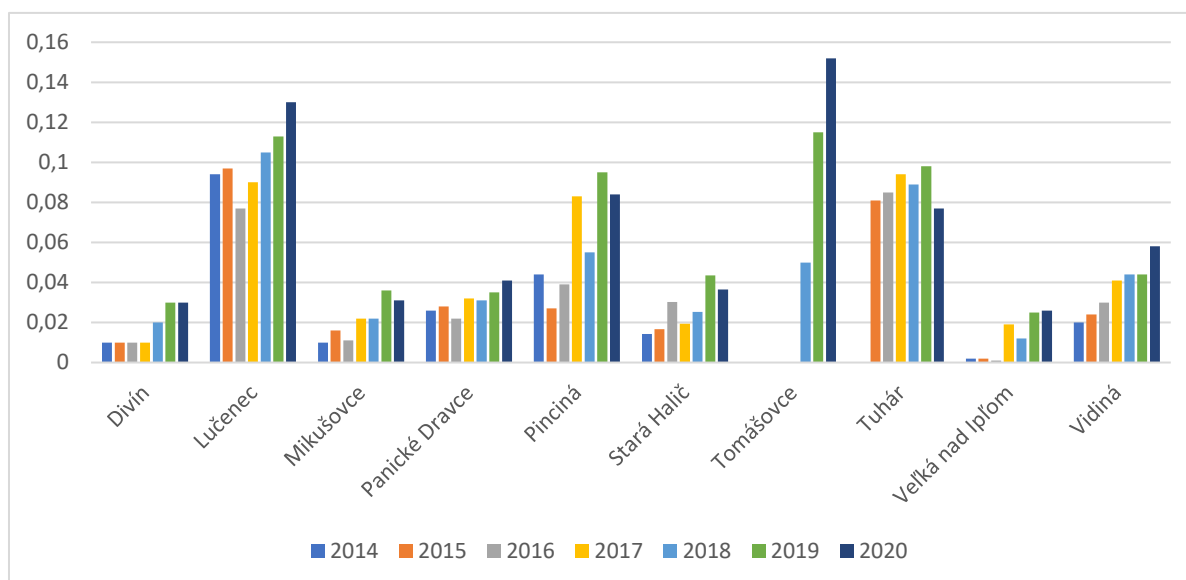
Graf 27: Množstvo vyseparovaného odpadu v tonách – obce

Graf 28: Množstvo vyseparovaného odpadu v tonách – Lučenec

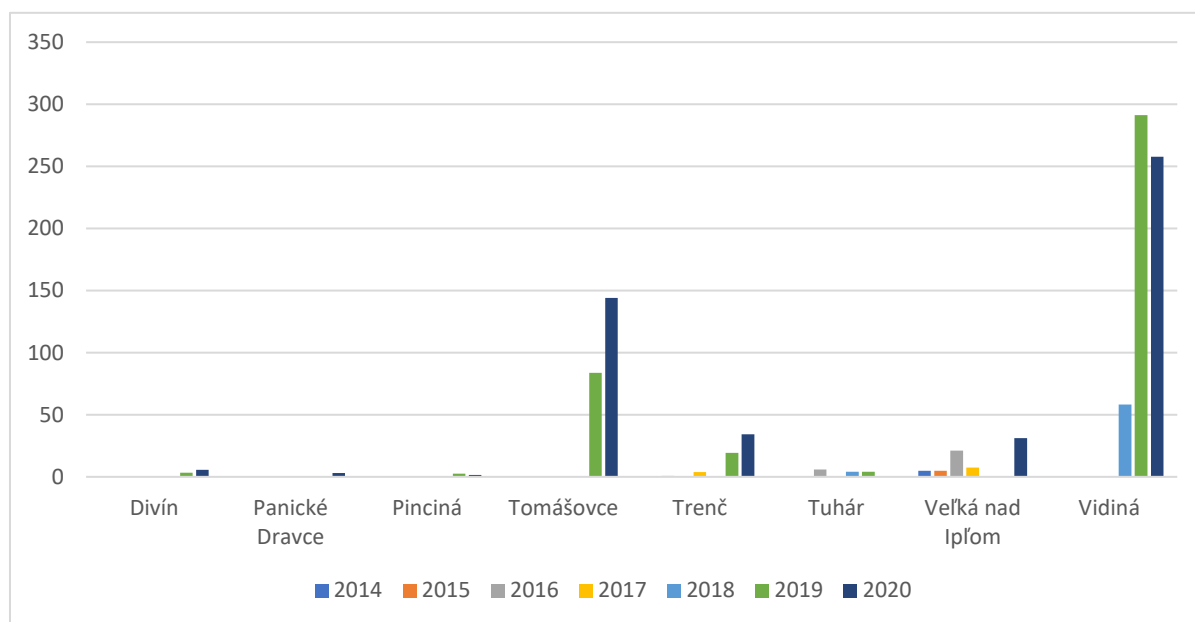

Graf 29: Množstvo vyseparovaného odpadu v tonách v prepočte na 1 obyvateľa

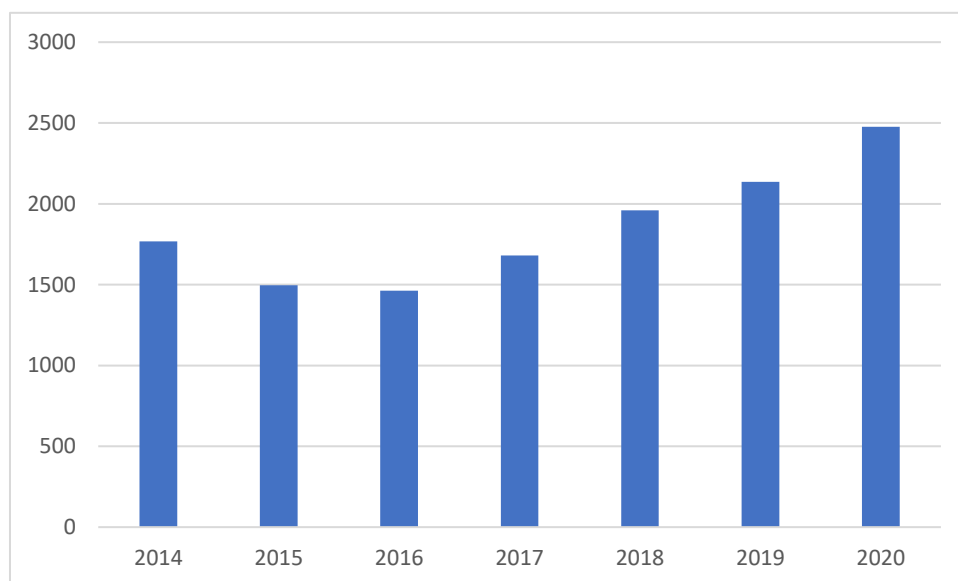

Štatistika ukazuje, že množstvo vyseparovaného odpadu v rámci územia UMR Lučenec má stúpajúci trend.

Graf 30: Množstvo zhodnoteného biologicky rozložiteľného odpadu v tonách - obce

Graf 31: Množstvo zhodnoteného biologicky rozložiteľného odpadu v tonách - Lučenec

Z pohľadu množstva zhodnotenia biologicky rozložiteľného odpadu zaznamenávame v Lučenci stúpajúci trend. Mesto Lučenec od 01.05.2020 prevádzkuje kompostáreň BRO, ktorá je v súčasnosti kapacitne naplnená a využitá. Kompostáreň bola v Lučenci vybudovaná mestom v roku 2011 v lokalite Dolná Slatinka a slúži pre potreby mesta a jeho obyvateľov.

Vo vybraných obciach (Tomášovce, Trenč, Vidiná) sa nakladanie s týmto typom odpadu rozbehlo najmä od roku 2019. Väčšina obcí územia UMR Lučenec zhodnocuje BRO v spolupráci s fy AGRO CS Slovakia, a.s., Lučenec, ktorá odobratý obecný BRO ďalej spracováva pre výrobu hnojív. Tento obchodný vzťah je pre obce finančne výhodnejší ako odvážať BRO na kompostovisko v Lučenci.

Kompostovisko sa nachádza tiež v Lovinobani, Lučenci a Tuhári. Zberný dvor sa nenachádza v žiadnej obci (iba v Tuhári len na dočasné uskladnenie odpadov). Viacero obcí má zámer vybudovať infraštruktúru v odpadovom hospodárstve.

Mesto Lučenec a obce územia UMR Lučenec sa do roku 2020 riadilo Program odpadového hospodárstva do roku 2020 (POH). Na ďalšie obdobie v súlade s § 9 zák. č. 79/2015 Z. z. o odpadoch sú vypracovávané len POH Slovenskej republiky a programy krajov.

7.4 Environmentálna infraštruktúra

Zabezpečenie pitnej vody

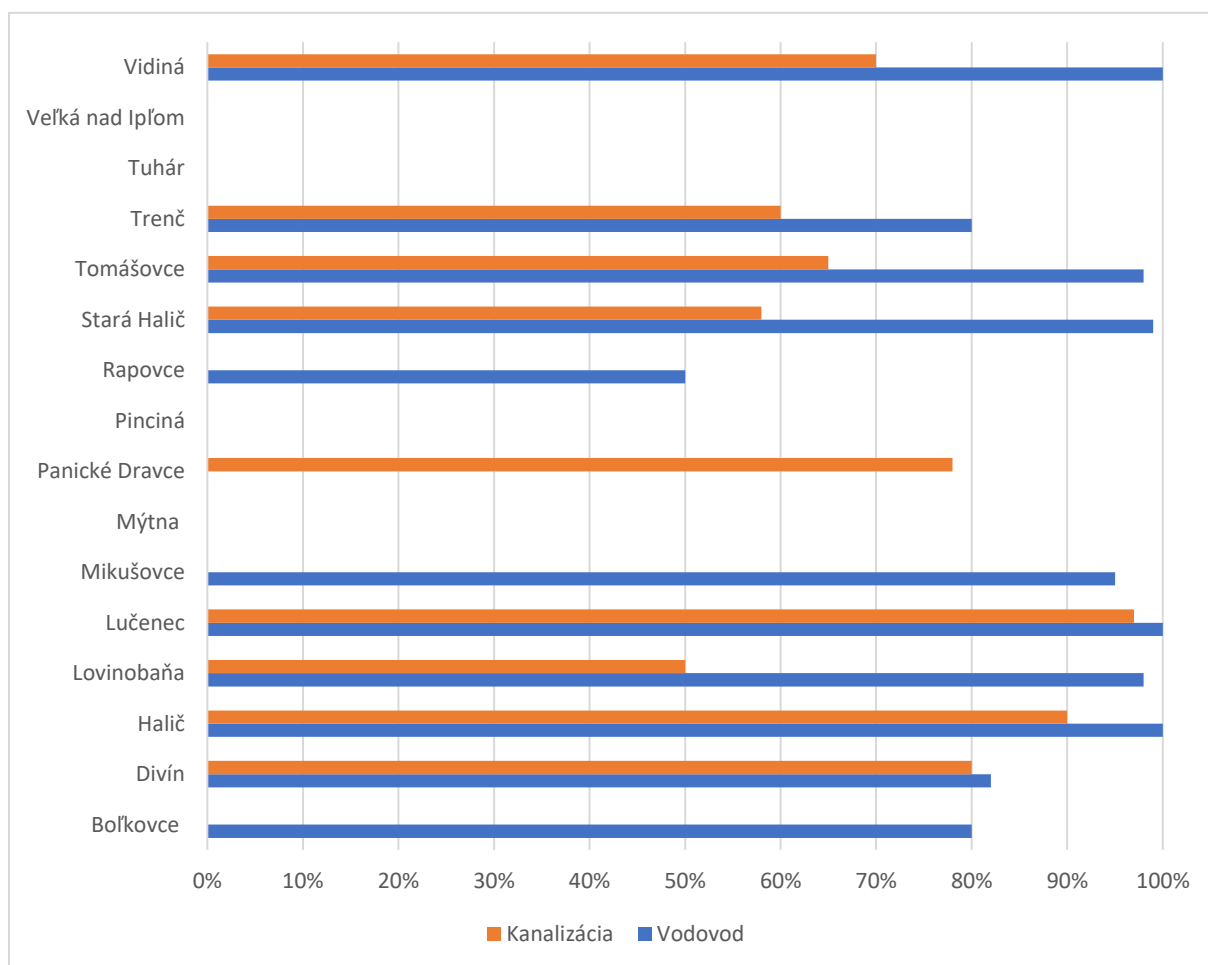
V území UMR Lučenec prevláda napojenie obcí na verejný vodovod. Podľa nasledujúceho grafu (údaje z obcí na základe dotazníkového prieskumu) mesto Lučenec je plne napojený na vodovodnú sieť. Aj vo viacerých ďalších obciach je zabezpečenie pitnej vody vyriešené – Vidiná, Tomášovce, Stará Halič, Halič, Mikušovce. Obyvatelia piatich obcí využívajú vlastné studne (Panické Dravce, Pinciná, Trenč, Tuhár, Veľká nad Ipľom).

Odvádzanie odpadových vôd

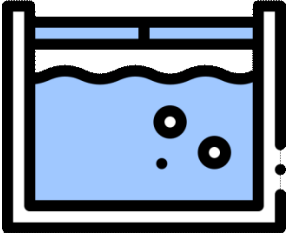
Horšia situácia v území UMR Lučenec je s odvádzaním a čistením odpadových vôd a napojenosť obcí na verejnú kanalizačnú sieť a ČOV. Vyriešené, alebo takmer vyriešené je odvádzanie a čistenie odpadových vôd len v Lučenci a v Haliči – funkčné ČOV a takmer 100 % napojenosť na kanalizačnú sieť. Aj v niektorých obciach, kde je ČOV, nie je napojenosť na verejnú kanalizáciu dostatočná – Divín, Lovinobaňa, Panické Dravce, Tomášovce, Trenč

4 obce z územia UMR nemajú vyriešené ani zabezpečenie pitnej vody, ani odvádzanie odpadových vôd.

Graf 32: Percento obyvateľov obcí napojených na verejný vodovod a kanalizáciu

Tabuľka 67: Prehľad výskytu čističiek odpadových vôd v obciach UMR

	Divín, Halič, Lovinobaňa, Lučenec, Panické Dravce, Tomášovce, Trenč	
	Boľkovce, Mikušovce, Pinciná, Rapovce, Stará Halič, Tuhár, Veľká nad Ipľom, Vidiná	

7.5 Zeleň

MÚSES pre Lučenec a okolie uvádza najväčšie ohrozenia pre zeleň a zelenú infraštruktúru (verejná a nelesná zeleň), ktorými sú najmä:

- rozširovanie inváznych druhov rastlín,
- negatívne zásahy do brehových porastov,
- urbanizácia a stavebné činnosti na úkor zelene,
- intenzívne lesné hospodárstvo a poľnohospodárstvo,
- nelegálne skládky,
- prirodzená nežiadúca sukcesia.

Jadrové mesto Lučenec má tiež vypracovaný samostatný Dokument starostlivosti o dreviny (2021), ktorý rieši územie mesta a jeho okolia rovnako ako MÚSES, teda spolu so susednými obcami, ktoré sú súčasťou územia UMR Lučenec (Halič, Boľkovce, Vidiná, Mikušovce, Pánické Dravce, Pinciná, Stará Halič a Tomášovce).

Dokument podrobne a digitálne spracováva analýzu a návrhy v oblasti tvorby a starostlivosti o zeleň, z ktorého vyplýva že Lučenec disponuje dostatkom zelene a to na úrovni až 60% plochy mesta, čo zodpovedá konceptu „zelených miest“ (resp. udržateľných miest) u ktorých sa plochy zastavené a plochy zelene dostávajú do rovnovážneho stavu s cieľom skvalitňovania ŽP.

V rámci dotazníkového prieskumu väčšina obcí uviedla stav zelene ako vyhovujúci. Jedine obce Trenč a Tomášovce uviedli, že daný stav je nevyhovujúci a je potrebná obnova existujúcej a výsadba novej zelene.

Cielená starostlivosť a tvorba zelene, zelenej a modrej infraštruktúry je významným opatrením adaptácie na dopady zmeny klímy, preto je nevyhnutné k jej tvorbe pristupovať plánovite s ohľadom na zmierňovanie vplyvov klimatickej zmeny,

7.6 Environmentálne záťaž

Podľa údajov z Informačného systému environmentálnych záťaží (enviroportal.sk) sa na území UMR Lučenec nachádza 11 environmentálnych záťaží, z toho sú 4 pravdepodobné, 3 súčasné a 4 sanované.

Tabuľka 68: Environmentálne záťaž v UMR Lučenec

Environmentálna záťaž	Reg.	Kód	Obec
Čurgov	A	SK/EZ/LC/367	Lučenec
Fabianka	A	SK/EZ/LC/368	Lučenec
L'adovo - cintorín jedov	A	SK/EZ/LC/369	Lučenec
Marián Šustek - M Fruit	B	SK/EZ/LC/370	Lučenec
Práčovne a čistiarne pri mestskom parku	B	SK/EZ/LC/371	Lučenec
Práčovne a čistiarne pri mestskom parku	C	SK/EZ/LC/371	Lučenec
Panické Dravce - bývalá kompresorová stanica	A	SK/EZ/LC/372	Panické Dravce
Lovinobaňa - areál Lovinit	C	SK/EZ/LC/1294	Lovinobaňa
Lovinobaňa - ČS PHM	C	SK/EZ/LC/1295	Lovinobaňa
Lučenec - ČS PHM Vajanského ulica	C	SK/EZ/LC/1297	Lučenec
Lučenec - Rušňové depo, Cargo a.s.	B	SK/EZ/LC/1881	Lučenec
Poznámka: Register A- pravdepodobné environmentálne záťaž, Register B - súčasné environmentálne záťaž, Register C - sanované a rekultivované lokality.			

7.7 Adaptácia na dopady zmeny klímy

Na základe Klimatického atlasu Slovenska, stránky intersucho.sk a ďalších údajov Slovenského hydrometeorologického ústavu je toto územie ohrozené:

- nárast priemernej teploty (do roku 2075 sa predpokladá nárast až o 4° C),
- častejšími a intenzívnejšími obdobiami dlhodobého sucha (spôsobený poklesom atmosférických zrážok o cca 10% a nepravidelnými periódami zrážok),
- častejšími a intenzívnejšími obdobiami vln horúčav, kedy teplota neklesne cez deň pod 30°C a v noci pod 20°C v súvislom období aspoň 3 dní,
- častejšími a intenzívnejšími privalovými zrážkami (po búrkach a prietržiach mračien), spôsobujúcimi povodne hlavne na malých tokoch, ale aj mimo tokov.

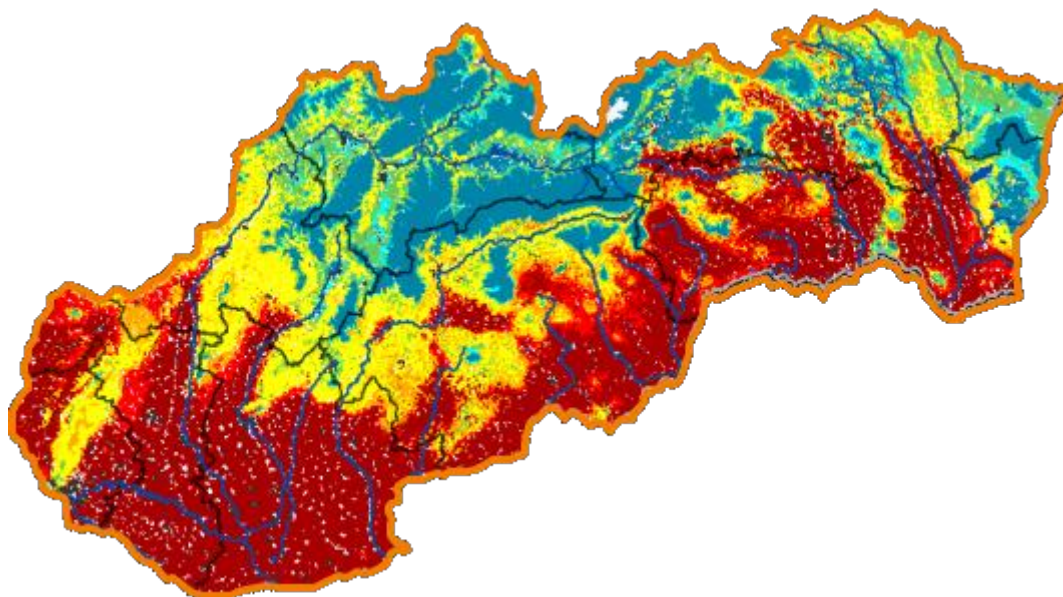
Vyššie uvedené ohrozenia územia už v súčasnosti majú a budú mať ešte väčší vplyv v regióne (nie len území UMR) na:

- zvýšený výpar a nižšiu vlhkosť pôdy,
- zmenu ekosystémov (krajina, les),
- zníženú biodiverzitu,
- pokles poľnohospodárskej produkcie,
- pokles zásob povrchovej a podzemnej vody,
- zvýšený výskyt zdravotných ťažkostí,
- zníženú produktivitu práce,
- poškodzovanie infraštruktúry,
- ...

Dôsledky týchto dopadov budú mať vplyv (ich intenzita bude v závislosti systémovej adaptácii) na najviac sociálne, ekonomicky a zdravotne zraniteľné skupiny obyvateľstva, ale aj na obce s nízkym rozpočtom, ktoré nemajú kapacitu prípadné škody sanovať.

Špeciálnou kategóriou je mesto Lučenec, ktoré vzhľadom k hustote obyvateľstva a komunikačných systémov, ako aj vzhľadom k vysokému výskytu spevnených plôch, bude na dopady zmeny klímy zvlášť citlivé.

Obrázok 4: Prognóza sucha na najbližšie obdobie (červené oblasti sú najviac ohrozené)

7.8 Mitigácia zmeny klímy

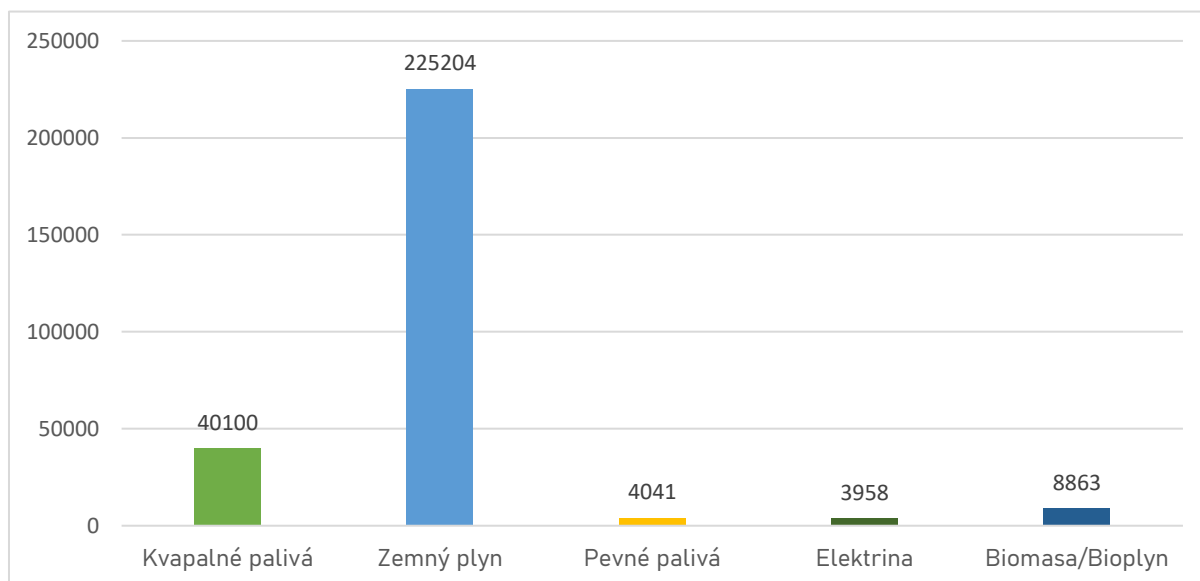
Na území udržateľného mestského rozvoja Lučenec bola spracovaná doteraz len Nízkouhlíková stratégia pre mesto Lučenec. Jej súčasťou je aj tzv. východisková inventúra emisií CO₂, ktorá je nevyhnutným nástrojom stanovenia skutočného stavu vyprodukovaných emisií CO₂ na danom území a následne stanoviť ciele na ich zníženie a kroky na dosiahnutie cieľov.

Mesto Lučenec je najväčším producentom CO₂ v celom území UMR Lučenec, tak zistenia z inventúry emisií sú pomerne smerodajné aj pre ostatné obce územia UMR, hlavne v časti „Percentuálny podiel emisií CO₂ podľa analyzovaných sektorov“. Referenčný rok je 2019.

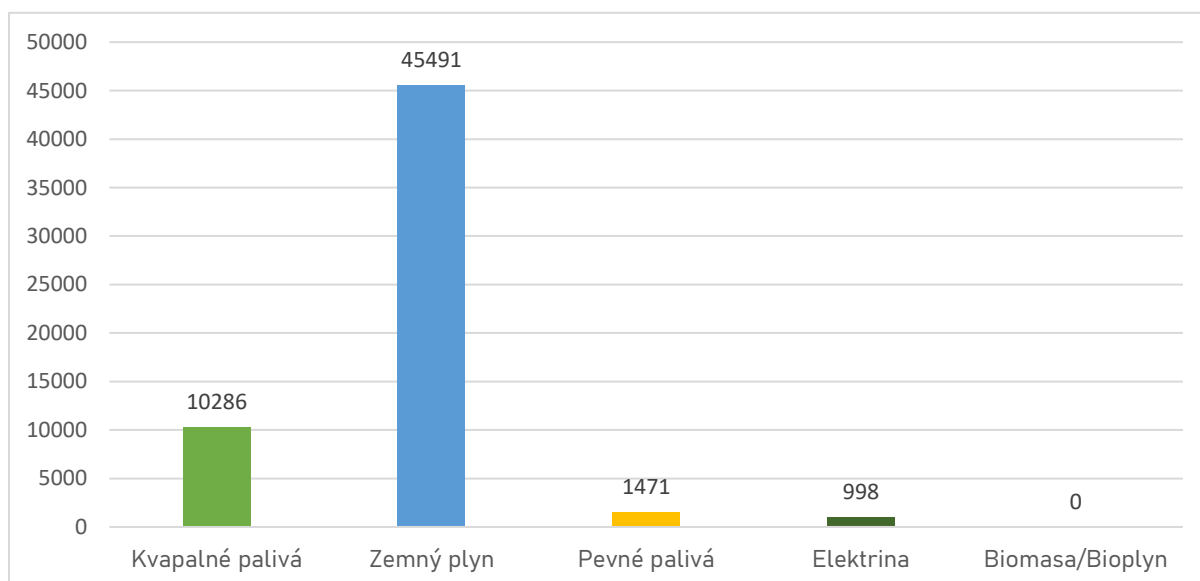
V prípade, že subjekty neboli schopné poskytnúť dáta za zvolený referenčný rok, boli získané dáta, čo najbližšie k referenčnému roku, prípadne stanovené kvalifikovaným odhadom (v zmysle príručky SEAP).

Zhrnutie výsledkov bilancie emisií skleníkových plynov - mesto Lučenec

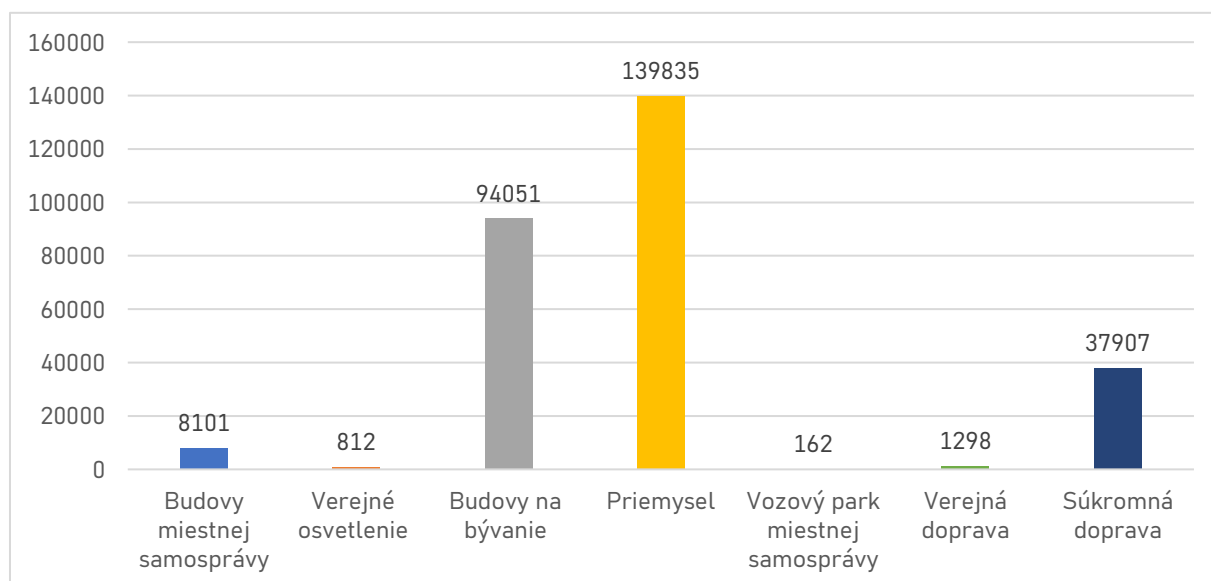
Graf 33: Celkové množstvo spotrebovaného paliva k výrobe energie v meste v MWh/r

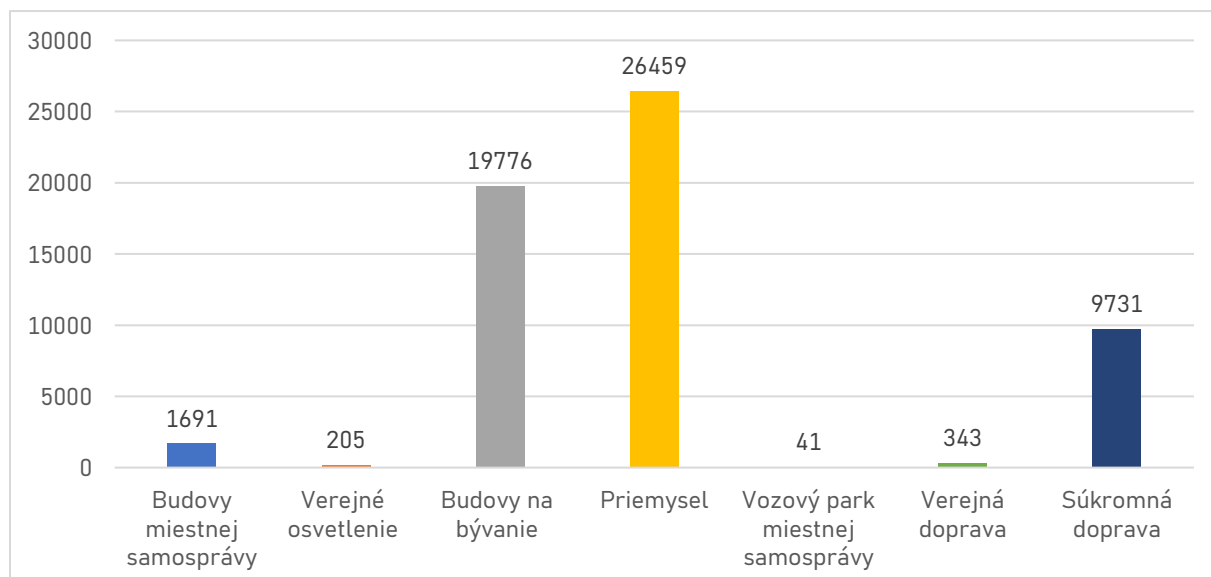
Graf 34: Celkové množstvo produkcie emisií CO₂ podľa typu paliva v t/r

Graf 35: Celkové množstvo spotrebovaného paliva k výrobe energie podľa analyzovaných sektorov v MWh/r

Graf 36: Celkové množstvo produkcie emisií CO₂ podľa typu paliva podľa analyzovaných sektorov v t/r

Rekonštrukcia verejných budov a verejného osvetlenia

V rámci dotazníkového prieskumu, takmer všetky obce územia UMR Lučenec (okrem Lovinobane a Mikušoviec) uviedli, že plánujú rekonštruovať verejné budovy za účelom zníženia energetickej náročnosti. Rekonštrukciu verejného osvetlenia za rovnakým účelom neplánujú iba v Lovinobani, Tomášovciach a Mikušovciach. V Rapovciach, Starej Haliči a v obci Tuhár už rekonštrukcia verejného osvetlenia prebehla.

7.9 SWOT analýza – Životné prostredie a zmena klímy

Silné stránky	Slabé stránky
VODA - obyvateľstvo mesta napojené na verejný vodovod takmer na 100%, - verejná kanalizačná sieť v meste a zrekonštruovaná ČOV, napojenosť na verejnú kanalizáciu je 95,5% - ČOV v Haliči – čistejšie vody v nádrži L'adovo - Tuhársky potok v intraviláne regulovaný - kvalitné pramene artézskej vody OVZDUŠIE - vypracovaná Nízkouhlíková stratégia mesta Lučenec - aktualizovaná energetická koncepcia mesta Lučenec KRAJINA, ZELEŇ - regionálne biocentrá a biokoridory na území mesta definované v RÚSES a MÚSES Lučenec s určením podmienok ich ochrany a využívania - mesto má spracovanú dokumentáciu pre tvorbu a ochranu zelene - mesto vedie evidenciu pozemkov vhodných pre náhradnú výsadbu ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO - klesá celkové množstvo vyprodukovaných odpadov - rastie množstvo vyseparovaných odpadov - v prevádzke je kompostáreň v Lučenci a tvorba kompostu z BRO pre účely mesta a jeho obyvateľov (kompostáreň je kapacitne využitá) - BRO obcí vyriešené v spolupráci s fy AGRO CS - Zámery obcí s výstavbou zberných dvorov a kompostárni - ENERGETIKA - aktualizovaná energetická koncepcia v Lučenci (2012)	VODA - nízka napojenosť obyvateľstva UMR Lučenec na verejný vodovod (okrem mesta Lučenec a obcí Vidiná, Tomášovce, Stará Halič, Halič, Mikušovce - zlá situácia v území UMR s odvádzaním a čistením odpadových vôd (okrem mesta Lučenec a obce Halič) – chýbajúca kanalizácia a ČOV - vylievanie Tuhárskeho potoka, regulácia len v intraviláne mesta - chýbajúce protipovodňové opatrenia - nedostatočne odvádzaná dažďová voda OVZDUŠIE - v území UMR rastie počet malých zdrojov znečistenia ovzdušia - exhaláty v centre jadrového mesta mesta, v historickej zóne - kvalita ovzdušia sa systematicky nemeria - (prašnosť, silné zápachy z močovky – chov ošípaných) - v Lučendi 6 prevádzok v rámci integrovaných povolení KRAJINA, ZELEŇ - klesá výmera poľnohospodárskej pôdy a rastie plocha zastavaného územia - nevyhovujúci stav verejnej zelene zelene - chýbajúca dokumentácia na plán obnovy zelene - chýbajúce projekty na obnovu zelene - rozširovanie invazívnych druhov rastlín - nedostatočná spolupráca zainteresovaných v starostlivosti o zeleň - vysoký výskyt spevnených plôch na úkor zelene ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO - partneri UMR Lučenec neriešia odpadové hospodárstvo spoločne

ZMENA KLÍMY ----	- chýbajúca infraštruktúra v odpadovom hospodárstve - dlhodobo opakujúci sa problém vzniku a likvidácie čiernych skládok ENERGETIKA - vysoká energetická prevádzka verejných budov v správe mesta a obcí - nízka pripravenosť na energetickú krízu ZMENA KLÍMY - nepripravenosť mesta a obcí na dopady zmeny klímy - nízke environmetálne povedomie obyvateľov - minimálna informovanosť
Príležitosti	Hrozby
- vpracovanie dokumentácie zraniteľnosti na dopady zmeny klímy a mitigačnej a adaptačnej stratégie - aktualizácia územných plánov a územno plánovacích podkladov so zohľadnením hrizby zmeny klímy (aktuálne MÚSES) - využitie zelenej a modrej infraštruktúry ako adaptačné opatrenia na dopady zmeny klímy - obnova a tvorba zelene v území UMR - revitalizácia zelene na sídliskách - využitie EŠIF - - dôsledná ochrana mokradí - lepšia spolupráca v oblasti ochrany a tvorby ŽP so štátnou správou a odbornými zložkami - využívanie alternatívnych zdrojov energie - rekonštrukcie verejných budov z dôvodu znižovania energetickej náročnosti ich prevádzky - rozvoj obehového hospodárstva	- klimatická zmena a extrémny počasie (, horúčavy, suchá a povodne) a podceňovanie hrozby - energetická kríza spôsobená zmenou klímy a vojnovým konfliktom - spotrebná spoločnosť - nízke environmetálne povedomie obyvateľov - minimálna informovanosť